

I45644

LUMEA almanah '86

1-1 Jan 2022

93296

ASIGURAREA AUTOTURISMELOR

Pentru riscurile cu care este confruntat omul de la volan este necesar să se creeze și mijloace eficiente de acoperire a urmărilor acestora. Unul din aceste mijloace, care totdeauna trebuie să existe înaintea neprevăzutului, este și asigurarea.

Pentru ca proprietarii de autoturisme să poată primi despăgubiri de asigurare pentru pagubele la propriul autoturism, care nu sînt acoperite prin asigurarea de răspundere civilă auto, este necesar să încheie la ADAS o **asigurare facultativă pentru avarii auto (casco)**, în baza căreia se acordă protecție în următoarele cazuri:

a) Autoturismul a fost avariat datorită faptului că în timpul circulației s-a lovit:

- cu un alt autovehicul sau cu orice alt fel de vehicul;
- de orice corpuri mobile și imobile aflate în afara autoturismului asigurat.

b) Autoturismul a fost avariat ca urmare a faptului că în timpul circulației a derapat, s-a răsturnat etc., inclusiv ca urmare a defectării unor piese ale acestuia.

c) Autoturismul aflat în circulație sau în staționare a fost avariat de un autovehicul neidentificat.

d) Autoturismul aflat în circulație sau în staționare a fost avariat ca urmare a lovirii fie de vehicule necuprinse în asigurarea prin efectul legii de răspundere civilă auto, fie de pietoni, ori prin căderea pe autoturism a unor corpuri.

e) Autoturismul a fost avariat ca urmare a:

- incendierii lui ori a clădirii în care se afla garat;
- exploziei, urmată sau neurmată de incendiu, inclusiv exploziei rezervorului de carburanți sau a celui de aer comprimat;
- trăsnetului — urmat sau neurmat de incendiu;

— altor calamități naturale care pot produce pagube direct autoturismului sau indirect prin dărîmarea acoperișului unei construcții pe acel autoturism etc.

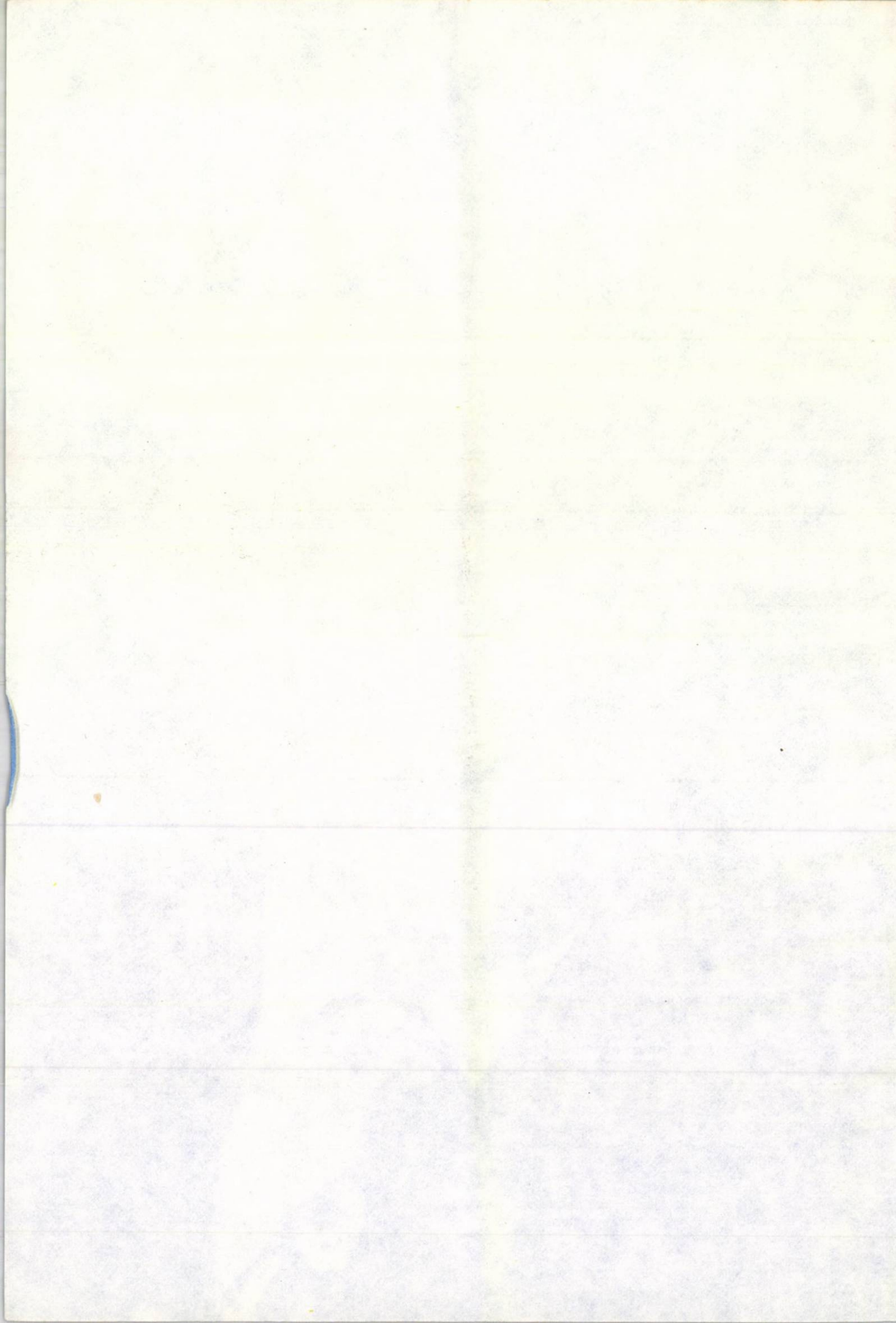
f) Alte cazuri cuprinse în asigurare.

În asigurarea facultativă a autoturismelor pentru avarii auto (casco) se includ și:

- cheltuielile de transport al autoturismului la atelierul de reparații cel mai apropiat de locul accidentului, care poate face reparația, sau la locul cel mai apropiat de adăpostire a autoturismului, dacă acesta nu poate fi deplasat prin forță proprie;

- avariile autoturismului prilejuite de măsurile luate în timpul producerii evenimentului asigurat, pentru salvarea autoturismului sau a construcției în care se afla acesta, precum și cheltuielile făcute în vederea limitării pagubelor.

EPOCA CEAUȘESCU

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU

Prestigioasă afirmare a României socialiste pe scena politică mondială

Lumea în care trăim traversează o perioadă de adânci framântări, de neliniști, de contradicții, sentimentului insecurității se extinde pe arii din ce în ce mai largi, cuprinzând, practic, întregul mapamond. Este aparent paradoxal ca această stare — de lucruri și de spirit — să coincidă cu cea mai efervescentă etapă de progres tehnic și științific din istoria umanității; dar aceasta este realitatea, iar alternativa e clară: ori se va continua calea ce duce la prăpastie, la înfruntări care să pună în joc însăși existența civilizației umane, a vieții chiar, ori se va alege calea conviețuirii în armonie, nu numai logic necesară, dar și posibilă, în beneficiul tuturor națiunilor, al tuturor oamenilor de pe acest pământ. Într-o asemenea viziune însăși

existența alternativei pune în valoare marile resurse de pace ale umanității, ce se cer deplin valorificate.

Privită în acest context, politica externă românească își dezvăluie noi valențe de strălucire. Pentru că, abordând lucid realitatea, a găsit și găsește constant modalități și căi de angajare a umanității pe calea progresului pașnic, pentru că propune, constant, comunității internaționale soluții, sugestii, deseori desprinse din propria sa practică politico-diplomatică, acționând ferm pentru asigurarea viitorului în pace și prosperitate al propriei națiuni, ca și al tuturor celorlalte națiuni ale lumii.

93296

În consens cu interesele vitale ale națiunii române, cu cauza păcii și conlucrării

De peste două decenii, de când destinele partidului și statului nostru sînt conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu, un adevăr definitoriu s-a impus în conștiința întregii națiuni. Și anume, faptul că factorul hotărîtor al realizărilor obținute în planul desfășurării construcției socialiste, sprijinirea necondiționată a politicii partidului de către întregul nostru popor — sprijin întemeiat pe vastul cadru al democrației noastre muncitorești-revoluționare, fundament al participării întregului popor la elaborarea și aplicarea acestei politici — este prezentă și acționează în consecință și în domeniul orientărilor pe plan internațional ale României, al politicii sale externe. Și este o realitate incontestabilă că toate marile realizări în plan intern și extern emană de la popor, sînt produsul voinței și muncii unite a poporului, sub conducerea Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În aceasta rezidă principala sursă a justiției politicii interne și externe a țării, desfășurarea ei pe multiple planuri, consecvența opțiunilor sale fundamentale. Permanentul dialog, neîntrerupta consultare dintre partid, secretarul său general și țară, își materializează bogatele valențe în ascen-

siunea României pe treptele mereu mai înalte ale noii sale civilizații materiale și spirituale, în prețuirea și stima de care se bucură ea pe toate meridianele lumii.

Politica de amplă cuprindere și promovare a intereselor dezvoltării naționale pe coordonatele construcției socialiste se desfășoară în consens cu obiectivele de pace și bună înțelegere pe care le împărtășesc toate popoarele lumii. Și nu poate fi altfel, atîta vreme cît între politica internă și cea externă a țării există o legătură indisolubilă, atîta vreme cît, în concepția partidului și statului nostru, linia ascendentă pe care o urmează neabătut dezvoltarea multilaterală a României socialiste este conexată la evoluțiile și tendințele de reală semnificație ale vieții internaționale. Recunoscută pe plan mondial prin dinamismul ei constructiv, politica externă a României de azi se definește limpede prin înseși obiectivele sale fundamentale: făurirea unor condiții internaționale de natură să favorizeze dezvoltarea în cadrul intern și care, în planul general al evoluției contemporane, să se constituie în baza trainică pentru afirmarea socialismului, a progresului în pace și securitate, independență și suveranitate, pentru

Contribuții concrete pentru încetarea cursei înarmărilor, pentru dezarmare

1965. La propunerea țării noastre, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat „Declarația privind promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare”. Dezvoltarea acestei inițiative a dus la proclamarea, în 1979, a anului 1985 drept „An Internațional al Tineretului”.

1970. Adunarea Generală a O.N.U. a proclamat, în urma unei inițiative a României, „Decenii de dezarmării al Națiunilor Unite 1970—1980”.

1972. Pornind de la punctul înscris pe ordinea de zi a Adunării Generale, din inițiativa țării noastre, în legătură cu „Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor”, grupuri de experți O.N.U. au elaborat, în 1972, 1977 și 1982, studii în această problemă.

1975. Prezentarea la O.N.U. a documentului intitulat: „Poziția României în problemele dezarmării, în primul rînd ale dezarmării nucleare, și instaurarea unei păci trainice în lume” s-a bucurat de un larg ecou.

1978. În baza „Hotărîrii Comitetului Central al Partidului Comunist Român privind poziția României în problemele dezarmării, și în primul rînd ale dezarmării nucleare”, țara noastră a adus o contribuție majoră la convocarea și desfășurarea primei sesiuni speciale a Adunării Generale consacrate dezarmării.

1981. Istoricele inițiative de pace și dezarmare ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, din toamna anului 1981 și primăvara anului 1982, au generat suita uriașelor adunări populare care au culminat cu „Apelul poporului român”,

însușind 18 milioane de semnături, adresat celei de-a doua sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării.

1983. Din inițiativa României, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat o Rezoluție privind oprirea amplasării noilor rachete americane în Europa occidentală și renunțarea la contramăsurile anunțate de Uniunea Sovietică, precum și reluarea cît mai curînd a tratativelor de la Geneva.

1985. La plenara din mai a Consiliului Național al F.D.U.S., tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat chemarea ca la negocierile sovieto-americane de la Geneva să se acționeze cu hotărîre în vederea opririi cursei înarmărilor pe Pămînt și în Cosmos, încetării imediate a amplasării noilor rachete nucleare în Europa, sistării oricăror experiențe atomice, eliminării tuturor arsenalelor nucleare; de asemenea, a propus înghetarea cheltuielilor militare la nivelul anului 1985 și, ulterior, trecerea la reducerea anuală a acestora cu 5—10 la sută, precum și reducerea cu cel puțin 10 la sută a efectivelor militare.

toate popoarele lumii. Și este un adevăr dovedit cu strălucire că secretarul general al partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a investit și investește permanent în elaborarea politicii externe a României aceeași rigoare științifică și pasiune revoluționară ce caracterizează programul dezvoltării interne, plasând legătura pînă la osmoză dintre politica internă și cea ex-

ternă în funcția de pilon principal al afirmării mereu mai prestigioase a țării noastre în concertul mondial al națiunilor.

Propășirea multilaterală, neîntreruptă a patriei este concepută de tovarășul Nicolae Ceaușescu în perspectiva generoasă a existenței românești în cadrul mării comunități a popoarelor de pe în-

Pentru o Europă a securității, cooperării și păcii

1965. La cea de-a XX-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. a fost adoptată, din inițiativa țării noastre, rezoluția „Măsuri pe plan regional în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între statele europene aparținind unor sisteme economice și sociale diferite”.

1972—1975. România a adus o contribuție deosebită la pregătirea, desfășurarea și încheierea cu succes a primei Conferințe pentru securitate și cooperare în Europa. Ea a contribuit, în primul rînd, la elaborarea normelor de procedură democratică ale C.S.C.E. Actul

final de la Helsinki, din 1975, conține, de asemenea, numeroase idei preconizate de România.

1980—1983. La reuniunea general-europeană de la Madrid, România a depus eforturi susținute pentru convocarea Conferinței pentru măsuri de încredere și securitate și pentru dezarmare în Europa, de la Stockholm.

1984. Concepția și considerentele președintelui Nicolae Ceaușescu privind măsuri de încredere și securitate, pentru dezarmare în Europa, care s-au aflat la baza documentului de lucru prezentat de România în ca-

drul Conferinței de la Stockholm, s-au bucurat de o largă apreciere. Documentul prevede un amplu program de măsuri, între care:

- Notificarea prealabilă a manevrelor militare și a mișcărilor de trupe și armamente de amplasare, renunțarea la manevre militare internaționale de-a lungul frontierelor dintre state.

- Restringerea unor activități militare de natură să afecteze încrederea și securitatea statelor, cum sînt, îndeosebi, activitățile militare din apropierea frontierelor naționale ale altor state și din alte zone sensibile ale continentului european.

- Stabilirea unui sistem de informare, comunicare și consultare între state.

- Măsuri pentru consolidarea în continuare a angajamentului statelor de a nu recurge la forță sau la amenințarea cu forța în relațiile reciproce.

tregul cuprins al globului. Un prim temei al acestei concepții este înțelegerea lucidă a faptului că nimeni nu-și poate propune, în condițiile contemporane, o dezvoltare în afara realităților internaționale și o progresul fiecărei națiuni depinde, în bună măsură, de starea și climatul lumii. Este, aceasta, urmarea logică a marilor transformări politice, sociale și economice prin care au trecut și trec încă, practic, toate țările, a impactului realizat în plan mondial de revoluția tehnico-științifică.

În această concepție, științific fundamentată, se regăsește, însă, și una din trăsăturile distincte ale politicii externe a României: plasarea, în centrul obiectivelor acestei politici, a omului și a năzuințelor sale cele mai firești și vitale. Din opera teoretică, cu limpezi reflectări în activitatea practică, a tovarășului Nicolae Ceaușescu reiese explicit ideea că, dacă diferitele națiuni constituite astăzi în entități statale se disting prin trăsături și particularități proprii — realitate a cărei ignorare ar putea duce la regretabile perturbări în desfășurarea normală a relațiilor internaționale —, ele, aceste națiuni, deci, se apropie — și trebuie să se apropie —, până la identificare, în ceea ce poate fi definit ca valori umane caracteristice și esențiale,

și anume năzuința spre o viață liberă și demnă, revendicarea dreptului la dezvoltare liberă și independentă, aspirația ardentă spre pace.

Investigind fenomenele, evenimentele și tendințele de relief ale epocii contemporane, președintele României arată că ceea ce este efectiv propriu vremurilor actuale este tocmai ascensiunea nestăvilită, la scară mondială, a acestor valori de esență, lupta în care s-au angajat popoarele de pretutindeni pentru afirmarea lor. O luptă desfășurată, poate, la intensități diferite, dar reală, certă, fără pauze și armistiții, o luptă ce se identifică cu trăsătura de bază a perioadei pe care o traversează, astăzi, umanitatea. Elaborându-și orientarea sa internațională, Partidul Comunist Român a avut și are printre criteriile-reper ale analizelor sale atât realitatea incontestabilă a voinței de afirmare și împlinire a valorilor primordiale în plan național, cât și reverberarea acestei voințe pe plan mondial. Pentru că împlinirea până la suprapunere a celor două planuri în care ea acționează se constituie, în cele din urmă, într-o premisă-cheie a lumii de mâine. Ceea ce va fi caracteristic și definitoriu lumii de mâine se înfățișează astăzi în ipostaza de obiective și mijloace de atingere a acestor obiective.

Fermă promovare a unor noi relații între state

Dinamică și realistă, politica externă a României socialiste s-a afirmat prin lupta susținută pentru afirmarea noilor principii în raporturile interstatale, pentru atingerea unor obiective care să asigure progresul în pace al umanității, pentru crearea unui cadru și climat internațional care să favorizeze atât funcționarea practică a acestor principii, cât și condițiile necesare realizării obiectivelor urmărite.

Noile principii și norme ale relațiilor interstatale — deplina egalitate în drepturi, respectarea independenței și suveranității naționale, neamestecul în treburile interne, renunțarea la forță și la amenințarea cu forță — călăuzesc neabătut întreaga desfășurare a legăturilor pe care România le întreține în plan bilateral și multilateral cu celelalte state ale lumii. Ele constituie baza întregii suite de relații — politice, economice, culturale etc. — de la cel mai obișnuit act diplomatic, până la cel mai important acord sau tratat încheiat cu o țară sau alta. Cu aceeași rigurozitate, lupta pentru apărarea și afirmarea acestor principii se regăsește în participarea și contribuția României la dezbaterile și soluționarea marilor probleme ale vieții internaționale, fie că e vorba de dezarmare sau securitate, de cooperare sau noua ordine economică, de rezolvarea pașnică a disputelor sau renunțarea la forță. Din păcate, nu asistăm încă la aplicarea generală a acestor principii de către toate statele; în același timp, uneori ele sînt aplicate parțial, selectiv, în funcție de interese. Or, aceste principii și norme acționează ca un angrenaj complex, ale cărui randament și eficiență reclamă funcționarea simultană a tuturor pieselor

componente. Cînd toate statele vor respecta aceste principii în totalitatea lor, atunci se va putea spune că lumea de mâine și-a construit, într-adevăr, fundamentul solid al întregului său edificiu. Într-un efort susținut de asanare a terenului politic, opinia publică, popoarele, guvernele trebuie să întreprindă și, mai ales, să se angajeze cu toată hotărîrea în determinarea unui cadru calitativ superior de desfășurare a raporturilor interstatale, un cadru cu adevărat democratic.

Și, într-adevăr, după cum deseori se subliniază în documentele partidului și statului nostru, în cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu, calea de acces spre lumea mai dreaptă și mai bună, căreia trebuie să-i devină o trăsătură definitorie, în permanență consolidare, este democratizarea relațiilor internaționale. Este un obiectiv primordial al politicii externe românești, în serviciul căruia investeste propuneri și inițiative, în afirmarea căruia aduce exemplul propriei sale conduite pe scena politică a lumii. Într-un moment al istoriei în care toate popoarele și țările luptă pentru afirmarea lor cît mai deplină, independentă, de sine stătătoare, în care ele își manifestă voința de a-și aduce întreaga contribuție la progresul în pace al umanității și fac dovada concretă că sînt în măsură să participe inteligent și original la edificarea unei ordini noi și a unei lumi noi, de natură să armonizeze interesele generale în beneficiul fiecăruia în parte și al tuturor împreună, democratizarea relațiilor internaționale a devenit o cerință obiectivă, istoricește legitimată, și a cărei premisă fundamentală este egalitatea în drepturi a state-

Pentru afirmarea noilor principii de relații și excluderea forței din viața internațională

1972. Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat, ca urmare a unei inițiative a României, rezoluția cu privire la „Creșterea rolului O.N.U. în menținerea și consolidarea păcii și securității internaționale, în dezvoltarea cooperării între toate statele și în promovarea normelor de drept internațional în relațiile dintre state”.

1975. Țara noastră a prezentat la O.N.U. documentul „Poziția României cu privire la

îmbunătățirea și democratizarea activității O.N.U., la întărirea rolului său în realizarea colaborării între toate statele, fără deosebire de orînduire socială, a unei lumi mai bune și mai drepte, a unei păci trainice”.

La propunerea țării noastre, împreună cu alte state, a fost creat Comitetul special pentru Carta O.N.U. și întărirea rolului Organizației.

1979—1981. Din inițiativa României, pentru prima dată pe

ordinea de zi a Adunării Generale a O.N.U. au fost înscrise propunerile privind „Reglementarea pe cale pașnică a diferendelor dintre state” și „Dezvoltarea și întărirea bunei vecinătăți între state”.

1982. Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat, la propunerea României, „Declarația privind reglementarea pașnică a diferendelor internaționale”.

1983. Țara noastră a prezentat la O.N.U. un document de lucru în legătură cu crearea unei Comisii permanente pentru bune oficii, mediere și conciliere, în scopul reglementării diferendelor și prevenirii conflictelor dintre state.

1984. La Conferința de la Stockholm, România a propus încheierea unui tratat general european de nerecurgere la forță și la amenințarea cu forța.

lor, indiferent de orinduirea social-politică, de gradul de dezvoltare, de mărime sau de potențial. Numai egalitatea în drepturi îngăduie fiecărei națiuni să se dezvolte liber, în conformitate cu propria sa voință, să-și afirme plener personalitatea; numai egalitatea în drepturi poate asigura vieții internaționale un dialog constructiv, o conlucrare eficientă în vederea rezolvării problemelor comune. Firește, nu pot fi egali decât cei liberi și independenți, altminteri am avea de-a face cu strania „egalitate” între asupriți și asupritori, între cei dominați și cei ce domină. Ca atare, egalitatea presupune, în mod obligatoriu, recunoașterea prealabilă a independenței și suveranității fiecăruia, consecința imediată a acestui fapt fiind soliditatea dialogului angajat între două sau mai multe state, atât cînd e vorba de raporturi de interes strict bilateral, cît și de cazul în care dialogul respectiv este purtat de participanți în vederea reglementării unei probleme de dimensiuni și impact internaționale.

România socialistă, președintele ei, tovarășul Nicolae Ceaușescu, consideră că, acționînd în mod democratic, manifestînd în raporturile lor bilaterale, ca și în plan general, respect și receptivitate reciprocă, statele vor fi cu adevărat în măsură să dea destinderii un suport durabil, să facă din coexistența pașnică un motor al conlucrării pentru desfășurarea lineară a progresului umanității. Se va fi creat, astfel, prin voința politică a statelor, cadrul optim pentru atacarea frontală a problemelor ce se manifestă încă virulent ca obstacole în calea bunei înțelegeri internaționale. Cursa înarmărilor, cu întregul ei cortegiu de consecințe nocive în planul politic, al neîncrederii în-

tre state, în plan economic și, îndeosebi, ca permanentă și din ce în ce mai gravă amenințare la adresa păcii, se va putea stăvili și opri cu desăvîrșire. Se va fi creat, totodată, cadrul optim pentru îndepărtarea stării de subdezvoltare în care se mai află încă o mare parte a omenirii. După cum sublinia președintele României, de lichidarea acestor stări de lucruri depinde, în mod direct, instaurarea unor relații de încredere, colaborare și pace în lume. În același timp, se va fi creat cadrul optim pentru soluționarea problemelor ce se pot ivi în raporturile dintre state, exclusiv pe calea tratatelor, prin negocieri politice marcate de preocuparea de a se ține seama de interesele legitime ale fiecăruia.

Neputînd apărea de la sine, nefiind produsul întimplării, toate aceste deveniri reclamă eforturi perseverente, renunțarea la mentalități învechite și filozofii politice anacronice. Într-o lume în alertă și perpetuă mișcare transformatoare, cu o mobilitate extraordinară în procesul său de înnoire, permanența unei viziuni realiste, lucide și, în același timp, impregnată de încrederea în viitorul omenirii, se confirmă, constant, ca o condiție fundamentală a succesului politicii urmate de un stat sau un partid și, în egală măsură, ca o verificare a opțiunilor făcute. Este ceea ce răzbate clar, în gîndirea și acțiunea de politică externă a președintelui Nicolae Ceaușescu, care, refuzînd rațiunile de conjunctură și pragmatismul egoist, a imprimat politicii externe a țării o neîntreruptă dinamică a promovării principiilor ce trebuie să guverneze scena relațiilor politice internaționale și a acțiunilor concrete întreprinse pentru a da un conținut palpabil unei atari orientări.

Nedezmințită continuitate de acțiune și inițiativă

În numeroase momente, inițiativele politice românești au făcut operă de pionierat; nu arareori a trebuit realizată o adevărată muncă de defrișare a unor terenuri prea puțin propice cultivării de raporturi normale între state, nu întotdeauna actul politic al României într-un domeniu sau altul a fost, de la început, deplin, just și corect înțeles. Dar — și aceasta are deosebită importanță — nu s-a întimplat niciodată ca orientarea țării noastre, în aceste două decenii care autrecut de la Congresul al IX-lea, să fi fost infirmată de evoluții ulterioare. Dimpotrivă, viața a confirmat din plin pozițiile de principiu și acțiunile concrete ale politicii externe românești și, în numeroase împrejurări, gestul politic al României a declanșat modificări în atitudinea și conduita altor state după exemplul țării noastre.

Înțelegînd să fie element implicat, factor activ în eferescența viață politică și economică mondială, România supune permanent aprecierii internaționale aportul său la afirmarea unui curs mereu mai categoric pozitiv al raporturilor inter-statale. Și aici nu ne aflăm doar la nivelul unor intenții declarate. Pentru că nici o intenție, oricît

ar fi ea de sinceră, de autentică, nu se poate lipsi — dacă i se dorește un conținut real, palpabil — de o textură concretă, pe a cărei soliditate bunele intenții să poată prinde rădăcini și să poată da roade.

Voința de dezvoltare generală a raporturilor sale externe, de pildă, România a materializat-o și o materializează prin normalizarea, îmbogățirea și extinderea relațiilor sale, pe multiple planuri, cu toate statele, fără deosebire de orinduire socială. Un loc de frunte în practica diplomatică românească — promovat cu strălucire de activitatea prodigioasă a președintelui Nicolae Ceaușescu — îl ocupă folosirea constantă a acelei metode atât de fericit verificată de experiență care este dialogul la cel mai înalt nivel, contactele personale directe între factorii investiți cu cea mai mare răspundere în state, discutarea nemijlocită a problemelor de interes comun și general. Pozițiile exprimate de interlocutori sînt, astfel, mai limpede înțelese, receptivitatea reciprocă este stimulată, investigarea unor căi comune de acțiune se elaborează — înlesnită. Și întotdeauna, contactele și dialogul direct angajat de președintele Nicolae

Ceaușescu s-au soldat cu rezultate concrete, cu documente de mare valoare principală și practică atât în planul bilateral, cât și cu efecte benefice în plan internațional. Toate acestea s-au realizat și

se realizează paralel cu o dinamică participare românească la dezbaterile marilor probleme ale actualității mondiale, participare care, prin exemplul

Pentru lichidarea subdezvoltării și edificarea noii ordini economice internaționale

1965—1967. În Adunarea Generală a O.N.U. și în alte instituții specializate au fost adoptate, ca urmare a unei inițiative a țării noastre, mai multe rezoluții vizând promovarea cooperării internaționale în domeniul pregătirii de cadre, în special în țările în curs de dezvoltare.

1970. Ca urmare a unei inițiative a țării noastre, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat rezoluția privind „Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state”.

1975. Cu prilejul sesiunii speciale a Adunării Generale a fost prezentat documentul „Poziția României cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaționale”.

1979. Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu adresat celei de-a V-a sesiuni a UNCTAD, de la Manila, a avansat un șir de obiective și propuneri practice vizând, îndeosebi, creșterea mai accelerată a economiilor țărilor în curs de dezvoltare, pe baza unui program de lungă durată.

1983. Documentul cuprinzând poziția și propunerile României prezentat la sesiunea a VI-a a UNCTAD de la Belgrad a definit un program concret și cuprinzător de măsuri pentru lichidarea subdezvoltării și instaurarea unei noi ordini economice internaționale, prevăzând, între altele:

- promovarea largă a colaborării economice mondiale prin reglementarea situației din domeniul comerțului internațional;

- convenirea unor programe speciale de ajutorare a țărilor în curs de dezvoltare în domeniul agriculturii, al

industrii, transporturilor și în alte sectoare de activitate;

- soluționarea problemei materiilor prime, stabilirea unor raporturi echitabile între prețul acestora și cel al produselor industriale;

- asigurarea unui transfer substanțial de tehnologii moderne către țările subdezvoltate;

- stimularea dezvoltării cooperării între statele în curs de dezvoltare;

- sporirea substanțială a fondurilor alocate pentru sprijinirea eforturilor de dezvoltare ale statelor rămase în urmă;

- trecerea hotărâtă la reducerea cheltuielilor militare și folosirea fondurilor astfel obținute în scopul dezvoltării economice și sociale, îndeosebi a țărilor sărace;

- lansarea, în cadrul O.N.U., a negocierilor globale Nord-Sud în problemele dezvoltării.

1984. În Raportul prezentat la cel de-al XIII-lea Congres al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a pronunțat în favoarea găsirii unei soluții radicale, globale a problemei datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare, în cadrul eforturilor generale de lichidare a subdezvoltării, a decalajelor economice dintre state și făuririi unei lumi mai drepte și mai bune.

României și al altor țări, conferă o autoritară confirmare tezei că, în zilele noastre, rolul țărilor mici și mijlocii a devenit de o mare însemnătate, contribuția lor la abordarea și reglementarea acestor probleme constituindu-se într-o condiție a valabilității și trăinicieii soluției găsite sau a progresării ferme spre acestea.

Pentru a demonstra concretețea și constructivitatea participării românești la soluționarea problemelor de care depinde însuși destinul umanității, e de ajuns o evocare, fie ea și succintă, a principalelor direcții de acțiune — cu prioritate în sfera dezarmării, în primul rând nucleare, a edificării noii ordini economice mondiale, a promovării

rii bunei înțelegeri, cooperării și păcii; un edificator exemplu îl oferă întreaga activitate desfășurată, de-a lungul anilor, de România în vederea pregătirii și desfășurării cu succes a Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, contribuția românească la dezbaterile general-europene de la Belgrad, Madrid și Stockholm, ca și numeroasele rezoluții inițiate la Organizația Națiunilor Unite, multe din ele însușite de Adunarea Generală, cum ar fi cele privind reglementarea pașnică a diferendelor, dezarmarea, noua ordine economică, rolul tineretului în lumea contemporană și multe, multe altele.

Ample relații de conlucrare cu toate statele

În cei peste 20 de ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, activitatea internațională a României s-a caracterizat printr-o politică principală de colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, o politică de solidaritate cu lupta popoarelor pentru eliberare națională, independență, destindere și pace. România a acționat și acționează constant pentru așezarea, la baza relațiilor sale cu toate statele, a noilor principii și norme de conviețuire internațională, militînd, în același timp, pentru generalizarea acestora în întreaga sferă a raporturilor internaționale.

Dezvoltarea relațiilor cu statele socialiste, depășirea unor divergențe dintre ele și întărirea solidarității și colaborării lor a constituit și constituie un obiectiv programatic primordial al orientării externe a țării noastre, izvorît din convingerea că aceasta reprezintă un factor de cea mai mare importanță în construirea cu succes a socialismului, în creșterea prestigiului și influenței sale, a progresului și păcii în lume. În retrospectiva anilor, apare limpede consecvența cu care partidul și statul nostru au făcut tot ce depinde de ele pentru întărirea solidarității țărilor socialiste, pe baza relațiilor noi de conlucrare prietenească, a comunității de țeluri și obiective.

În același timp, perioada utimelor două decenii a înregistrat, în cronică externă românească, punerea bazelor unor **ample relații cu țările în curs de dezvoltare**, cu țările nealiniat, cu țările mici și mijlocii în general. Factor de esență, legat intrinsec de însăși concepția despre lume a partidului nostru comunist, această orientare reprezintă, totodată, un aport important adus afirmării pe plan

mondial a unei politici de independență, destindere și pace.

În spiritul principiilor coexistenței pașnice, în logica însăși a recunoașterii realităților lumii contemporane, țara noastră a promovat **larg relațiile cu țările capitaliste dezvoltate, cu toate statele lumii**, fără deosebire de orînduire socială.

În concepția partidului și statului nostru, superioritatea unui sistem sau altuia nu poate și nu trebuie dovedită, în condițiile contemporane, prin conflicte și practici ale războiului rece, ci prin realizările interne, prin gradul în care un sistem sau altul răspunde năzuințelor de prosperitate, progres și pace ale popoarelor.

Propășirea fiecărei națiuni impune, în zilele noastre, prezența sa activă în circuitul economic mondial. Nimeni nu poate trăi izolat, interdependențele sînt prea largi și prea profunde. În această lumină, România **participă activ la diviziunea internațională a muncii**, la schimburile de valori materiale și spirituale, acordînd o atenție deosebită formelor concrete, noi, de colaborare și cooperare economică și comercială. Prin această participare, România își aduce, totodată, contribuția la depășirea crizei economice mondiale, la realizarea unor relații noi, de deplină egalitate între toate statele lumii, la înfăptuirea noii ordini economice mondiale, a unei lumi în care fiecare națiune să se poată dezvolta așa cum dorește, fără nici un amestec din afară.

Prin volumul relațiilor de conlucrare întreținute de România cu toate statele, dar, cu deosebire, prin calitatea acestor relații, întemeiate pe principii și norme noi, țara noastră a demonstrat că, acționînd în comun, popoarele pot impune o politică nouă, de dezarmare, de deplină egalitate, de pace și colaborare.

Priorități de acțiune, înaltă responsabilitate pentru destinele de pace ale omenirii

Dintre marile probleme la a căror soluționare România și-a adus și își aduce o valoroasă și apreciată contribuție, dezarmarea, cum este și firesc, deține locul prioritar.

Ținînd cont de urgența acestui imperativ vital al umanității, de gravitatea situației actuale, România a dezvoltat un amplu și complex program de dezarmare, avînd în centrul său dimen-

siunea nucleară a problemei și fiind, totodată, ilustrativ pentru caracterul global al conceptului, prin măsurile concrete propuse — elocvente expresii ale unei analize lucide și constructive.

Prezentarea datelor în lumina realității este, ea însăși, elocventă pentru stringența unor acțiuni ferme.

Cursa înarmărilor continuă, iar amplasarea de noi arme nucleare în Europa sporește primejdia unui nou război mondial. Un război care, inevitabil, ar deveni un război nuclear, de natură să ducă la distrugerea a înseși condițiilor de viață pe planeta noastră. Ani și ani de-a rândul, România socialistă, președintele ei au adus la ONU, în fața altor mari foruri internaționale, o serie de propuneri și sugestii, au avansat inițiative menite să înclesnească demararea unui proces real și concret de dezarmare și oprire a cursei înarmărilor. În momentul actual, problema fundamentală este oprirea cursei înarmărilor și, în primul rând, a celei nucleare, încetarea amplasării rachetelor cu rază medie de acțiune în Europa și a contramăsurilor Uniunii Sovietice, oprirea militarizării Cosmosului, trecerea la măsuri concrete de dezarmare, asigurarea unei păci trainice. Pentru că, după cum sublinia șeful statului nostru, „**nu există problemă mai importantă decât aceea de a face totul pentru salvarea omenirii de la o catastrofă nucleară, de la distrugere, de a asigura dreptul suprem al națiunilor, al oamenilor — la existență, la libertate, la viață și pace.**”

Indiferent de orînduirile sociale diferite, de concepțiile politice și filozofice deosebite, indiferent de existența chiar a unor divergențe dintre unele state, trebuie să primeze interesele păcii. Iar, în numele acestor interese vitale, se impune mai mult ca oricînd unirea tuturor eforturilor pentru înfăptuirea dezarmării — atît pe Pămînt, cît și în Cosmos. Este, acesta, sensul profund al marilor acțiuni românești în favoarea păcii și a dezarmării, acțiuni și inițiative elocvente prin forța lor mobilizatoare.

În fața primejdiei nucleare — a subliniat, în nenumărate rînduri, tovarășul Nicolae Ceaușescu — este mai necesar ca oricînd să se dea dovadă de o înaltă răspundere pentru soarta popoarelor, să se facă totul — de către toate statele, și în primul rînd de către cele posesoare de arme nucleare — pentru a se pune capăt cursei înarmărilor și pentru a se ajunge, pînă nu este prea tîrziu, la înlăturarea armelor nucleare, atît pe Pămînt cît și în Cosmos.

În acest sens, România a salutat inițiativele Uniunii Sovietice și măsurile propuse de tovarășul Mihail Gorbaciov privind moratoriul unilateral în domeniul amplasării rachetelor nucleare și încetarea oricăror experiențe cu astfel de arme, reducerea cu 50 la sută a armelor nucleare și oprirea militarizării spațiului cosmic. Realizarea acestor propuneri — și de o parte, și de alta — ar reprezenta un mare pas înainte pe calea întăririi încrederii, a realizării unor înțelegeri corespunzătoare privind eliminarea totală a armelor nucleare din Europa și întreaga lume.

Fără îndoială că tratativele de la Geneva dintre

Uniunea Sovietică și Statele Unite reprezintă un factor important în viața politică internațională. România a salutat aceste tratative și așteaptă, la fel ca și alte țări, ca ele să ducă la acorduri concrete în direcția opririi înarmărilor nucleare și militarizării Cosmosului, în același spirit apreciind și înțînirea, din noiembrie, dintre secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și președintele Statelor Unite ale Americii.

Dat fiind că armele nucleare amenință pacea întregii lumi, România consideră că toate popoarele lumii, și îndeosebi statele europene, trebuie să adopte o poziție mai activă, să-și intensifice acțiunile pentru ca, în cadrul convorbirilor de la Geneva, să se ajungă la rezultate care să corespundă speranțelor și așteptărilor omenirii de a se trece în mod real la dezarmare, la înlăturarea primejdiei unui război nuclear nimicitor.

În același spirit, este necesară intensificarea activității ONU, a tuturor celorlalte organisme și foruri de negociere în problemele dezarmării, astfel încît să se convină măsuri practice, concrete, pentru reducerea și eliminarea armelor nucleare, a altor arme de distrugere în masă, a tuturor armamentelor.

„LUMEA”

România la Națiunile Unite

Înaltă răspundere pentru destinele de pace ale umanității

Sesiunea 40, jubiliară, a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite. Unanimitate a statelor lumii față de o importantă acțiune politică întreprinsă de România socialistă, din inițiativa președintelui Nicolae Ceaușescu: Adunarea Generală a ONU a adoptat „Apelul solemn către statele aflate în conflict de încetare fără întârziere a acțiunilor armate și de soluționare a problemelor dintre ele pe calea tratativelor și Angajamentul statelor membre ale ONU de a reglementa stările de încordare și conflict, diferendele existente, pe cale politică, de a se abține de la folosirea forței și amenințarea cu forța, de la orice intervenție în treburile interne ale altor state”.

Actul consacării acestui important demers românesc, de pace și înțelegere între state, în forul de vocație internațională al omenirii, este investit cu semnificații profunde, unanimitatea de la Națiunile Unite intervenind într-un moment de grea cumpănă în viața politică mondială, când viața și civilizația umană se află sub amenințarea celor mai distrugătoare arme, când diferitele conflicte armate din unele regiuni ale lumii provoacă mari suferințe popoarelor și stimulează intervențiile străine, când raporturile de inechitate între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare se conturează, tot mai limpede, ca una din contradicțiile fundamentale ale contemporaneității.

Sesiunea 40, jubiliară, a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite. În forumul cel mai reprezentativ al Organizației s-a desfășurat Conferința mondială a ONU pentru Anul Internațional al Tineretului, moment de importanță majoră, conferința constituindu-se într-un eveniment politic de prim rang al vieții internaționale. La baza acesteia — valoroasa inițiativă a României, a președintelui Nicolae Ceaușescu, de larg răsunet mondial, privind proclamarea și marcarea în întreaga lume, în 1985, a Anului Internațional al Tineretului sub generoasa deviză: „Participare, Dezvoltare, Pace”.

Finalizarea, cu rezultate remarcabile, a Conferinței mondiale a ONU pentru AIT încununează, astfel, în mod strălucit, o inițiativă de largă audiență a țării noastre, care poartă amprenta gândirii politice de excepție a președintelui Nicolae Ceaușescu, o activitate stăruitoare și constructivă, la ONU și pe plan internațional, pentru promovarea cooperării între state în

problemele tinerei generații, pentru ameliorarea statutului social, economic și cultural al tinerilor, în vederea rezolvării adecvate a cerințelor și nevoilor tineretului de pretutindeni, a înfrunțării năzuințelor sale fierbinți de înflorire plenară a personalității umane, de progres, prosperitate, înțelegere și pace între toate popoarele de pe planeta noastră.

Sint, acestea, numai două repere dintr-o suită reprezentativă, de largă recunoaștere internațională, de acțiuni constante, perseverente ale României în cadrul Organizației Națiunilor Unite, al celorlalte instituții și organisme din familia ONU, acțiuni care onorează prezența de trei decenii a României în importantul for mondial.

Organizația Națiunilor Unite a reprezentat și prezintă pentru țara noastră o largă arenă de acțiune pentru promovarea politicii sale externe. Prezența activă a României socialiste la Organizația Națiunilor Unite constituie o expresie a concordanței depline a principiilor fundamentale ale politicii externe a partidului și statului nostru cu scopurile și principiile pe care este clădită ONU.

Din decembrie 1955, de când România a devenit membră a ONU, prezența și contribuțiile ei s-au făcut simțite în aproape toate problemele aflate în atenția Organizației. Inițiativele românești, punctul de vedere al țării noastre în diferitele probleme, contribuția adusă la sporirea eficienței Organizației Națiunilor Unite, la transformarea ei într-un instrument eficient în opera de menținere a păcii, de promovare și dezvoltare a relațiilor de colaborare internațională — toate acestea au făcut ca activitatea sa în cadrul Organizației să se bucure, în mod îndreptățit, de un larg și prestigios ecou în rindurile opiniei publice mondiale. Acționând în conformitate cu principiile fundamentale ale relațiilor sale externe — respectarea suveranității și independenței naționale, egalitatea în drepturi și avantajul reciproc, neamestecul în treburile interne —, urmărind statornicirea fermă în viața internațională a normelor și principiilor de bază ale dreptului internațional, conferind politicii sale externe consecvență și dinamism, stabilizate și continuitate, spirit constructiv, România socialistă se prezintă cu un bilanț bogat al participării sale la problematica ONU. Activitatea sa multilaterală și fructuoasă în acest for a întărit încrederea în capacitatea țărilor

mici și mijlocii de a-și aduce efectiv, cu rezultate concrete, contribuția la rezolvarea marilor probleme care preocupă în prezent omenirea. În același timp, aportul valoros la elucidarea multor probleme ale activității ONU, inițiativele sale, larg apreciate — multe concretizate în rezoluții ale Adunării Generale sau ale instituțiilor specializate — asigurarea conducerii activității unor organe și organisme ale Organizației au făcut să crească prestigiul internațional al României, considerația și stima de care se bucură poporul român peste hotarele țării.

Convinsă că Națiunile Unite pot juca un rol însemnat, de certă importanță politică și practică, în complexa și de multe ori dificilă acțiune de traducere în viață a principiilor și normelor dreptului internațional contemporan, în promovarea și respectarea legalității și eticii internaționale, în statornicirea unui climat favorabil abordării constructive, eficiente a problemelor fundamentale ale zilelor noastre, în asigurarea condițiilor pentru participarea tuturor statelor la rezolvarea acestor probleme, în slujirea aspirațiilor și eforturilor de progres și prosperitate ale popoarelor, România socialistă a desășurât și desășoară o vie activitate în cadrul acestui for mondial și al instituțiilor sale specializate, făcând dovada unui aport pozitiv și constant într-o pluralitate de planuri.

Activitatea României socialiste în sistemul Națiunilor Unite, ca formă specifică de manifestare a acțiunii sale internaționale, a fost consacrată întotdeauna efortului de interes general, urmărind găsirea unor soluții viabile, a unor răspunsuri adecvate marilor probleme care frământă umanitatea contemporană. Vasta și complexa problematică care a reținut, de-a lungul anilor, atenția ONU a găsit întotdeauna România socialistă prezentă în dezbateri prin atitudini de înaltă ținută principală, prin analize riguroase și propuneri realiste. Făcând dovada unei remarcabile consecvențe, a unei viziuni lucide a momentului și perspectivei, a unei angajări directe, dinamice, mi-

litante, activitatea României socialiste la ONU identifică o contribuție în mod aparte importantă la îndeplinirea rosturilor fundamentale ale prestigiosului forum internațional.

Inițiativele României socialiste la ONU și în cadrul instituțiilor sale specializate — inițiative deosebit de numeroase, semnificative prin problematica abordată, constructive prin finalitatea lor, realiste prin căile sugerate sau propuse pentru atingerea obiectivelor — au acoperit o multitudine de planuri, intervenind, practic, în toate problemele majore cu care activitatea acestora a fost confruntată.

O trăsătură caracteristică a acestei activități — trăsătură ce explică, printre altele, adeziunea de care s-au bucurat inițiativele țării noastre — este faptul că, la fel ca în întreaga sa activitate internațională, România a inițiat și susținut adoptarea de măsuri, de decizii și rezoluții capabile să polarizeze interesul unui mare număr de state, să dobândească o largă audiență din partea acestora, să obțină consensul lor.

Prestigiul de care se bucură România socialistă în cadrul organizațiilor internaționale a primit, de-a lungul anilor, o ilustrativă confirmare prin alegerea reprezentanților țării noastre în înalte funcții de conducere ale Organizației Națiunilor Unite și ale instituțiilor sale specializate; bogată în semnificații, această alegere a concentrat în ea prețuirea, stima și respectul de care se bucură țara și poporul nostru; a fost, în același timp, o recunoaștere adusă prezenței României pe arena internațională, prezență de înaltă autoritate politică și morală.

De la intrarea sa în Organizația Națiunilor Unite, România a fost, în numeroase rânduri, gazda unor însemnate și prestigioase reuniuni, seminarii, simpozioane, colocvii și întâlniri internaționale, organizate sub egida înaltului forum și a instituțiilor sale specializate, primind, în același timp, vizita a numeroși factori responsabili ai Organizației Națiunilor Unite și ai instituțiilor sale specializate. (În iunie 1970, la Bucu-

„Era pentru mine, în calitatea mea de secretar general al ONU, aș putea spune, un fel de obligație să vizitez o țară a cărei fidelitate față de principiile Națiunilor Unite este atât de cunoscută. Am avut posibilitatea să fiu primit de președintele României, Nicolae Ceaușescu, și să constat în cit de mare măsură dominația sa personal, guvernul român sint atașat Națiunilor Unite. În cadrul întâlnirii cu președintele Nicolae Ceaușescu, am trecut în revistă aproape toate problemele internaționale.

Am rămas cu puternica impresie că președintele Nicolae Ceaușescu este un om care crede în Organizația Națiunilor Unite, care crede că ONU este un instrument adecvat pentru soluționarea problemelor internaționale, dar că, pe de altă parte, se simte nevoia unor modifi-

cări în modul în care Organizația mondială este folosită de către țările membre. Vreau să vă mărturisesc că încrederea pe care o are domnia sa în ONU este pentru mine o sursă de reconfortare și de încredere în rolul Organizației. Noi, la Națiunile Unite, apreciem contribuția României la eforturile pentru soluționarea problemelor prin mijloace pașnice și preocuparea ei de a face să fie mai strânsă colaborarea țărilor membre, pentru a se da importanța ce se cuvine problemelor lumii a treia. Activitatea României a exercitat o deosebită influență asupra țărilor membre ale ONU. Ea a obținut rezoluții de o importanță extraordinară pentru viața internațională, pentru comunitatea internațională“.

Javier Perez de Cuellar

(din conferința de presă organizată la București)

rești s-a deschis un Centru de informare al ONU, iar, în septembrie 1972, s-a inaugurat Centrul european al UNESCO pentru învățământul superior.)

Un moment major, de înaltă semnificație, pentru participarea țării noastre la viața Organizației Națiunilor Unite l-a constituit prezența și activitatea desfășurată de către delegația română, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la sesiunea a XXV-a jubiliară a Adunării Generale a ONU, din toamna anului 1970. Reafirmare elocventă a atașamentului poporului român față de Organizație, față de nobilele sale idealuri, prezența șefului statului român la înalta tribună a Adunării Generale rămâne, în cronica activității Națiunilor Unite, ca un moment deosebit de important, elocvent exprimat prin strălucita cuvîntare, sintetizînd obiectivele și principiile activității internaționale a României, prin atitudinea activă, militantă față de principalele probleme ale lumii contemporane.

Încrederea țării noastre în scopurile și principiile Organizației Națiunilor Unite, în vocația acesteia a făcut și face ca România socialistă să se pronunțe constant pentru creșterea rolului ei în rezolvarea marilor probleme actuale, pentru angajarea sa mai di-

rectă, mai energică și mai eficientă în viața internațională contemporană.

Consacrată cu consecvență unor nobile idealuri, activitatea României în cadrul ONU și al instituțiilor sale specializate a întrunit și întrunește o largă apreciere pe plan internațional. Din ansamblul declarațiilor făcute în acest sens — semnificativ de numeroase — am ales pe aceea făcută, nu cu mult timp în urmă, de către secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

Rodnica activitate desfășurată de România la ONU a avut și are, deci, ca una din preocupările prioritare, găsirea căilor celor mai adecvate spre a face din cel mai larg forum internațional al zilelor noastre un organism eficace și democratic, pus în slujba apărării păcii și securității internaționale, a dezvoltării largi a cooperării dintre state. Se cuvine subliniat, în acest cadru, meritul țării noastre în declanșarea unui proces — ce se va extinde în mod inerent în timp — de democratizare și de perfecționare a structurilor ONU, astfel încît Organizația să acționeze în consonanță deplină cu cele mai largi și nobile deziderate de pace și colaborare ale tuturor popoarelor și să aibă un rol din ce în ce mai important în viața internațională.

Semnificația unei aniversări

Trei decenii de la primirea României în Organizația Națiunilor Unite

Aniversarea a trei decenii de la intrarea României în Organizația Națiunilor Unite oferă un prilej oportun pentru evocarea momentului istoric al admiterii țării noastre în forul mondial, eveniment pregătit în decursul a nouă ani de eforturi diplomatice stăruitoare pentru dobîndirea calității de membru într-o organizație deschisă, conform actului său constitutiv, tuturor statelor iubitoare de pace.

Primele acțiuni diplomatice ale României în vederea admiterii la ONU au început în decembrie 1946. Legația română de la Washington a primit însărcinarea să se informeze asupra atmosferei de la Națiunile Unite privind o eventuală cerere de admitere în Organizație din partea țării noastre. O asemenea cerere va fi făcută anul următor, fiind datată 11 iulie 1947. Transmisă secretarului general al ONU, cererea avea, în final, următorul cuprins: „...am onoarea a vă adresa, în baza articolului 4 al Cartei, cererea de admitere a României în calitate de membru al Națiunilor Unite, declarînd că ea acceptă toate obligațiile cuprinse în Carta Națiunilor Unite”. România era reprezentată la ONU cu statut de observator.

La 21 august 1947, Consiliul de Securitate a discutat cererea României. Președintele ședinței, reprezentantul Siriei, referindu-se la cerere, a declarat: „Toate statele care sînt suverane înlăuntrul teritoriului lor îndeplinesc condițiile stipulate de art. 4 al Cartei. Atît timp cît aceste state explică în declarațiile și cererile lor că sînt iubitoare de pace, capabile și doritoare să îndeplinească toate prevederile Cartei, noi trebuie să le credem și să acceptăm cuvîntul lor în această privință”.¹

După încheierea discuției, cererea a fost pusă la vot. Ea a înregistrat un vot pentru (Siria); nu a fost exprimat nici un vot împotriva, dar s-au exprimat 10 abțineri (Australia, Belgia, Brazilia, China, Columbia, Franța, Polonia, URSS, Marea Britanie, SUA).

În anii 1948—1953 cererea de admitere în ONU a României și a altor state nu a primit o rezolvare favorabilă, puterile occidentale situîndu-se pe poziția de împiedicare a primirii în ONU a României

¹ Security Council, New York, 1947. Verbatim record of the one hundred and nintieth meeting, S/PV. 190, col. 21—25

și a altor state de democrație populară. În literatura română de specialitate se apreciază, pe drept cuvânt, că atitudinea puterilor occidentale exprima vădit o poziție dictată de interese unilaterale, opuse cooperării internaționale și principiului universalității ONU.

În perioada 1953—1955 au continuat eforturile diplomatice pentru găsirea unei soluții pozitive pentru admiterea de noi membri la ONU. În acest scop, a fost înființat un Comitet de bune oficii, însărcinat să organizeze consultări cu membrii Consiliului de Securitate pentru a se ajunge la o rezolvare satisfăcătoare a cererilor de admitere în Organizația mondială, prezentate de diferite state.

Datorită activității Comitetului de bune oficii al Adunării Generale și a climatului politic creat de Conferința de la Geneva a miniștrilor afacerilor externe ai unor mari puteri (27 octombrie—16 noiembrie 1955), la cea de-a X-a sesiune a Adunării Generale a ONU, Comitetul politic ad-hoc al Adunării Generale a fost în măsură să examineze aprofundat, într-un spirit de mai mare înțelegere, problema intrării de noi membri în Organizație.

În cursul dezbaterilor din Comitetul politic ad-hoc, delegația canadiană a introdus un proiect de rezoluție în numele a 28 de state în care, printre altele, se cerea Consiliului de Securitate să examineze, în lumina opiniei favorabile lărgirii compoziției Națiunilor Unite, toate cererile de admitere ale statelor în cazul cărora nu se puneau probleme de unificare și să raporteze Adunării Generale despre aceste cereri în timpul celei de-a X-a sesiuni.

Reprezentantul URSS a sprijinit proiectul canadian de rezoluție, subliniind că Națiunile Unite trebuie să accepte ca membru orice stat care întrunește condițiile prevăzute în Cartă, indiferent de filozofia sa politică. Această idee a fost larg reflectată în cursul dezbaterilor, susținându-se argumentat că nici un stat nu trebuie ținut în afara Organizației din motive de apartenență la un anumit regim politic. Avansarea unor asemenea pretexte pentru împiedicarea admiterii în ONU este contrară atât Cartei ONU, cât și principiului universalității.

Proiectul de rezoluție inițiat de Canada a fost aprobat prin vot atât în Comitetul politic ad-hoc, cât și în plenara Adunării Generale. În aceste condiții, problema admiterii României și a altor state în Organizație a putut să revină în fața Consiliului de Securitate la 10 decembrie 1955. În Consiliu, dezbaterile s-au axat atât pe aspecte de fond, cât și procedurale (dacă cele 18 cereri de admitere, printre care și a României, să fie votate împreună sau separat). Ajungându-se la un acord asupra oportunității de a se proceda la vot separat pentru fiecare cerere, România a obținut 9 voturi pentru, nici unul împotriva și 2 abțineri (ciankaiștist și SUA). La 14 decembrie votul a trebuit să fie repetat, întrucât lista celor 18 state care trebuiau admise în bloc nu a fost acceptată în întregime, membrii Consiliului de Securitate fiind chemați să se pronunțe de această dată numai asupra a 16 cereri (față de prima listă, sînt omise numai Japonia și R.P. Mongolă). România a obținut și de această dată același număr de voturi.

În aceeași zi, la 14 decembrie 1955, a fost prezentată secretarului general al ONU declarația guvernului român cu privire la acceptarea de către România a obligațiilor prevăzute de Cartă și au fost reconfirmate declarațiile pe aceeași temă

din 12 octombrie și 9 noiembrie 1948. O primă etapă a eforturilor diplomatice ale României se încheia cu succes. Actul admiterii propriu-zise nu se desăvârșise însă. Acest act va avea loc în seara de 14 decembrie 1955 „la sfîrșitul uneia dintre cele mai dramatice zile din istoria Organizației”, după aprecierea corespondentului ziarului „The New York Times”, prezent în sala Adunării Generale a ONU.

Ședința Adunării Generale în care a fost admisă România a început la 14 decembrie 1955, la orele 21, sub președinția președintelui chilian José Maza. Președintele a informat mai întâi că Adunarea Generală urma să examineze două documente: o scrisoare a președintelui Consiliului de Securitate către președintele Adunării Generale (documentul A/3099) și un proiect de rezoluție propus de 41 de state (doc. A/L. 208) prin care se prevedea admiterea în ONU a următoarelor țări: Albania, Iordania, Islanda, Portugalia, Ungaria, Italia, Austria, România, Bulgaria, Finlanda, Ceylon, Nepal, Libia, Cambodgia, Laos și Spania. Am reprodus lista țărilor în ordinea în care ele apar în documentul amintit.

Președintele Adunării Generale a rugat apoi reprezentanții să-și limiteze intervențiile lor la explicații de vot, care să fie făcute după terminarea procesului de votare. Votul a avut loc prin apel nominal, pentru fiecare vot trăgându-se la sorți numele țării care urma să voteze prima. Procesul de vot s-a desfășurat în ordinea indicată în lista cuprinsă în proiectul de rezoluție menționat mai sus, în care România ocupa poziția nr. 8. Procesul verbal al ședinței nr. 555 consemnează în paragraful 14 următoarele: Președintele: „Trecem acum la votarea recomandării privind România”. Votarea a avut loc cu apel nominal. Honduras fiind tras la sorți de președinți, a fost chemat să voteze primul. Rezultatul votului a fost următorul: Pentru: Honduras, Islanda, India, Indonezia, Iran, Irak, Israel, Liban, Liberia, Luxemburg, Mexic, Noua Zeelandă, Nicaragua, Norvegia, Pakistan, Panama, Peru, Polonia, Arabia Saudită, Suedia, Siria, Thailanda, Turcia, RSS Ucraineană, URSS, Marea Britanie, Uruguay, Venezuela, Yemen, Iugoslavia, Afganistan, Argentina, Australia, Belgia, Bolivia, Brazilia, Birmania, RSS Bielorusă, Canada, Chile, Columbia, Costa Rica, Cehoslovacia, Danemarca, Ecuador, Egipt, Salvador, Franța, Guatemala.

Împotriva: China (reprezentantul ciankaișt), Cuba.

Abțineri: Olanda, Filipine, SUA, Republica Dominicană, Grecia.

În urma votului, ale cărui rezultate nominale le-am reprodus conform procesului verbal al ședinței, președintele a declarat că recomandarea de admitere a României în ONU a fost adoptată cu 49 de voturi pentru, două împotriva și cinci abțineri.²

După încheierea votului pentru fiecare dintre cele 16 state ale căror cereri de admitere se aflau în atenția Adunării Generale președintele forului plenar a declarat că proiectul de rezoluție L 208, în ansamblul său, poate fi considerat adoptat. În

² Cf. Doc. A/PV. 555 din 14 dec. 1955 în vol. United Nations, Official Records of the General Assembly, Tenth Session, Plenary Meetings, 1955, New York, p. 433—434

continuare, el a adăugat: „Prin acest vot am îndeplinit o dorință profundă pe care Adunarea Generală a nutrit-o de mai mulți ani — aceea de a depăși obstacole care au împiedicat Națiunile Unite să devină o organizație complet internațională reprezentând toate popoarele și bucurându-se de o adevărată universalitate”.³

Admiterea României în Organizația mondială devenise din punct de vedere juridic o realitate. Referindu-se la semnificația actului de admitere a celor 16 state la ONU, reprezentantul Canadei (primul vorbitor după încheierea votului), vedea în aceasta „reflectarea unei strădanii colective”, iar hotărîrea luată genera speranțe și mai mari în contribuția pe care ONU o poate aduce la promovarea păcii și securității pentru întreaga umanitate. Următorul orator — reprezentantul Noii Zeelande, care deținea și funcția de președinte al Consiliului de Securitate — a apreciat că admiterea de noi membri va provoca în mod inevitabil schimbări în caracterul Organizației. Schimbarea trebuie să fie salutăată, fiind unica alternativă la stagnare.

³ Doc. cit., p. 436

În cuvinte încărcate de emoție, reprezentantul Peru exprima satisfacția de a fi trăit o „oră istorică cînd popoare aparținînd tuturor școlilor de gîndire și tuturor tradițiilor ne îmbogățesc cu moștenirea lor culturală, cînd unele țări din Europa, uitate pe nedrept, își ocupă locurile lor legitime printre noi”. În același spirit, reprezentantul Iugoslaviei aprecia valoarea faptului că țara sa se afla în poziția unică de a saluta primirea în ONU a șase din cei 7 vecini ai săi. „Sperăm că în cadrul ONU vom continua să dezvoltăm cu aceste țări relațiile de prietenie pe care le-am întreținut pînă acum”.

În opinia reprezentantului URSS participarea noilor state membre la activitățile Națiunilor Unite va contribui la dezvoltarea cooperării între toate statele și la întărirea păcii universale. La rîndul său, reprezentantul SUA a exprimat un salut cordinal tuturor statelor admise în Organizație în acea seară, apreciînd că prezența lor „va contribui în mod considerabil la utilitatea Națiunilor Unite”.

Memorabila ședință se încheia la orele 23.35. Cuvintele de salut adresate noilor state membre vor continua însă a doua zi, ocupînd cea mai

mare parte a ședinței nr. 556 din 15 decembrie, deschisă la orele 10,30. Ședința a început printr-o scurtă alocuțiune de bun venit adresată de președintele Adunării Generale reprezentanților noilor state membre. Au luat cuvântul apoi reprezentanții următoarelor state: Paraguay, Indonezia, Irak, Grecia, Yemen, Norvegia, Polonia, Columbia, Siria, Birmania, Cehoslovacia, Egipt, Venezuela, Etiopia, Liban, Pakistan, Olanda, Liberia, Afganistan, Arabia Saudită, Republica Dominicană, India și Chile. Economia acestor însemnări nu ne permite să prezentăm fiecare intervenție rostită. Vom reține însă din intervenția reprezentantului sirian satisfacția de a putea „afirma că forța immanentă și invincibilă a solidarității umane ne-a îndrumat votul și hotărârea finală. În acest mod, țări cu sisteme economice și sociale diferite vor avea puțința de a discuta problemele care frământă astăzi lumea”.⁴

În după amiaza zilei de 15 decembrie 1955, după orele 15,30, România a votat pentru prima dată la ONU, pronunțându-se în plenara Adunării Generale în favoarea unor măsuri de natură să ducă la lichidarea colonialismului. În cadrul aceleiași ședințe, țara noastră a participat, de asemenea, la luarea mai multor hotărâri în probleme curente aflate pe ordinea de zi a sesiunii. Dar prima intervenție a României în dezbaterile din plenară va fi consemnată în procesele verbale ale Adunării Generale la 20 decembrie 1955, când, în cadrul ceremoniei de închidere a sesiunii, reprezentanții citorva state nou admise în Organizație au avut posibilitatea să ia cuvântul. Reprezentantul român a declarat atunci: „Ședința în care România a fost admisă în Organizație a fost o zi istorică pe care poporul român a așteptat-o opt ani... Admiterea noastră constituie o parte a unei acțiuni importante care a marcat un pas major spre înfăptuirea universalității acestei Organizații”. În continuare, reprezentantul României a reafirmat adeziunea fermă a guvernului român la principiile Cartei ONU și hotărârea sa „de a contribui la împlinirea obiectivelor supreme ale Națiunilor Unite”.⁵

Aceleași idei vor fi dezvoltate în telegrama guvernului român adresată președintelui Adunării Generale a ONU în cadrul căreia se arată: „Guvernul român declară că va urma cu fermitate înaltele principii ale Cartei Națiunilor Unite, că va susține toate inițiativele menite să ducă la îmbunătățirea colaborării între popoare, că își va da contribuția sa activă la îndeplinirea sarcinii fundamentale și supreme a Organizației Națiunilor Unite: apărarea și consolidarea păcii și securității internaționale”.

Guvernul român a primit numeroase telegrame de felicitare în primele zile care au urmat admiterii României la ONU. Dintre acestea reține atenția telegrama Federației Mondiale a Asociațiilor pentru Națiunile Unite în care se apreciază că primirea României „onorează Organizația internațională și constituie un pas decisiv către acea universalitate pentru care a militat întotdeauna FMANU”.

La 19 decembrie 1955, guvernul român l-a informat oficial pe secretarul general al ONU că a numit ca reprezentant permanent al României la

ONU pe profesorul Atanasie Joja, cu rangul de ambasador extraordinar și plenipotențiar.

La 9 martie 1956 a avut loc ceremonia ridicării drapelului de stat al României la sediul din New York al ONU, iar la 23 martie 1956 reprezentantul permanent al României și-a prezentat scrisorile de acreditare secretarului general al ONU. Se desăvârșea astfel un important capitol diplomatic în raporturile României cu ONU.

Sintetizând evenimentele anului 1955, secretarul general al ONU, Dag Hammarskjöld, scria: „În 1955 Națiunile Unite au sărbătorit cea de-a zecea aniversare. Probabil că cel mai semnificativ din numeroasele evenimente care au marcat acest an memorabil în istoria Organizației a fost rezoluția Adunării Generale prin care au fost admiși 16 noi membri în familia mondială. În felul acesta Națiunile Unite au făcut un mare pas spre înfăptuirea obiectivului universalității...”⁶

Referindu-se la aceleași evenimente, Richard N. Swift, profesor la New York University, aprecia că „unul dintre cele mai senzaționale” evenimente admiterea celor 16 state în ONU, compoziția Organizației ajungând astfel la 76. În ochii contemporanilor evenimentul apărea „senzațional”, întrucât din 1950, când a fost admisă Indonezia, nici o țară nu a mai intrat la ONU până la 14 decembrie 1955. Același autor consideră că după admiterea acestor 16 state la Națiunile Unite, „s-a produs o revoluție în ceea ce privește modelele de vot” (voting patterns) prin aceasta profesorul american dorind să sublinieze că SUA nu vor mai putea dispune automat de majoritate în Adunarea Generală așa cum se întâmplase până la 14 decembrie 1955. Majoritatea nu va mai putea fi „comandată”, motiv pentru care autorul recomandă mai multă abilitate diplomatică din partea SUA. Totodată, el anticipează însă că „în perspectivă, compoziția mărită poate conduce Națiunile Unite spre marile țeluri prevăzute de Secretarii generali și de prietenii Organizației”⁷.

România s-a numărat de la început printre prietenii fideli ai instituției mondiale. Multitudinea de acțiuni și inițiative ce caracterizează activitatea laborioasă, bogată, variată, stăruitoare a României de-a lungul a trei decenii de prezență la ONU, contribuția sa originală la identificarea de noi căi și mijloace pentru soluționarea viabilă a marilor probleme ale cooperării interstatale situează participarea țării noastre la formele diplomației multilaterale în primele rânduri ale statelor angajate în determinarea unui nou curs al relațiilor internaționale. În anul celei de-a 40-a aniversări a Organizației Națiunilor Unite bilanțul celor trei decenii de activitate a României la ONU stă mărturie că țara noastră a promovat poziții și inițiative de largă audiență mondială, a militat cu un atașament constant pentru creșterea rolului, autorității și capacității de acțiune a Organizației în eforturile colective de edificare a unei lumi mai bune prin structuri și mai drepte prin finalități, în consonanță cu aspirațiile tuturor popoarelor.

Dr. Ioan Voicu

⁶ Yearbook of the United Nations, 1955. Department of Public Information, New York, 1955, p. V

⁷ Annual Review of United Nations Affairs, 1955—1956. New York University Press, New York, 1957, p. 24—28.

⁴ Doc.cit. p. 448

⁵ Doc.cit. p. 506—507

ANUL INTERNAȚIONAL AL TINERETULUI

Viitorul tinerei generații, viitorul planetei

Sub deviza angajării responsabile

— If there no objections, it is so decided. O formulă consacrată, cuprinsă între sutele de reguli procedurale ale Organizației Națiunilor Unite, exprimând consensul statelor membre asupra problemei aflate în discuție, sau convenirea unui document. Aceste câteva cuvinte, însoțite de pocnetul sec al ciocănelului, au înscris în ultimii 40 de ani — de când datează O.N.U. — momente de referință în activul Organizației mondiale.

Urmare a numeroaselor inițiative românești, în bilanțul anului jubiliar — între hotărârile unanim acceptate prin această „formulă magică” — la un loc de frunte se află cele referitoare la tineret. Este meritul deosebit al României, al președintelui Nicolae Ceaușescu, care — acționând în deplin consens cu voința de pace și progres a tuturor popoarelor, cu dezvoltarea socială a umanității — a identificat în tineret una din cele mai active componente social-politice ale forțelor progresiste contemporane militante pentru mutații înnoitoare, la nivel național și internațional. „Tinăra generație — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — este profund interesată în instaurarea pe planeta noastră a unui climat durabil de pace și securitate, de încredere și colaborare fructuoasă între națiuni, în eliberarea umanității de coșmarul unor noi războaie și în primul rînd al confruntărilor nucleare pustiitoare — în respectarea dreptului sacru al popoarelor de a-și decide singure destinele, de a participa, în mod egal, la soluționarea marilor probleme contemporane”. Asemenea cuvinte înțelepte, materializate printr-o suită de propuneri la O.N.U., au avut un larg ecou internațional, s-au bucurat de o deosebită apreciere. Ca rezultat al acestui ecou, expresie a înaltei recunoașteri a necesității de a spori prezența tineretului în viața politică, economică, socială și culturală, în ultimii 20 de ani, propunerile românești referitoare la universul și perspectivele tinerei generații

au fost însușite de statele membre ale O.N.U., concretizându-se în rezoluții.

Înscriindu-se permanent pe linia unei politici active în arena mondială, România este considerată pe drept cuvînt ca inițiatora procesului de sensibilizare a comunității internaționale asupra statutului prezent și viitor al tinerei generații în viața națională și internațională, care avea să primească o confirmare strălucită prin proclamarea, în 1985, a **Anului Internațional al Tineretului**, sub deviza „Participare, Dezvoltare, Pace”.

O concluzie cu valoare de simbol: Terra întinerеște!

Un recent studiu elaborat sub auspiciile secretarului general al O.N.U., intitulat „Situția tineretului în anii '80” și publicat cu prilejul A.I.T., schițează, într-o viziune globală, problemele care confruntă tinerii în prezent, în diferite contexte social-politice. Rațiunea studiului se bazează, în viziunea autorilor, pe faptul că, în prezent, unul din cinci locuitori ai planetei este tînăr, definit din punct de vedere al vârstei ca o persoană cuprinsă între 15 și 24 de ani. În prezent, populația tînără se estimează la 922 milioane, cu un spor de 79 la sută, față de 515 milioane în 1960, și de 39 la sută, față de 661 milioane în 1970. Potrivit proiecțiilor statistice, se prevede ca acest grup social să depășească un miliard către sfîrșitul deceniului nouă și să ajungă la 1 062 milioane în anul 2000 și la 1 309 milioane în anul 2025.

În 1984, 187 milioane de tineri trăiau în zone mai dezvoltate din punct de vedere economic, iar circa 734 milioane în zone mai puțin dezvoltate. Practic, 4 din 5 tineri trăiesc în țările în curs de dezvoltare, confrunțați cu întregul cortegiu de probleme ce decurg din starea de înapoiere, de subdezvoltare. În același an, regiunile subdezvoltate cuprindeau 76 la sută din populația tînără a lumii. „Componenta tînără” a populației din aceste regiuni — subliniază documentul citat — a sporit de la 69 la sută din total în 1950, la 80 la sută în 1984, urmînd să ajungă la 84 la

Aspect din timpul lucrărilor Conferinței mondiale a comitetelor naționale pentru A.I.T.: „Tineretul anului 2000 - Participare, Dezvoltare, Pace” (București, septembrie 1985)

Participare — Dezvoltare — Pace

sută în zorii mileniului viitor. Tineretul din Asia reprezintă circa 60 la sută din totalul mondial, urmează Africa, avînd o pondere de 11 la sută, America Latină — 9 la sută, Europa — 8 la sută, America de Nord — 5 la sută, Uniunea Sovietică — 5 la sută, Oceania — circa 0,5 la sută. Din cele 922 milioane de tineri, 44 la sută (410 milioane) trăiesc în zone urbane, iar 56 la sută (512 milioane) — în mediul rural. În prezent, numărul tinerilor de sex masculin depășește pe cel de sex feminin. Studiul apreciază că sînt 470 milioane de tineri și 452 milioane de tinere.

Fără îndoială, dincolo de aceste date statistice, analizele privind statutul tineretului în societatea contemporană impun luarea în considerație și a altor date în vederea elaborării unor politici și programe consacrate pregătirii și afirmării tinerei generații. Este vorba, în primul rînd, de creșterea continuă a conștientizării tinerilor, de voința lor manifestă de a se implica tot mai mult în viață, de a-și spune nemijlocit cuvîntul în legătură cu problemele prezentului, cu făurirea viitorului în care vor trăi și se vor împlini. Așadar, dincolo de mărimile cantitative, tineretul reprezintă un imens potențial politic, o prezență și viitoare forță socială — care, în condițiile asigurării tuturor premiselor, își poate aduce contribuția de seamă, alături de popoare, la împlinirea idealurilor de pace, independență și progres, la îmbogățirea tezaurului civilizației umane prin propriul aport. Mai puțin legați de trecut, animați de spiritul dreptății, al înnoirilor, cu entuziasmul specific vîrstei, tinerii doresc să fie și mai mult prezenți în viața societății, la soluționarea problemelor care îi afectează, să fie consultați în adoptarea deciziilor. Or, toate aceste gânduri și aspirații se regăsesc concentrate în deviza-simbol sub care se marchează Anul Internațional al Tineretului — „Participare, Dezvoltare, Pace”.

Dorința firească a tineretului de a fi prezent în viața socială se lovește, pe numeroase meridiane, de tot felul de opreliști, elanul său creator este amenințat, punîndu-i în grav pericol speranțele, însăși viața. Primejdia nucleară, iraționala cursă a înarmărilor, criza economică, subdezvoltarea, lipsa unor drepturi specifice cum ar fi accesul la învățămînt și cultură — sînt doar cîteva din problemele care-i privesc pe tineri, poate chiar într-o măsură sporită față de alte categorii sociale.

În condițiile actuale, cînd înarmările, cu precădere cele nucleare, sporesc pericolul unui holocaust atotdistrugător, iar asigurarea unui climat pașnic, lipsit de amenințarea războaielor, a devenit problema fundamentală a epocii noastre, **PACEA** își are locul firesc și indispensabil în deviza A.I.T. Tinerii refuză să se asocieze unor cauze străine intereselor lor vitale — cauze care, în trecut, i-au împins să-și aducă cel mai greu tribut, tributul de sînge. Iată de ce, sub genericul A.I.T., printr-o largă varietate de forme, tinerii, dincolo de orice deosebiri politice și filozofice, se întîlnesc în marile fluvii ale păcii, pentru dezarmare și înțelegere, împotriva politicii de forță și confruntare. Cu conștiința limpede că numai în pace visurile de mai bine se pot împlini, ei cer cu hotărîre ca, în Anul Internațional al Tineretului, care continuă cu Anul Internațional al Păcii, factorii de decizie, statele să oprească clepsidra morții, convertind voința unanimă a popoarelor de pace în măsuri concrete de dezarmare, de eliminare a primejdiei nucleare.

Evocînd participarea tineretului la mișcarea pentru pace, îmi revin în memorie secvențe de la o amplă demonstrație antirăzboinică desfășurată la Berna. Fete și băieți purtau lozinci. Pe una din ele, o inscripție cu valoare de simbol: „Numai peștii morți se lasă purtați de curent!”

În contextul A.I.T., s-a arătat că **PARTICIPAREA** reprezintă o caracteristică esențială a aspirațiilor tineretului, întrunirea unui cumul de condiții menite să garanteze, legislativ și material, dreptul fiecărui membru al societății de a se integra în cadrul națiunii. Or, așa cum indică studiile efectuate cu prilejul A.I.T., constituie un adevăr amar faptul că, în prezent, milioane și milioane de tineri din țările capitaliste, cit și din cele în curs de dezvoltare sînt lipsiți de atribuțiile participării la viața socială. Într-adevăr, de ce fel de participare poate fi vorba dacă tinerii sînt categoria cea mai afectată de șomaj, cînd tot felul de bariere le îngustează sau stăvilesc accesul la învățămînt? Iată, de pildă, ce scria un document al Biroului Internațional al Muncii: „Șomajul în rîndul tineretului a luat proporțiile unei adevărate calamități în țările Europei occidentale”. Pe ansamblul statelor membre ale O.E.C.D. (organizație reunind 24 de țări capitaliste dezvoltate), tineri sub 25 de ani reprezintă, în cadrul celor peste 30 milioane de șomeri, un procent de 40,8 la sută, cu mult peste media tineretului în cadrul forței de muncă. Fiecare al cincilea tînr din țările O.E.C.D. se află în căutarea primului loc de muncă. Criza economică mondială, care a lovit cu precădere țările în curs de dezvoltare, a avut efecte din cele mai agravante asupra tinerilor din aceste state. În ultimii ani, de pildă, în unele țări din Asia și Pacific, procentul de tineri activi din punct de vedere economic atinge o medie de 33—52 la sută. Din cele 734 milioane de tineri din zonele mai puțin dezvoltate, fiecare a treia persoană se află în starea de șomaj total sau parțial. Pe bună dreptate, se poate aprecia că lipsa locurilor de muncă — neputința exercitării unuia din drepturile fundamentale ale omului — ridică, încă din start, un obstacol serios în antrenarea tineretului în procesul participării la viața socială.

În sfîrșit, a treia componentă a temei A.I.T., **DEZVOLTAREA** este concepută ca un proces dinamic și multilateral, ce are, ca obiective, reducerea progresivă și eliminarea în final a subdezvoltării, a decalajelor dintre statele bogate și cele sărace.

Desigur, actuala stare de subdezvoltare, care cuprinde două treimi din populația lumii, își pune profund pecetea asupra profilului social și moral al tinerilor din zeci de state ale lumii. În acest context, lichidarea subdezvoltării și instaurarea unei noi ordini economice internaționale constituie o necesitate obiectivă, izvorită din realitățile lumii contemporane, din cerința asigurării progresului pentru toți fiii planetei, înscrisă, ca urmare a Anului Internațional al Tineretului, pe agenda numeroaselor reuniuni ale tineretului, la care au participat reprezentanți din toate regiunile geografice. Într-o asemenea perspectivă, relația tineret-dezvoltare se conturează ca un raport fundamental al contemporaneității, de care depinde soarta a sute de milioane de oameni, însuși viitorul umanității.

Aflăte într-o legătură dialectică, cele trei componente ale nobilei devise „Participare-Dezvoltare-Pace” s-au transformat în teme de profundă reflecție și măsuri corespunzătoare atît pe durata pregătirii A.I.T., cit și cu prilejul marcării Anului, la nivel local, național, regional și internațional.

Inițiativă oportună, cu profund ecou mondial

Importanța tineretului în viața politică, economică și socială, capacitatea sa novatoare, ca și gravele și numeroasele probleme care îl confruntă au fost, fără

îndoială, factorii determinanți ai proclamării A.I.T., decizie luată de Adunarea Generală a O.N.U. în urma cu șase ani. Perioada care a trecut de atunci, ca și manifestările naționale, regionale și internaționale prilejuite de marcarea Anului Internațional al Tineretului au evidențiat, o dată în plus, valoarea deosebită a inițiativei românești.

În primul rînd, se impune a fi menționat faptul că alegerea anului 1985 are o semnificație deosebită. În anul în care a fost hotărîtă celebrarea A.I.T., umanitatea a sărbătorit evenimente cu trimiteri în trecutul plin de învățămînt: 40 de ani de la victoria popoarelor asupra fascismului, 40 de ani de la crearea Organizației Națiunilor Unite. Ca un fir roșu, aceste momente au fost evocate în contextul răspunderii pe care generațiile actuale o poartă pentru tineret, pentru ziua de mîine a omenirii. Tot în această ordine de idei, rezoluția vizînd proclamarea A.I.T. sublinia că acesta va avea loc în anul în care se împlinesc 20 de ani de cînd Adunarea Generală a O.N.U., la cea de a XX-a sesiune, a adoptat, din inițiativa României, „**Declarația privind promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare**” — document care, în actualele împrejurări internaționale, își păstrează pe deplin valoarea nealterată.

În al doilea rînd, A.I.T. a fost decis după un șir de alți ani tematici proclamați de Organizația mondială, demonstrînd preocuparea O.N.U. pentru toate categoriile populației, experiența acumulată cu asemenea prilejuri contribuind la o mai bună reușită a Anului Internațional al Tineretului.

Apoi, pornind de la faptul că tineretul constituie categoria cea mai vulnerabilă în condiții de crize — sectoriale sau globale —, s-a apreciat că mobilizarea uriașului potențial al tinerilor poate constitui, în prezent, o garanție a depășirii situațiilor de criză, a conștientizării lor asupra drepturilor și îndatoririlor ce le revin.

Asemenea considerente au fost dezbătute în cadrul Comitetului Consultativ al O.N.U. pentru A.I.T., organism larg reprezentativ — a cărui președinție a revenit, încă de la crearea sa, reprezentantului României, tovarășul Nicu Ceaușescu. La sesiunile Comitetului Consultativ, desfășurate într-o atmosferă de lucru, de respect și stimă, potrivit mandatului încredințat de Adunarea Generală a O.N.U., s-a creat un cadru propice abordării sistematice a problematicei tineretului. Documentele convenite la aceste reuniuni

— însușite de Adunarea Generală a O.N.U. —, între care se distinge în mod deosebit Programul de măsuri și activități, la elaborarea căruia România și-a adus o contribuție remarcabilă, au avut un larg ecou internațional, constituind surse de bogată inspirație în activitatea consacrată pregătirii corespunzătoare a A.I.T. Astfel, potrivit recomandărilor cuprinse în aceste documente, au fost create, în cvasimajoritatea statelor membre ale O.N.U., Comitete naționale sau de coordonare pentru Anul Internațional al Tineretului, au fost organizate reuniuni regionale pentru A.I.T., la care au participat reprezentanți ai țărilor din Africa (Addis Abeba), Asia și Pacific (Bangkok), America Latină (San José), Asia de vest (Bagdad). Reuniunea regională pentru Europa și America de Nord a fost găzduită de România, la Costinești. Toate aceste manifestări cu caracter regional au stabilit programe concrete, care țin seama de tradițiile și cerințele specifice ale diferitelor contexte în care își desfășoară activitatea tinăra generație.

Pentru prima oară în lumea contemporană, tineretul a constituit obiectul unor preocupări largi, al unor măsuri menite să-i analizeze statutul în societate. Ceea ce este de asemenea demn de a fi subliniat este și faptul că Anul Internațional al Tineretului a impulsat factorii guvernamentali în elaborarea unor programe și politici de tineret, atrăgând adesea, la proiectarea acestora, numeroase organizații ale tineretului și studenților. Se poate afirma că Anul Internațional al Tineretului a creat o stare de spirit nouă în ceea ce privește tinăra generație, reflectată, între multe alte aspecte, și în răspunsurile la ancheta organizată de Comitetul Național Român pentru A.I.T. și intitulată sugestiv „**Anul tinerei generații — o viziune internațională**”, la care au dat curs invitației șefi de stat și guvern, conducători ai unor instituții guvernamentale cu atribuții pe linie de tineret, reprezentanți ai unor organizații de tineret de diferite orientări politice — din toate regiunile planetei.

Anul Internațional al Tineretului nu a constituit, așadar, o manifestare festivă. Dincolo de sensibilizarea opiniei publice în legătură cu rolul tinerilor în lumea contemporană și în modelarea viitorului, A.I.T. a devenit și o tribună atît pentru tineret însuși, cît și pentru factorii de decizie pentru a-și demonstra concret angajamentul față de generațiile ce vor veni. După cum — așa cum a rezultat din lucrările prestigioasei Conferințe mondiale a comitetelor naționale pentru A.I.T., organizată la București, în 1985 — A.I.T. a prilejuit și o binevenită ocazie pentru un schimb rodnic de opinii și experiențe privind politica pe linie de tineret, perspectivele ca — în spiritul ideilor care au generat proclamarea A.I.T. — tinerii, problemele lor să continue să se afle în prim-planul preocupărilor politice din fiecare țară. Toate acestea fac, într-adevăr, ca A.I.T. să fie deja considerat o reușită, numărîndu-se printre acțiunile lansate de O.N.U. cu un profund ecou mondial.

Un imperativ: continuitatea

Desigur, aprecierea manifestărilor generoase, a atenției sporite de care s-a bucurat tinăra generație în Anul Internațional al Tineretului a evidențiat marea complexitate și diversitate a problemelor care-i confruntă pe tineri. Avînd în vedere o asemenea aspect esențial, România, ca și alte state, consideră că tineretul, ca o categorie specifică a populației aflată în permanență înnoire, se impune a fi continuu raportat la realități. De aceea, A.I.T. este recomandabil

ANUL INTERNAȚIONAL AL TINERETULUI

să fie folosit pentru elaborarea unor strategii pe termen lung în domeniul tineretului. Așa cum s-a arătat cu prilejul unor reuniuni de tineret, oricît de substanțiale ar fi realizările obținute în 1985, sînt unele probleme care abia încep a fi rezolvate, altele urmează să-și găsească soluții în viitor. Aceste idei conduc la concluzia firească potrivit căreia activitatea privind rolul tineretului să nu se reducă la anul calendaristic 1985, ci să se extindă și intensifice în perspectivă — continuitatea programelor consacrate tinerilor constituind o problemă fundamentală pentru viitorul tineretului, pentru asigurarea participării sale conștiente la făurirea zilei de mâine în care va spera și munci într-un climat de responsabilitate.

În virtutea unor asemenea considerente, Adunarea Generală a O.N.U., la sesiunea a 39-a, a hotărît convocarea unei sesiuni a Comitetului Consultativ al O.N.U. pentru A.I.T., căruia i-a transmis mandatul de a elabora un proiect de document pentru „programe de perspectivă în domeniul tineretului și urmărirea punerii lor în aplicare, document ce va fi dezbătut la cea de-a 40-a sesiune”. Reunit la Viena, Comitetul Consultativ al O.N.U. a dezbătut și elaborat „**Linii directoare privind programele de viitor în domeniul tineretului și urmărirea punerii lor în aplicare**”.

Liniiile directoare conțin numeroase idei și propuneri referitoare la diferite categorii ale tineretului (tineretul urban și rural, tinerele fete, studenții, tinerii emigranți etc.) evidențiază răspunderea care revine factorilor decizionali în soluționarea tuturor problemelor tinerei generații, relevă rolul însemnat al O.N.U., al altor organizații guvernamentale și neguvernamentale chemate să stimuleze, printr-o largă paletă de inițiative, transpunerea în viață a devizei „Participare, Dezvoltare, Pace”.

Încununare a anului tinerei generații, lucrările Conferinței mondiale a O.N.U. pentru A.I.T., desfășurate în noiembrie la New York, au prilejuit evocarea reușitelor acțiuni și manifestări din cadrul A.I.T., precum și necesitatea menținerii și în continuare în atenție a problemelor de tineret. Au fost exprimate înalta apreciere și prețuire față de inițiativele României privind tineretul și a fost elogiată activitatea remarcabilă a Comitetului Consultativ al O.N.U. pentru A.I.T. Cele 159 state membre au adoptat prin consens o rezoluție propusă de țara noastră, la care s-au asociat, în calitate de coautoare, 97 de țări, prin care se aprobă „**Liniiile directoare**”. Alte trei rezoluții conțin recomandări cu privire la dreptul la muncă și educație al tineretului, șomajul juvenil și canale de comunicație între O.N.U. și organizațiile de tineret.

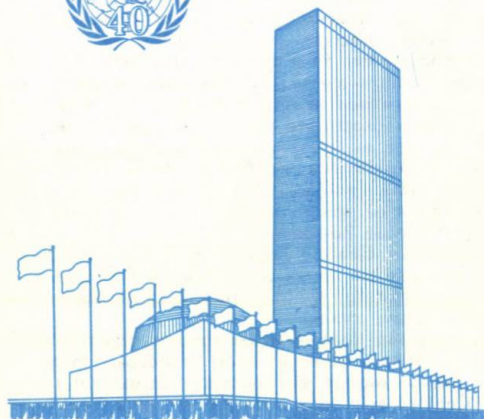
Ca un corolar al unor asemenea preocupări, conferința a hotărît înscrisura pe ordinea de zi a celei de-a 41-a sesiuni a Adunării Generale a punctului intitulat „**Politici și programe privind tineretul — Participare, Dezvoltare, Pace**”.

În acest fel, Anul Internațional al Tineretului, departe de a lua sfîrșit odată cu ultima zi a lui 1985, va deveni pivotul unei preocupări statornice pentru a oferi generației viitorului noi coordonate de acțiune pentru implicarea activă în eforturile îndreptate spre chezașuirea unui viitor pașnic și prosper.

Ioan Timofte

O.N.U.

40

Certitudini și speranțe

Există indiscutabil în întreaga lume un interes larg și real față de Organizația Națiunilor Unite, interes puternic resuscitat de aniversarea, în acest an, a 40 de ani de existență a Organizației mondiale. Conducători de state, oameni politici, de știință, de artă și cultură, diplomați, cercetători, universitari, ziariști, bărbați și femei, bătrini și copii, militari și civili, din toate zonele geografice, de toate rasele și de toate convingerile politice și religioase, cunosc — desigur, la nivel diferit — multe lucruri despre originea, existența, principiile, obiectivele, atribuțiile, funcționarea și activitățile ONU. Este cunoscut, de pildă, că ONU este, astăzi, singurul for internațional cu vocație universală și cu atribuții atotcuprinzătoare, care își propune să promoveze, prin dialog multilateral și cooperare egală între națiuni, cele mai nobile idealuri ale omenirii: înțelegerea între popoare, legalitatea, colaborarea, reglementarea pașnică a diferendelor, dezarmarea, pacea și securitatea, preîntâmpinarea războiului, idealuri înscrise în însuși actul de naștere al Organizației: Carta Națiunilor Unite.

Repere ale maturității

Am avut posibilitatea, în ultimele două decenii, să urmăresc multă vreme direct activitatea Organizației mondiale, mai ales în perioadele sale de maximă intensitate, care sînt sesiunile anuale, ordinare, în număr de 40 pînă în prezent și în timpul unor sesiuni extraordinare, convocate, din timp în timp, potrivit unei proceduri speciale,

pentru examinarea unor probleme de maximă importanță și urgență.

Trebuie spus, înainte de toate, că activitățile ONU au proliferat continuu și enorm din 1945 și pînă în prezent. În cadrul primelor sesiuni, din anii ce au urmat imediat după cel de-al doilea război mondial, erau prezentate și examinate tot

felul de planuri, unele idealiste, altele prea cutezătoare — privite și reevaluate de la înălțimea momentului actual — vizînd organizarea pe baze complet noi a lumii abia ieșite din tragica înclăstare. Se urmărea atunci rezolvarea „dintr-o dată și definitivă” a unor probleme de mari dimensiuni, ca pacea, pericolul nuclear, dezarmarea, securitatea și prevenirea situațiilor de criză și conflict. Perioada de tristă amintire a „războiului rece”, care a întrerupt pentru o lungă perioadă buna conlucrare a statelor fondatoare ale Organizației mondiale, a reprezentat cea mai grea etapă și pentru Națiunile Unite. Locul contactelor și discuțiilor calme, al dialogului constructiv și al negocierilor laborioase fusese luat, o vreme îndelungată, de exacerbarea rivalităților ideologice, politice și militare, de discursurile propagandistice, de incriminări reciproce și chiar insulte... nediplomatice, despre care mulți își mai amintesc și astăzi, sperînd ca ele să fi dispărut pentru totdeauna. ONU a contribuit enorm la depășirea etapei de război rece, a rămas un canal și un instrument util și necesar de comunicare și tratative pașnice și a facilitat, în mare măsură, normalizarea raporturilor între marile puteri, între state în general, extinderea și diversificarea colaborării bi și multilaterale, începerea, continuarea și consolidarea cursului pozitiv al destinderii, înțelegerii și încrederii dintre state, bazate pe un principiu care s-a impus greu, dar a devenit normă obligatorie: coexistența pașnică — sinteză a celorlalte principii, armătura însăși a legalității internaționale și a păcii.

O mutație esențială în viața și activitatea ONU s-a produs după 1960, odată cu votarea celebrei Declarații a Națiunilor Unite privind acordarea independentei țărilor și popoarelor coloniale, de la

a cărei adoptare s-au împlinit, la 18 octombrie a.c., 25 de ani. Declarația, — considerată de mulți drept document istoric și poate unul din cele mai importante din toate documentele adoptate sub egida ONU — a încurajat și stimulat puternic, cu autoritatea politică, juridică și morală și cu asistența oficială a Națiunilor Unite, lupta implacabilă de eliberare națională a popoarelor, a contribuit la ruperea structurilor de rezistență și la destrămarea sistemului colonial, la accesul la independență a zeci și zeci de noi state independente. Față de 51 de state fondatoare, numărul statelor membre ale ONU a ajuns acum la 159, Organizația apropiindu-se de situația ideală pe planul participării — universalitatea deplină — condiție sine qua non a elaborării, într-o lume a interdependențelor, a unor soluții globale, în problemele globale, cum sînt mai toate problemele mari ale omenirii în epoca revoluției tehnico-științifice, în era nucleară și cosmică. În activitatea ONU, aflurul mare de tinere state independente a avut o influență imediată și deosebit de importantă asupra a ceea ce s-a numit mulți ani „mașina americană de vot”. Adică acea majoritate comodă a statelor occidentale, dobîndită datorită situației speciale existentă pe harta politică a lumii după 1945 și imediat după această dată, care permitea SUA și aliaților lor să adopte în Adunarea Generală a ONU și în instituțiile specializate orice rezoluție dorită și care mulți ani a servit la folosirea Organizației în scopuri unilaterale, adesea contrare intereselor majorității membrilor comunității internaționale. Locul „mașinii” a fost luat de „noua majoritate” de la ONU — respectiv numeroasele țări mici și mijlocii, nealiniate, în curs de dezvoltare.

Un „turn Babel” modern? Nu.

Pentru cei nou veniți, primul contact cu sediul central al ONU se desfășoară sub impactul puternic al datelor statistice, al dinamismului activităților de aici, al mulțimii delegaților (mai ales în timpul sesiunilor anuale ale Adunării Generale și al marilor reuniuni organizate sub egida ONU) și du-te-vino-ului permanent, al numărului mare de limbi vorbite (aproape toate de pe glob), ceea ce face ca unii detractori — de care Națiunile Unite n-au dus lipsă niciodată — să numească Organizația, în mod cu totul impropriu, „un turn Babel modern”. Informarea și cunoașterea corectă, contactul cu activitățile ONU, munca de zi cu zi în cadrul sesiunilor Adunării Generale, al Secretariatului ONU, spulberă repede orice impresie de „aglomerație” sau „mișcare browniană”, conturînd imaginea unui mecanism bine pus la punct, cu principii și norme, cu reguli de procedură, reguli și programe de activitate clar definite, care îndeplinește o mulțime de funcțiuni, ce te duc cu gîndul, mai degrabă, la un for mondial bine structurat, un instrument internațional unic al diplomației multilaterale, un laborator de idei, un cadru de contacte, consultări, discursuri, dezbateri, cu un mod de adoptare a hotărîrilor care s-a rodit corespunzător timp de patru decenii.

Desigur, imaginea generală este, de fiecare dată, impresionantă. Zeci și zeci de săli, sute și sute de birouri, 5 400 de ferestre (cu mai mulți

angajați speciali pentru întreținerea lor), sute de metri de escalatoare care urcă și coboară permanent, la care se adaugă lifuri mai rapide sau mai lente, mii de telefoane, sute de kilometri de cabluri telefonice și linii electrice montate în sediul central, 25 de km de covoare și mochete, circa 3 000 de delegați prezenți în timpul unei sesiuni; 450 de corespondenți și 200 de fotoreporteri acreditați permanent și circa 1 000 temporar, circa 7 000 de funcționari în Secretariatul din New York al ONU (și aproape 20 000 în tot sistemul ONU, în diverse țări); 667 de milioane de pagini de documente tipărite pe an, care, puse cap la cap, ar însemna de peste cinci ori circumferința Pămîntului la Ecuator (numai în timpul dezbaterii jubiliare consacrate împlinirii a 40 de ani de la crearea ONU s-au rostit cuvîntări însumînd cam un milion de cuvinte pe zi!); 62 000 000 de cuvinte în medie sînt trimise spre sediul central al ONU sau de la sediul central în întreaga lume, prin telegrame; 5 000 de mașini de scris sînt folosite cea mai mare parte a timpului, la care se adaugă cele de fotocopiat, multiplicat și tipărit; circa 50 000 de valize și colete diplomatice ale ONU pleacă în medie pe an în 136 de țări ale lumii; programele de radio ale ONU sînt transmise în 20 de limbi diferite, în 120 de țări și teritorii; ONU răspunde anual, în scris, la 70 000 de cereri de informații din partea publicului din diferite țări

ale lumii, în legătură cu diferitele sale activități: peste un milion de turiști vizitează, pe an, sediul din New York al ONU, beneficiind de un serviciu de ghizi care le furnizează explicații în 25 de limbi de pe glob, inclusiv ghizi speciali pentru surdo-muți; în total, până în 1985, sediul a fost vizitat de peste 30 milioane de turiști (cererile sînt mai numeroase, dar posibilitățile de vizitare sînt în unele perioade limitate din cauza activității ONU).

La proporții macro sînt și activitățile ONU, care acoperă, sub raport geografic, întreaga noastră planetă, implică colaborarea tuturor statelor și se referă, practic, la toate activitățile umane, la toate problemele și aspectele de detaliu ale vieții umane. Se spune, pe bună dreptate, că activitatea atotcuprinzătoare a ONU și a instituțiilor sale specializate abordează problemele omului, dinainte de a se naște și pînă la vîrsta a treia, inclusiv problemele unor categorii speciale ale populației — minorii, delincvenții, teroristii, persoanele handicapate etc.; de la problemele micro-cosmosului la cele ale macrocosmosului — regimul mărilor și oceanelor, protecția mediului înconjurător, spațiul cosmic, utilizarea lui pașnică și valorificarea acestuia în folosul întregii umanități.

Toate acestea pot fi lesne constatate, parcur-

gînd fie și sumar ordinea de zi a sesiunilor anuale ale ONU, ale principalelor sale agenții specializate. Ele dezbate aspecte de o foarte mare diversitate — de la stimularea cercetării științifice și a cooperării între state pentru pătrunderea tainelor atomului, ale virușilor unor boli, astăzi incurabile, la oprirea cursei înarmărilor, realizarea dezarmării, la lichidarea subdezvoltării și decalajelor economice, marcarea Anului Internațional al Tinerețului, reglementarea pașnică a conflictelor, studierea efectelor radiațiilor ionizante, protecția patrimoniului cultural al omenirii, apărarea unor specii de plante și animale amenințate cu dispariția, eliminarea rasismului, apartheidului și a colonialismului, accesul la independență al unor popoare care trăiesc în teritoriile neautonome, combaterea bolilor profesionale, lichidarea analfabetismului, ajutorul internațional în caz de catastrofe naturale, crearea de zone denuclearizate, cooperare dintre state în domeniul aplicării pașnice a energiei nucleare, eliminarea forței din raporturile internaționale, problema palestiniană, marcarea a cinci veacuri de la descoperirea Americii (punctul nr. 43 de pe agenda celei de-a 40-a sesiuni a Adunării Generale); interzicerea armelor chimice, noua ordine în domeniul informației, prevenirea cursei înarmărilor în Cosmos, comerțul și dezvoltarea, așezările umane, reducerea bugetelor militare, formarea de cadre naționale, datoria externă a țărilor sărace, evaluarea rezultatelor Deceniului ONU pentru femei, forțele ONU de menținere a păcii, condiția copilului în lume, elaborarea unui cod de conduită al corporațiilor transnaționale, relațiile de bună vecinătate dintre state, întărirea rolului și eficienței ONU, regulile de procedură ale conferințelor internaționale de sub egida ONU, elaborarea unei convenții pentru combaterea recrutării și folosirii mercenarilor, relațiile ONU cu țara gazdă și multe, multe altele. Nu întîmplător ordinea de zi a sesiunilor anuale ale ONU depășește, în ultimii ani, 140 de puncte, în 1985 avînd 146 de puncte.

Atmosfera sesiunilor

Momentele de vîrf ale activităților anuale ale ONU sînt, desigur, perioadele sesiunilor anuale ale Adunării Generale, care se desfășoară, în fiecare an, timp de trei luni, din cea de-a treia marți a lunii septembrie pînă spre mijlocul lui decembrie.

În sălile și pe coridoarele ONU, în cele cîteva saloane din vecinătatea Adunării Generale, domnește atmosfera specifică marilor evenimente internaționale: șefi de stat și de guvern, numeroși miniștri de externe, ambasadori, diplomați, membri ai parlamentelor unor țări, urmăriti îndeaproape de camerele de luat vederi și de ochii ziaristilor, se întîlnesc, discută probleme de interes bilateral și internațional. În diferite săli, au loc consultări și consfătuiri oficiale ale grupurilor regionale de state, ale unor grupuri speciale de lucru, reuniuni de experți, întîlniri ale țărilor nealiniate și ale „Grupului celor 77” de țări în curs de dezvoltare.

Dezbaterile din plenara Adunării Generale, cu care debutează sesiunile anuale, durează circa două săptămîni. De la tribuna Adunării, iau cuvîn-

tul, de regulă, în ultimii ani, în cadrul acestor dezbateri, între 120—140 de vorbitori (la cea de-a 40-a sesiune au luat cuvîntul 137 de șefi de delegații), care expun pozițiile de principiu ale guvernelor lor față de marile probleme internaționale, vin cu idei, sugestii, propuneri și, uneori, cu inițiative noi. De la tribuna Adunării Generale au vorbit, de-a lungul anilor, numeroase personalități politice, prestigioși conducători de state și lideri politici. În 1970, aici, a rostit un discurs memorabil conducătorul partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. De la această tribună au vorbit oameni politici și diplomați din țări mici și mijlocii, oratori redevutabili, care au susținut — cu argumente convingătoare, cu logică imbatabilă, cu finețe și măiestrie — cauzele nobile ale dezarmării, progresului, legalității și păcii, drepturile inalienabile ale popoarelor la libertate și independență, fără amestec străin, interesele legitime ale țărilor, care, adesea, coincideau cu ale întregii lumi. Sînt multe, foarte multe argumentele și replicile memorabile care s-au consumat în sălile ONU. Din multitudinea acestora aș aminti

Ansamblul de clădiri al ONU

doar una, promptă și pertinentă, care s-a consumat în dezbaterile generale ale celei de-a 40-a sesiuni a Adunării Generale. În fața protestelor țărilor din Pacificul de Sud împotriva experiențelor nucleare subterane franceze din atolul Mururoa, reprezentantul Franței a explicat pe larg că autoritățile franceze au luat toate măsurile necesare pentru a nu se produce scurgeri radioactive de natură să periclitizeze mediul înconjurător, flora, fauna și viața locuitorilor din țărilor situate în zonă. Replica reprezentantului Australiei a fost promptă, scurtă și... zdrobitoare: „Dacă sînt așa

de sigure și inofensive, de ce nu le faceți pe teritoriul francez?”

Dupa încheierea dezbaterilor generale, plenara trece la examinarea problemelor politice mai importante, iar cele șapte Comisii principale ale Adunării Generale procedează la dezbaterile amănunțite a punctelor de pe ordinea de zi conform specificului fiecăreia (probleme politice speciale, economice, social-umanitare, decolonizare, administrativ-financiare, juridice). Urmează elaborarea proiectelor de rezoluții, atragerea de coautori, negocierea lor prealabilă și punerea la vot. Votul prealabil din comisii și cel final, din plenara Adunării Generale, duc la adoptarea (sau neadoptarea) rezoluțiilor pe probleme, care constituie hotărâri ale ONU, cu valoare de recomandări.

Atmosfera generală, climatul de desfășurare a lucrărilor sesiunilor anuale ale Adunării Generale variază de la un an la altul. În momentele de tensiune și de criză internațională, ambianța de la ONU este încordată, cu polemici frecvente, cu dezbateri prelungite, cu ședințe de noapte, cu numeroase consultări și medieri în vederea apropiării punctelor de vedere. Una din cele mai tensionate atmosfere s-a înregistrat, după părerea observatorilor, în timpul „crizei cubaneze” din 1962, precum și la sesiunea specială a Adunării Generale consacrată problemelor din Orientul Mijlociu, desfășurată în perioada iunie-iulie 1967. Sesiunea, la care au fost prezenți mulți șefi de stat și de guvern, miniștrii de externe ai tuturor țărilor membre ale ONU la acea dată, s-a caracterizat prin numeroase discursuri polemice, replici și contrareplici, condamnări și acuzații reciproce între părțile în conflict. Mulți gîndeau la acea dată că nu a fost decît un simplu exercițiu diplomatic, care nu a servit la nimic. Lucrurile nu au stat însă așa. Dezbaterile de la ONU, cu acel prilej, a contribuit la dezamorsarea tensiunii acumulate pe cîmpul de luptă, la cunoașterea pozițiilor statelor implicate și ale celorlalte părți, aliate sau nealiate, și la identificarea celor trei elemente esențiale ale soluției de pace, care, în toamna anului respectiv, la cea de-a 22-a sesiune anuală a Adunării Generale, au fost încorporate în cunoscuta rezoluție 242 din 22 noiembrie 1967, recunoscută și azi ca o bază rezonabilă de pace, elaborată de ONU, pentru stingerea focarului de tensiune din Orientul Mijlociu.

Din „tainele” Secretariatului

O activitate multilaterală, bogată, dinamică și deosebit de utilă pentru buna funcționare a ansamblului mecanismelor ONU desfășoară Secretariatul Națiunilor Unite.

Din totalul funcționarilor internaționali ai sistemului ONU, în număr de aproape 20 000, circa 7 000 își desfășoară activitatea la sediul central al Națiunilor Unite din New York. Ei sînt recrutați după multiple criterii, din circa 140 de țări, de regulă membre ale ONU, printre care figurează și România. Munca acestora se desfășoară într-un mare număr de țări, iar finanțarea lor se face din bugetul Organizației, care, pentru toate activitățile și programele ONU, se ridică la suma totală de 750 milioane de dolari pe an, obținuți din cotațiile statelor membre, plătite conform unor ba-

remuri speciale, după venitul național, venitul pe locuitor și alte criterii. Comparativ cu suma cheltuită anual pentru înarmări, care este de 1 000 miliarde de dolari și chiar cu suma înghițită zilnic de competiția militară actuală — aproape trei miliarde de dolari — bugetul ONU apare mic. La ONU s-a menționat, de altfel, că, potrivit statisticilor, bugetul anual al ONU este ceva mai mic decît bugetul Departamentului pompierilor din New York, cu comentariul că, „în timp ce pompierii din New York sting incendii relativ mici, Națiunile Unite își propun să stingă războaie locale și conflicte de proporții, să rezolve problemele foamei, subnutriției și ale boilor în lume și să prevină o catastrofă nucleară.” În ciuda dimensiunilor relativ reduse ale bugetului ONU, în ultima pe-

rioadă se resimte o preocupare sporită din partea statelor membre pentru folosirea rațională, judicioasă și cât mai eficientă a resurselor financiare ale Organizației, pentru reducerea ponderii hirtiiilor și cheltuielilor administrative și orientarea alocațiilor spre activități și programe de substanță, în special în folosul țărilor în curs de dezvoltare.

Funcționarii internaționali din Secretariatul ONU își desfășoară activitatea după un statut bine definit, avînd misiunea de a servi interesele Organizației mondiale, ale comunității internaționale, de a furniza servicii și asistență celorlalte organisme ale ONU, de a asigura coordonarea judicioasă a activităților din sistemul Națiunilor Unite și de a administra programele și politicile elaborate de acestea. Sarcinile îndeplinite de funcționarii din Secretariatul ONU sînt din cele mai variate. Ei sînt experți în diferite probleme: politice, economice, ale dezarmării și securității, juriști, lingviști, specialiști în științe sociale, igienă

publică, formare de cadre, ziaști, administratori și consultanți în cadrul diferitelor proiecte și programe ale ONU. Ei ajută „din culise” la bunul mers al ansamblului activităților Națiunilor Unite, alcătuiesc studii, rapoarte, documentații în cele mai diverse domenii, comunicate de presă, redactează publicațiile ONU, realizează emisiuni de radio și filme de popularizare a activităților ONU. Desfășoară, de asemenea, un mare volum de muncă administrativă impusă de transpunerea în viață a rezoluțiilor ONU și ale organismelor sale. Printre funcționarii ONU mai figurează interpreți și traducători, stenografi, dactilografe, tehnicieni și ingineri de întreținere, ghizi, precum și corpul forțelor de securitate ale ONU, care răspund de siguranța sediului și a persoanelor aflate la Națiunile Unite.

Conducătorul acestui organ este secretarul general al ONU, funcție deținută, începînd de la 1 ianuarie 1982, de peruanul Javier Perez de Cuellar.

Trigue Lie a deținut funcția de secretar general al ONU în perioada 1946-1953

Începînd din 1982, în fruntea Secretariatului ONU se află Perez de Cuellar

Dag Hammarskjöld, secretar general al ONU între 1953-1961. A murit în exercițiul funcțiunii, în timpul unei misiuni în Africa

U Thant, secretar general al ONU între 1961-1971

Kurt Waldheim, a deținut aceeași funcție între 1972-1981

Antecesorii săi au fost norvegianul Trigve Lie (1946—1953), suedezul Dag Hammarskjöld (1953—1961) — mort în exercițiul funcției, în timpul unei vizite în Africa, ca urmare a prăbușirii avionului în care se afla, în condiții dubioase, neelucidate nici pînă astăzi; birmanezul U Thant (1961—1971) și austriacul Kurt Waldheim (1972—1981).

Mandatul secretarului general al ONU cuprinde o gamă largă de atribuții, între care conducerea treburilor Secretariatului ONU; elaborarea și prezentarea în Adunarea Generală a raportului anual privind activitatea Organizației, a altor rapoarte pe probleme, cerute de Adunarea Generală sau Consiliul de Securitate; urmărirea punerii în aplicare a unor rezoluții; mediere și bune oficii în diverse diferende și conflicte. Secretarul general are dreptul, conform Cartei, să aducă în atenția Consiliului de Securitate orice problemă care, după părerea sa, poate amenința pacea și securitatea internațională. De regulă, el desfășoară o amplă muncă de contacte și consultări diplomatice, care trebuie realizată pe linia promovării

principiilor și obiectivelor Cartei și a traducerii în viață a hotărîrilor ONU. În timpul sesiunilor anuale ale Adunării Generale, programul său este deosebit de încărcat după cum se poate vedea și din această agendă a activităților secretarului general al ONU în ziua de 23 octombrie 1985: ora 8,30: primirea primului ministru al Chinei; ora 9,00: primirea primului ministru al Swazilandului; ora 9,15: primirea primului ministru al Noii Zeelande; ora 9,45: primirea primului ministru al Angliei; ora 10,00: participare la dezbaterile din plenary Adunării Generale; ora 13,15: Prînz oferit în onoarea unor șefi de stat și de guvern; ora 15,00: ședință plenară a Adunării Generale; ora 18,45: primirea primului ministru din Papua-Noua Guinee; ora 19,00: primirea primului ministru al Statului Bahamas.

În munca sa, secretarul general al ONU este ajutat de secretari generali adjuncți, de asistenții secretarului general — care coordonează principalele departamente pe probleme specifice din structura Secretariatului ONU — și de șefii departamentelor și direcțiilor din Secretariat.

Ziariștii - ce fac, ce văd

Pe lângă Organizația Națiunilor Unite sînt acreditați un mare număr de ziariști din majoritatea țărilor lumii, constituiți în Asociația Corespondenților de la Națiunile Unite (UNCA). Ziariștilor le este rezervată o zonă întinsă în clădirea conferințelor, unde se află sala de lucru a presei, o sală specială pentru conferințe de presă, numeroase birouri ale corespondenților permanenți ai agențiilor naționale și internaționale de presă, ziarelor, revistelor, posturilor de radio și televiziune etc. De sprijinirea muncii gazetarelor de la ONU se ocupă Departamentul pentru informații publice, condus de un adjunct al secretarului general, purtătorul de cuvînt al ONU (care organizează, periodic, conferințe de presă) și alți funcționari internaționali cu diferite atribuții (acreditări, elaborarea și difuzarea comunicatelor de presă etc.). Normele de desfășurare a activității gazetărești la ONU sînt destul de precise, în privința accesului la diferite sedințe, modului de desfășurare a conferințelor de presă, surselor de informare și publicare a informațiilor. De pildă, în perioadele de vîrf ale dezbaterilor generale din plenară, mai ales atunci cînd este vorba de vorbitori importanți, există o foarte mare cerere de bilete pentru locuri în loja presei, care se dovedesc totdeauna insuficiente, problema rezolvîndu-se după criteriul „primul venit — primul servit”. Cei care nu pot pătrunde în sălile de dezbateri trebuie să se mulțumească cu monitoarele de televiziune în culori din zona presei, care redau imaginea și sunetul din sedintele respective.

La sesiunea aniversară din 1985, ca urmare a prezenței concomitente a unui mare număr de șefi de stat și de guvern și a altor personalități notabile, ziariștii acreditați au dat adevărate „bătălii” pentru a fi prezenți la sosirea acestora în sediul ONU și la plecarea, la discursurile în plenară, la conferințele de presă, după care de regulă urma o a doua „bătălie” pentru locuri la mașinile de scris, la telefoane, teletipimatoarele, studiourile de radio și televiziune.

În legătură cu atmosfera „vie” din ultimii ani de la ONU, se cere o mențiune specială în legătură cu măsurile de securitate extrem de severe adoptate de forțele ONU (întărite cu noi angajați în perioada sesiunilor anuale, mai ales în acest an), cu sprijinul forțelor de poliție și securitate ale țării gazdă. În perioada 14—24 octombrie a.c., cînd, pe parcursul sesiunii jubiliare la sediul ONU au venit 35 de șefi de stat, 33 de prim-miniștri și numeroase alte personalități, unii din țări angrenate în conflicte, — necesitînd măsuri de protecție suplimentare — perimetrul din jurul ONU era practic blocat pe mai multe străzi de cîteva mii de agenți în civil și în uniforme, cu baraje de poliție, mașini, monitoare video și numeroase alte instalații moderne, inclusiv elicoptere care se învîrteau în permanență deasupra sediului ONU, trăgători de elită amplasați pe acoperișurile clădirilor ONU și ale construcțiilor învecinate. Din cauza aglomerației (unele coloane oficiale se întindeau pe distanțe mari, fiind formate din peste 40 de mașini, din care multe de pază) și a controalelor de legitimații, la tot pasul, accesul spre sediul ONU a fost foarte anevoios, s-au produs o serie întreagă de neînțelegeri, din fericele însă — nici un incident grav. Între „picanterii” colectate de presa amatoare de senzational figurează cazul unui suveran arab care era așteptat de secretarul general al ONU și președintele Adunării Generale la intrarea principală a ONU, pentru primirea oficială; întrucît nu a putut pătrunde din cauza traficului intens și a rigorilor de securitate, ilustrul personaj a intrat prin... gara ONU, aflat la subsol, unde oficialitățile gazdă s-au deplasat în grabă pentru a salva... protocolul. Fotografiile oficiale — a aflat presa americană — nu s-au mai putut face în... garaj, ci la etajul 38 al Secretariatului ONU, unde se află birourile secretarului general și al președintelui Adunării Generale. Sau cazul unui prim ministru dintr-o țară vest-europeană, care, nemaiavînd răbdare să aștepte cu coloana sa de mașini într-o stradă laterală scurgerea motorca-

delor altor personalități, a ordonat șoferului să pornească; rezultatul: abia a fost evitată o coliziune cu o mașină de ariergardă a poliției; a urmat o scenă în care organele de ordine, neștiind cine se afla în mașină, voiau să aplice... sancțiuni severe și... un happy end cu prezentare de scuze, de astă dată ale polițiștilor, când lucrurile s-au lămurit.

În dimineața zilei de 24 octombrie 1985, ziua ceremoniei speciale consacrate celei de-a 40-a aniversări a ONU, când sediul ONU și împrejurimile sale au cunoscut poate cea mai mare aglomerație de oficialități, limuzine negre și cea mai puternică desfășurare de forțe de poliție și securitate din întreaga sa istorie, nici mașina oficială a președintelui Adunării Generale a ONU nu a fost scutită de mai multe controale de securitate, pînă la intrarea în Piața Națiunilor Unite, când șoferului i s-a spus că „mai departe nu se poate”. Întrucît se apropia ora începerii ședinței plenare, președintele Adunării Generale a coborît și, cu stăpînire de sine și umor tipic spaniol, declinîndu-și

calitatea oficială în fața agenților de ordine, le-a spus pe scurt: „Fără președintele Adunării — nu va fi spectacol”, ceea ce a rezolvat în mod corespunzător incidentul.

Și exemple de acest gen mai sînt. Sigur, în fața recrudescenței actelor teroriste și, mai ales, în condițiile specifice New Yorkului, unde actele de violență și criminale se ridică la cote record, măsurile stricte de protecție apar de înțeles, deși, de multe ori, ele au dus inevitabil la crearea de obstacole în calea activităților diplomatice și de presă, care țin prin excelență de programe precise și... ore fixe. Cei acreditați la Națiunile Unite în acea perioadă se consolau cu umorul involuntar al unor newyorkezi mai în vîrstă, care priveau ore în șir la toată această masă agitată de polițiști în uniformă, jurîndu-se că „au informații precise”, că în zilele respective la sediul ONU are loc un congres al... Interpolului, la care au fost invitați și un număr restrîns de... civili, care, „în mod normal, trebuie verificați corespunzător”, că, în ziua de azi, în America... cine mai știe...

Pămîntul e unul

Se poate spune că sesiunea a 40-a, aniversară, a ONU a reprezentat — în pofida prezenței relativ reduse a conducătorilor de state și de guverne, în raport cu numărul membrilor ONU — un moment istoric în viața Națiunilor Unite. S-a făcut un bilanț realist al realizărilor Națiunilor Unite în cei 40 de ani de activitate, al lipsurilor și eșecurilor înregistrate — multe la număr. S-au evocat momentele principale de criză — în viața mondială și a ONU —, imperfecțiunile sistemului Națiunilor Unite, cauzele ineficienței și mulți alți factori. S-a conturat însă un larg consens în legătură cu aspectele de bază: principiile și scopurile Cartei sînt mereu vii, își mențin valabilitatea pe deplin la 40 de ani de la elaborarea lor; cauzele principale ale eșecurilor Națiunilor Unite nu trebuie căutate, în principal, în normele și scopurile Cartei, care rămîn valide, ci, mai ales, în comportarea unor state și grupări de state, care încalcă principiile Cartei, eludează cadrul de negocieri multilaterale al ONU, încercînd să promoveze interese unilaterale, înguste, bazate pe forță și pe alte „reguli”, în conflict cu obiectivele ONU și cu legalitatea internațională. S-au luat numeroase angajamente de respectare a principiilor și obiectivelor ONU, s-au făcut multiple declarații de bune intenții. S-a degajat opinia predominantă — susținută în special de țările mici și mijlocii, nealiniate, în curs de dezvoltare — potrivit căreia Organizația Națiunilor Unite rămîne un instrument unic, de neînlocuit, la îndemina guvernelor, pentru a cărei bună funcționare este nevoie de respectarea generală a obligațiilor asumate prin Cartă, de acțiuni comune ale tuturor statelor pentru întărirea principiilor și normelor dreptului internațional, oprirea înarmărilor și realizarea dezarmării, rezolvarea pe cale pașnică a litigiilor și stărilor conflictuale, rezolvarea gravelor probleme economice ale omenirii, în special ale țărilor în curs de dezvoltare, salvagardarea păcii și întărirea securității internaționale.

Aș încheia aceste notații cu un citat din discursul rostit de premierul Japoniei, Yasuhiro Nakasone, care, venind din partea singurei țări de pe glob care a cunoscut ororile războiului nuclear, a produs o puternică impresie în dezbaterile come-

morativă consacrată celei de-a 40-a aniversări a ONU: „Anul viitor (1986) cometa Halley se va apropia cel mai mult de Pămînt, în ultimii 76 de ani. Cîte schimbări s-au petrecut pe Pămînt de cînd cometa ne-a «vizitat» ultima dată? Știința și tehnologia au avansat, desigur, dîncolo de cele mai cunoscute visuri ale oamenilor din acele vremi. Prin rachetele științifice lansate, inclusiv de Japonia, alături de alte țări, sîntem pe cale să pătrundem secretele acestei misterioase comete care a tulburat omenirea de-a lungul istoriei. În ultimii 25 de ani, colonialismul a fost în cea mai mare parte eradicat de pe Pămînt, numărul țărilor independente care și-au dobîndit autodeterminarea s-a înmulțit, iar respectul pentru libertatea și demnitatea umană sînt mult mai răspîndite ca înainte. Cu toate acestea, prin progresul științific, omul a creat un monstru teribil — bomba cu hidrogen — și a ajuns la un punct în care, cu ajutorul ingineriei genetice, însăși demnitatea vieții umane este amenințată. Într-adevăr, nu este oare aceasta situația lumii de azi — amenințată de atom din afară și dinăuntru — mai precară decît oricînd în trecut? Nu suferim oare noi mai mult decît oricînd de pe urma foametei, violenței, discriminărilor și narcoticelor? Și nu distrugem, oare, noi mediul nostru într-un ritm fără precedent și nu amenințăm oare supraviețuirea întregii vieți pe această planetă?

Vă chem să vă alăturați într-un angajament: să acționăm împreună încît la mijlocul secolului următor, cînd cometa Halley își va completa o altă orbită și va trece din nou pe lângă planeta noastră, copiii noștri ca și nepoții noștri, după ce vor fi eradicat complet armele nucleare și realizat dezarmarea generală, să fie în măsură să o privească și să-i raporteze că Pămîntul e unul, că omenirea coexistă pretutindeni în armonie și lucrează pentru prosperitatea întregii vieți de pe «Planeta albastră».

New York, octombrie 1985

Nicolae Chilie

PRETUT ÎN DENI TRĂIESC OAMENI

Continuăm seria materialelor consacrate populațiilor mai puțin cunoscute ale globului. De această dată — un grupaj de reportaje despre câteva din fascinantele popoare din vestul Africii, învăluite, multe secole, în misterul legendelor.

Pînă în Evul Mediu — notează, într-un comentariu din „Encyclopédie Alpha des peuples du monde entier“, dr. Klaus Schwarz — europenii nu știau aproape nimic despre Africa occidentală. Doar arabii din regiunea mediteraneană stabiliseră contacte cu populațiile din această regiune, datorită comerțului transaharian, schimbînd, pe aur și fildeş, sarea indispensabilă.

Contactele permanente și directe cu Europa datează din anii imediat următori marilor descoperiri, cînd puterile maritime — Olanda, Portugalia, Anglia — au înființat puncte comerciale de-a lungul coastei occidentale a Africii, în căutare, mai întîi, de aur și fildeş, apoi, de sclavi pentru Lumea Nouă. În această parte a Africii sînt constituite, azi, mai multe state: Senegal, Gambia, Guineea, Sierra Leone, Liberia, Coasta de Fildeş, Ghana, Togo, Nigeria, Benin, Camerun, Gabon; mai la nord — Mali, Niger, și Burkina-Fasso (fosta Voltă Superioară). Cu secole în urmă, însă, în regiunile împădurite, comunitățile umane erau rare, legăturile dificile, cultivarea de către om a plantelor fiind limitată doar la câteva luminisuri. Calul, mijloc prețios de transport în sa-

vană, nu supraviețuia în pădure atacurilor muștelor țe-țe.

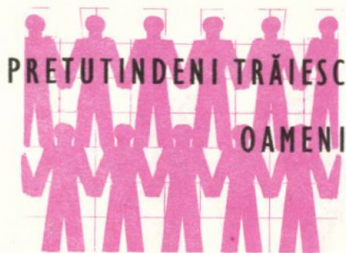
În schimb, încă din primul mileniu al erei noastre, în savană existau mari regate, care s-au menținut pînă în secolul trecut, cînd au fost zdrobite de înaintarea armatelor franceză și britanică. Coeziunea acestor regate se sprijinea pe folosirea cailor și a cămilelor, care facilitau legăturile între vastele teritorii acoperite de ierburi înalte.

Odată cu instalarea agențiilor comerciale europene de-a lungul coastei vestice africane, centrul activităților populațiilor băștinase s-a deplasat, treptat, din partea nordică a pădurilor din regiune, spre partea sudică. Populațiile din interior, precum akanii, au căutat, prin toate mijloacele, un acces direct la punctele europene, pentru a controla căile de comunicație din pădure. În consecință, și-au dezvoltat structurile militare și au întreprins raiduri împotriva altor triburi, luînd sclavi, pe care i-au vîndut contra pudrei de aur — sursă nouă și neașteptată de putere. Așa a ajuns micul regat Ashanti din Kumasi să zdrobească puterea marilor săi vecini — Denkyera, din sud, și Bono, din nord, și să terrorizeze celelalte confrerii Akani. În

secolele XVIII și XIX, el a creat și dominat Confederația Ashanti. Regatele din Benin s-au constituit aproximativ în același fel.

Relațiile africanilor occidentali cu europenii au fost mai bune decît cu ale altor populații de pe continent, în parte deoarece aceste relații au rămas comerciale și nici un colon european nu a venit să exploateze cele mai bune pămînturi ale regiunii. Pînă la sfîrșitul secolului trecut, Africa de vest era cunoscută ca „mormînt al omului alb“, căci puținii europeni care se stabileau pe terenurile mlaștinoase de pe coastă piereau de malarie. Ulterior, situația s-a schimbat, odată cu găsirea leacului pentru această boală și cu dorința crescîndă a europenilor de a găsi noi piețe pentru mărfurile lor.

În prezent, Africa de vest se situează în avangarda aspirațiilor popoarelor africane. Conceptul „negritudinii“, apărut în operele scriitorilor din Antile, precum martinichezul Aimé Césaire, a fost popularizat de fostul președinte al Senegalului, mare om de cultură, Leopold Sedar Senghor, și poeții nigerieni. Panafricanismul a fost statuat în Ghana, sub Kwame Nkrumah, în timp ce Senghor, în Senegal, și Houphouët

- Boigny, șeful statului Coasta de Fildes, au promovat diverse forme de „socialism african”.

Războiul „tronului de aur”

În 1900, britanicii și-au propus să supună regatul Ashanti. Reprezentantul Coroanei britanice, Sir Frederick Hodgson, a cerut să i se pună la dispoziție - pentru a se așeza pe el -, faimosul „tron de aur” ashanti. Firește, tronul era un simbol, dar nu pentru o singură persoană, ci pentru întreaga națiune, al cărui spirit îl concretiza. Era un fel de „suflet” al națiunii ashanti. Nimeni nu putea să se așeze pe el, nici măcar regele. Astfel că cererea lui Sir Frederick a provocat o revoltă, pe care britanicii s-au grăbit să o reprime. Vreme de un an, cele două părți s-au înfruntat. După un asediu înverșunat, englezii au cucerit Kumasi, capitala ashanti, și au transformat regatul într-o colonie a Coroanei. Aceasta a însemnat sfârșitul autonomiei politice a regatului ashanti.

Începutul și sfârșitul regatului au fost legate de cîte o intervenție europeană. În sec. al XV-lea, aproape de epoca întemeierii primei colonii portugheze pe Coasta de Aur, principalele grupuri de triburi ashanti, care trăiesc azi în zona pădurilor, pătrunseseră pe acest teritoriu venind din nord. În următoarele cinci secole, portughezii au fost înlăturați de francezi și olandezi, care, la rînd lor, au cedat locul britanicilor.

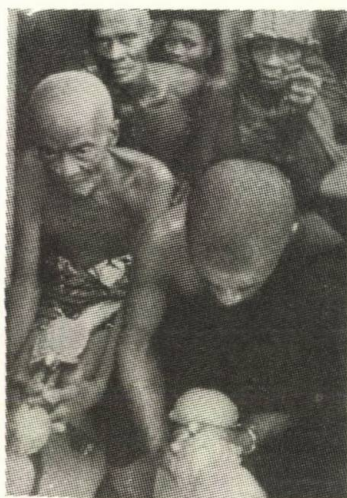
Interesul major al europenilor era comerțul - cu aur și fildes, apoi cu sclavi și, mai târziu, cu o mare varietate de produse, mai ales agricole: cafea, cacao, arahide, ulei de palmier. Aceasta a avut repercusiuni profunde asupra popoarelor regiunii. Vreme de secole, schimburile comerciale se efectuaseră în această regiune prin nord, prin intermediul marilor așezări comerciale, situate la extremitatea drumurilor sahariene. Primele mari regate ale Africii occidentale au luat naștere în regiunea savanelor și au căutat cale spre nord, spre deșert și lumea musulmană. Dar, după venirea europenilor, comerțul cu sudul a

devenit preponderent și popoarele meridionale au fost cele care s-au îmbogățit și au căpătat pondere.

Istoria ashanti ilustrează acest proces. De pildă, la începutul secolului al XVIII-lea, un rege, Osai Tutu, urmînd exemplul unui regat akan vecin, Adwamu, a procurat arme de la olandezi și a supus micile regate din nord - Bono, Banda, Gonje și Dagomba. Aprovizionarea prin interiorul țării era astfel asigurată și spatele ei asigurat, așa încît suveranul s-a putut consacra cuceririi sudului, sursa viitoarei prosperități ashanti. A supus, întîi, regatul Denkyera, apoi chiar statul Akwamu, în 1719. Unul din consilierii lui Osai Tutu, preotul Komfo Anokye, a fost cel ce și-a atribuit coborîrea din ceruri a „tronului de aur”. El l-a dat poporului ashanti ca simbol al puterii sale. Acest obiect a devenit punctul de convergență al sentimentelor de religiozitate și supunere față de autoritatea statului. „Tronul de aur” era cenușa tuturor strămoșilor, al căror „purător de cuvînt” devenea regele. Reprezîntînd, pe plan spiritual, strămoșii, tronul era, de fapt, forța națiunii. Acest simbol puternic - adăugat succesele militare și unei organizări sociale, unind clanurile și familiile din diferite regiuni ale țării - a facilitat crearea unui imperiu ashanti omogen.

Războiul „tronului de aur”, din 1900-1901, care a pus capăt autonomiei politice a acestui imperiu, n-a fost decît punctul final al unei serii de conflicte. Nici un război însă, nici o acțiune a britanicilor n-au reușit să distrugă independența spirituală a poporului ashanti,

Masca de aur care împodobește acest baston de interpret al doleanțelor unei comunități ashanti reprezintă un simbol al forței strămoșilor

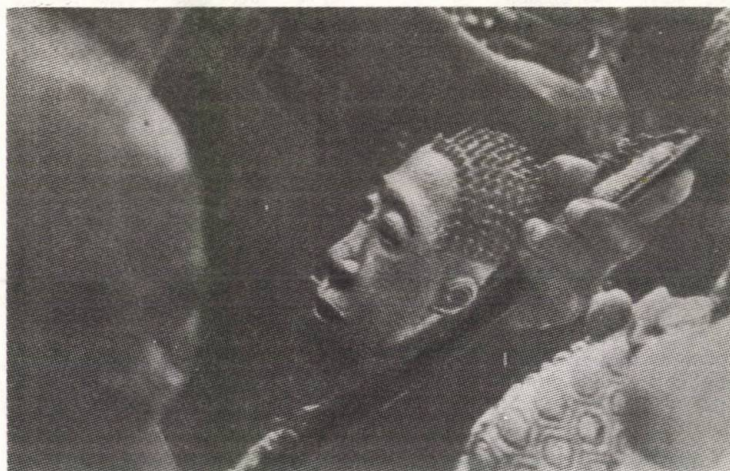

Ashanti nu se adresează niciodată direct șefilor lor, ci prin intermediul purtătorilor de cuvînt. Ca semn distinctiv al misiunii lor, aceștia țin în mîini un baston acoperit cu aur și cu figurine din aur

nici sentimentul unității naționale, dezvoltat din vremea vechilor eroi, Osai Tutu și Komfo Anokye, sentiment menținut de-a lungul întregii perioade de colonizare, pînă la independența Ghanei și care, și azi, prezintă o forță.

Politica urmată în timpul înfloririi puterii ashanti și-a pus amprenta pînă azi asupra manifestărilor vieții sociale. Fiecare instituție, relație, obicei are o substanță politică. Totul este o expresie a raportului individului, familiei, orașului sau regiunii cu fenomenul național. Diversele părți ale societății ashanti n-au sens decît în raport cu ansamblul.

Ashanti trăiesc din produsele pămîntului. Cultivă bananieri, ignami.

manioc și o mare varietate de legume. Cresc oi, porci și puține vite, capre și găini. Vinează. Consumă și pește, în cea mai mare parte provenind din schimburile cu populațiile de pe litoral. Comerțul - cu lemn, bauxită, alte minereuri, dar mai ales cacao - are un rol foarte important în economie. Recolta de cacao este un element determinant al balanței comerciale. Cea mai romantică dintre fostele mărfuri - aurul - este azi mai puțin însemnată în comerț.

Aurul, alături de sclavi, a fost, în trecut, cauza multor războaie pentru asigurarea monopolului comerțului cu acest produs. Regii ashanti aveau dreptul la pulberea de aur care cădea în piața din Kumasi. Din timp în timp, ea era adunată: odată, s-au strâns peste 3 kg. Regii posedau o mare cantitate de aur: ea servea la făurirea măștilor lor funerare. Astfel că este firesc ca simbolul național să fi fost un „tron de aur“.

Yoruba și denumirile controversate

Complexitatea civilizației Yoruba este uimitoare. Mulți specialiști și-au pus întrebarea: cum este posibil ca o astfel de cultură, îndelung elaborată, să se fi dezvoltat într-o țară care, potrivit unor prejudecăți din „lumea civilizată“, era populată de „ființe sălbatice, inculte, decimate de boli incurabile“? Unii au pretins că arta yoruba ar fi originară din Toscana, după un ocol, cu toate avatarurile posibile, prin continentul mitic al Atlantidei. Oricare i-ar fi geneza, această cultură s-a răspândit până foarte departe - apreciază dr. P.C. Lloyd, de la Universitatea din Sussex, considerând că ea a fost una din sursele muzicii și artei Lumii Noi - de la ritmurile calypso din Caraibi, la muzica și dansurile religioase din Brazilia, fără a mai vorbi de „blues“-urile și toate variantele muzicii negre americane.

Totuși, acest aport yoruba nu s-a produs deliberat. Mai bine de două secole, aventurieri britanici, olandezi și portughezi s-au ocupat cu capturarea de sclavi din regiunea cunoscută nu numai ca „mormint al omului alb“, ci și sub numele de Coasta Sclavilor.

Sclavajul a contribuit la edificarea unor comunități yoruba extrem de independente. Ele erau prea risipite pentru a face front comun contra traficului cu sclavi. Comerțul cu sclavi și dezvoltarea de cetăți, departe de puterea centrală, au favorizat războaiele civile; prizonierii constituiau o sursă de profit: duși la malul mării, ei erau vinduți ca sclavi de înșiși yoruba cîștigători.

Grupurile se apărau ridicînd cetăți fortificate. Fosta cetate-regat de la Ijebu este înconjurată de un para-

Tinere yoruba cîntînd, prin dans, pe unul din cei 400 de zei ai acestei populații. Fiecărui zeu îi corespunde un cult anumit

pet de 130 km lungime și peste 15 m înălțime. Cu mult înainte de pătrunderea avîntului industrial de tip european, yoruba au construit cetăți și făceau, zilnic, naveta între oraș și sat. Acum, aproape jumătate din yoruba trăiesc în orașe cu peste 20 000 locuitori. Ibadan, oraș yoruba, este cel mai populat din Africa neagră; al doilea, Lagos, de asemenea este populat în majoritate cu yoruba.

În limba populațiilor hausa și peul, vecinii lor, yoruba înseamnă viclean, dar termenul acoperă mai mult o limbă decît un popor. Cei ce o vorbesc au în comun venerația pentru liderul spiritual - Oni din Ife, șeful religios și descendentul mare-lui erou Oduduwe, creatorul Pămîntului. În toate celelalte domenii, diferențele cetăți-regate, care s-au născut din haosul războiului civil și sclaviei, și-au menținut o completă independență. Fiecare constituie o piramidă socială, dominată de rege și în care fiecare yoruba ocupă o poziție bine definită. Puterea regelui era, totodată, religioasă și politică.

Deși de esență divină, suveranul nu era în afara presiunilor exercitate asupra sa de muritorii ce îl înconjura. E hărțuit de propriile soții, de eunucii lor, fără a mai vorbi de consilieri și e veșnic subiect de intrigă. Slujitorii săi gustă tot ce bea - din frica de otrăvuri, și se așază în patul lui - din cauza fricii față de scorpioni. Aceiași servitori exercită, adesea, o mare influență și nu este lipsit de interes că termenul yoruba, care îi desemnează, este un subiect de controversă: pentru unii, el înseamnă „sclav“, pentru alții - „nobil“.

În cetatea-regat Oyo, unde regele se cheama Alafin, exista un Consiliu al celor șapte. Alafin era foarte puternic, dar și aici există un sistem, destinat să împiedice ca puterea să devină absolută. Cel mai important din „cei șapte“ era Basorun, care, în timpul unei sărbători anuale, azvîrlea 16 zaruri din nuci de cocos, pentru a ghici, din poziția lor, dacă Alafin este un rege satisfăcător. Dacă răspunsul era negativ, acesta primea imediat un pachet cu ouă de papagal, ceea ce însemna că trebuie să se sinucidă cît mai curînd posibil. Obicei ce nu s-a mai păstrat, firește.

Forțe exterioare palatului exercită prerogative deosebite. Există numeroase corporații care veghează ca meșteșugarii neafiliați să nu-și poată vinde produsele. Aceste corporații pot exercita influență și asupra „guvernului“ și, în anumite cetăți, participă la dezbaterile treburilor publice. Asociațiile culturale yoruba sînt remarcabile. Apartenența este ereditară sau se datorează meritelor. Diversitatea acestor grupări explică varietatea sculpturii yoruba. Fiecare posedă o emblemă, sculptată în lemn, fildeș, fier sau lut, venerată și care împodobește căminele discipolilor. Există un zeu suprem, dar și circa 400 de divinități mărunte, fiecare cu cultul și însemnele sale. Astfel că sculptorul yoruba nu șomează. Tot sculptorii fabrică instrumentele muzicale. Discipolii lui Shopona, zeul varioalei se contorsionează și se zgîrie, imitînd victimele acestei boli, cîntînd, fără a menționa însă nicodată numele zeului, de teamă.

Dogonii — sate pe stînci

Dogonii locuiesc într-o regiune la frontiera dintre Burkina-Fasso și Mali, la sud de Tombuctu, pe un platou arid, dominat de coline stîlcoase, situat în mijlocul buclei formate de Niger. În timpul sezonului cald, stîncile goale deaia o căldură intensă, ce persistă noaptea. Fur-tuni violente ridica nori de praf, care împrăstie „grăunțe” de pămînt atît de fine că se lipesc de stînci. În spațiile separînd aceste formații stîlcoase, acolo unde se adună apa ploilor, solul este foarte fertil. Baobabi izolați, tamarini, salcîmi cresc în pămîntul uscat. Hienele, pante-rele, vulpile, maimuțele, șerpilor și crocodilii trebuie să se mulțumească cu aceste resurse medio-cree.

Toate aspectele vieții domestice, sociale și economice a populației dogon decurg din cosmologia și filozofia lor. Modul de cultivare a pămîntului, de a țese, de a-și organiza viața, de a se îmbrăca și decora locuințele este încărcat de simboluri.

Hogonul este personajul cel mai important, totodată mare preot și șef al regiunii; el prezidează reuniunile religioase și juridice cele mai însemnate. Trăiește, de obicei, pe seama satului, dar într-o casă particulară. Atributele funcției sale sînt un baston, la vederea căruia ceilalți păstrează tăcerea, în semn de respect, și o piatră, purtată la gît, și transmisă din hogon în hogon. Poartă veșminte aparte: o tunică amplă, ce cade peste pantalonii evazați, sandale albastre, acoperite de cochilii și o pălărie roșie, cilindrică.

La dogoni, fiecare petec de pămînt e cultivat, chiar dacă se află la kilometri de sat. Ei cultivă orez și porumb — alimente de bază, tomate, ceapă, dar și bumbac, indigo, tutun, cîneapă, schimbînd aceste produse, la piață, pe pește uscat, sare, carne, veșminte.

Satele sînt construite pe stînci, pentru a proteja prețiosul pămînt arabil; accesul este dificil. Comunitatea are grîinare publice. Familiile trăiesc mai multe împreună. Cînd un nou cuplu se constituie, el trăiește împreună cu familia tatălui

„Aristocrația” dogon este formată, în special, din cultivatorii pămîntului. Ei alcătuiesc Societatea măștilor, ce dansează la funera-
lii

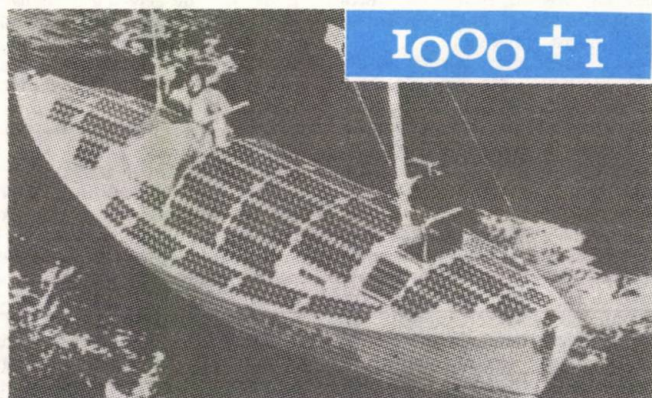
tinărului. Moștenirile se transmit pe linie bărbătească.

Există mai multe caste sociale. Casta superioară e cea a cultivatorilor și administratorilor. Repartiția muncii este strictă. Femeile pregătesc hrana, fabrică vasele, vopsesc veșmintele și torc bumbacul. Bărbații țes și fac panere, confecționează chiar o parte din veșmintele proprii. Membrii castei cultivatorilor sînt singurii admiși în Societatea măștilor — în general confecționate din lemn.

Măștile gravate sînt doar un as-

pect al artei sculpturale a dogonilor. Interesantă este și confecționarea de figurine din argilă, reprezentînd strămoșii, cu o mare forță spirituală. Dogonii gravează și sculptează pereții caselor, ușile, ca și recipientele ceremoniale. Sculptura lor este una din expresiile artistice cele mai deosebite ale Africii.

Grupaj realizat de
Liana Enescu

Pe „nava solară” înzestrată cu 42 de panouri captatoare, japonezul Kenichi Horie a pornit să facă înconjurul regiunii Pacificului. După 75 de zile, și-a încheiat călătoria la aproximativ 1 300 de kilometri la est de Tokio, în insulele Bonin.

OMUL ȘI NATURA

în apărarea unui „muzeu viu“

Cea mai mare dintre insulele arhipelagului Galapagos, Isabel, a fost salvată: fusese amenințată, săptămâni la rând, de incendii succesive, ce izbucneau, pe neașteptate, cind într-o parte, cind într-alta a insulei. Provoct de activitatea vulcanică, focul punea în pericol flora și fauna acestui teritoriu, declarat de către UNESCO „patrimoniu natural al umanității“. A fost stăvilit, însă, prin acțiunea coordonată a oamenilor de știință, militarilor, pompierilor, piloților de avioane-cisternă și locuitorilor insulei, la care s-a adăugat, binefăcătoare, natura, prin ploile abundente care au început, în sfârșit, să cadă, după nouă luni de secetă.

Descoperit de Tomas de Berlanga în 1535, arhipelagul Galapagos - 13 mari insule și alte 47 de mici insulițe - se află situat în Oceanul Pacific, la circa o mie de kilometri de coastă, fiind, din 1832, provincie a Ecuadorului. Insulele au devenit celebre datorită lui Charles Darwin: observarea florei și faunei de aici l-au condus pe eminentul savant la descoperirile privind selecția naturală și efectele izolării asupra formelor de viață, inspirându-i, apoi, cunoscuta lucrare „Despre originea speciilor“.

S-au scurs 150 de ani între călătoria făcută în arhipelag de Darwin și incendiile devastatoare din acest an, cind, în luna martie, ele înregistrau maxi-

mum de intensitate. Întimplarea a făcut ca, tot acum, să se împlinească 300 de ani de la descoperirea acestor insule, considerate azi un adevărat „muzeu viu“, „o vitrină a evoluției“. Exotismul acestor meleaguri este urmarea unor condiții de mediu aparte. Deși situate în regiunea ecuatorială, ele au climat temperat, datorat prezenței unui curent rece, Humboldt, și celor două ramificații ale unui alt curent, venind din Antarctica. La un loc, ele absorb căldura proprie regiunii, determinind o condensare puternică și, ca o reacție în lanț, precipitații frecvente și de scurtă durată. În fiecare lună de decembrie și aprilie, Niño, un curent cald, mărește, însă, temperatura, de unde abundentele ploi tropicale. Acest climat aparte, ca și totala izolare geografică a arhipelagului, se află la originea florei și faunei sale extraordinare, ce diferă chiar de la o insulă la alta. Aici se găsesc uriașele broaște testoase, despre care se bănuie că au apărut pe continentul sud-american cu un milion de ani în urmă. Broaștele cîntăresc uneori pînă la 150-200 kg, constituind cîndva hrana primilor exploratori. Mai mult de 15 subspecii recenzate ale acestor stranii uriași sînt, însă, pe cale de dispariție. În timpul incendiului, circa 800 de exemplare au fost evacuate în zonele neafectate de foc; căci voluminoasele ovipare, care pot trăi pînă la 150 de ani, au, datorită greutateii și carapacelor lor incomode, o viteză de deplasare foarte mică. Alte exemplare insolite ale faunei sînt iguanele și păsările indigene - unele tropicale, precum fregatele

și flamingo, altele originare din regiunile reci, cum sint pinguinii și albatroșii. Iguanele și mai multe păsări figurează printre speciile a căror existență este deja considerată în pericol.

Pentru a apăra bogăția cu totul neobișnuită a diverselor forme de viață din acest „laborator natural” care este arhipelagul Galapagos, încă în urmă cu cîteva decenii a fost inițiată o întreagă activitate internațională de protejare și valorificare științifică. În 1959, sub auspiciile UNESCO, a fost creată în arhipelag „Fundatia Charles Darwin”. Un acord semnat, cinci ani mai tirziu, între autoritățile ecuadoriene și această fundație a inaugurat aici Stațiunea experimentală C. Darwin, dotată cu echipamentul și personalul necesar de către UNESCO și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD). În același timp, UNESCO și Organizația ONU pentru alimentație și agricultură (FAO) participă, de mult timp, la protejarea Parcului național din Galapagos, creat în 1959. Programul UNESCO „Omul și biosfera” este cel ce sprijină funcționarea acestei rezervații naturale, ca și Fundația Darwin și buletinul științific al acesteia – „News of Galapagos”. Din 1976, acest program a adus o importantă contribuție la cursurile anuale de științe naturale și de apărare a naturii, destinate insulelor, acestea fiind declarate „rezerve ale biosferei”. De asemenea, în 1979, parcul național a fost inclus pe lista patrimoniului mondial, stabilit de UNESCO.

Operațiunile de salvare a insulei Isabel de ravagiile focului din acest an au beneficiat de același larg sprijin internațional. Măsurile de stăvilitură a puternicelor incendii au putut, astfel, începe imediat după declanșarea lor, la sfîrșit de februarie și în primele zile ale lunii martie. Asemenea incendii, frecvente în insulele vulcanice, sint provocate adesea, spun specialiștii, de materiile incandescente rezultate în urma erupțiilor. Vegetația era, în acest an, foarte bogată, mai ales ca urmare a ploilor puternice din 1982-1983, datorate fenomenului „Niño”, devenind apoi extrem de uscată în urma secetei de anul trecut. Așa s-a explicat, în parte, viteza mare cu care s-a propagat focul, favorizat, însă, și de vîntul cu direcție schimbătoare. Guvernul ecuadorian a decretat rapid starea de urgență. Sute de militari ai armatei ecuadoriene și infanteriști marini americani au colaborat, apoi, la stăvilitura extinderii flăcărilor, ajutînd, de asemenea, oamenii de știință și alte forțe de salvare să pună la adăpost exemplarele rare ale faunei. Lucrînd zi și noapte, echipele de șoc au sîpat un șanț de aproape 50 km de-a lungul insulei, pentru a elimina riscurile de propagare a incendiilor.

Avioane-cisternă, sosite din Canada, au aruncat, în acest timp, mii de tone de apă peste zonele fumegînde, evitîndu-se folosirea oricăror substanțe chimice pentru înăbușirea flăcărilor. Ele ar fi compromis, poate mai mult decît focul și căldura puternică, refacerea naturală a vegetației. O serie de alte ajutoare financiare și materiale internaționale au facilitat succesul acestor eforturi, care au durat peste două luni. N-au lipsit, desigur, dificultățile: nu existau piste de aterizare; distanța de continent complica alimentarea cu combustibil; făcea, pe de altă parte, imposibil transportul de apă dulce pentru a fi vărsată asupra solului, folosindu-se, de aceea, apă din mare; solul fierbinte ardea cauciucurile tractoarelor și buldozerelor care lucrau la culoarul anti-foc. Și totuși, omul, alături de natură, au învins.

În ciuda distrugerii a aproape 30 000 de hectare din suprafața insulei Isabel, reînceperea ploilor, în decurs de numai 1-2 ani, a solului. Pe de altă parte, după părerea lui Gunther Reck, directorul Stațiunii Darwin, uriașele broaște testoase vor reuși, la rîndu-le, să supraviețuiască, în ciuda distrugerii unei părți a surselor lor de hrană. „Chiar dacă ar dispărea întreaga vegetație, ele ar continua să existe, datorită capacității lor de a trăi și un an fără să se hrănească”, a declarat G. Reck. În 1984, un alt mare incendiu a distrus o parte a Stațiunii C. Darwin, Fondul mondial pentru protejarea naturii lînsînd o campanie internațională pentru reconstrucția acesteia: în numai cîteva luni, s-au strîns peste 130 000 de dolari. Peter Kramer, fost președinte al Fundației C. Darwin și director al departamentului prezervării naturii din cadrul Fondului mondial, afirmă că, mai mult decît incendiile, ceea ce reprezintă o amenințare la adresa arhipelagului Galapagos sint turiștii și introducerea în insule a speciilor străine. Anumite animale aduse aici – porci, capre, ciini, iepuri –, ca și unele specii vegetale, au revenit, neadaptîndu-se mediului, la starea lor sălbatică, distrugînd plantele și viețile indigene. Adăugîndu-se daunelor provocate de vînătorii de balene și de foci, acestea au exterminat numeroase specii locale, mai ales broaștele testoase și iguanele. De aceea, într-un recent interviu, Ole Hamaan, vicepreședinte al Fundației Darwin, arăta că incendiile ar putea avea și unele consecințe pozitive – reducerea presiunii exercitate de către om și renunțarea la proiectele prea ambițioase de dezvoltare a turismului.

Anca Voican

IOOO + I

Muzeul Picasso din Paris

„Acesta este ultimul cămin al lui Pablo Picasso, și el trebuie să fie demn de mîreața lui și a operei sale”. Cu aceste cîteva cuvinte, președintele Franței, François Mitterrand, a inaugurat, în octombrie 1985, Muzeul Pablo Picasso, într-un vechi și cunoscut palat din Paris, din secolul al XVI-lea, rea-

menajat cu acest prilej după proiectul ilustrului arhitect francez Bernard Vitry. Palatul, pe care primăria orașului Paris l-a rîscumpărat după moartea lui Picasso de la moștenitorul unei bogate familii nobile franceze, este plasat într-un cartier vechi și pitoresc al Parisului, acolo unde, în ultimul timp, se reunesc tot mai frecvent personalități din lumea artei, după ce, de-a lungul deceniilor, s-au retras din Montparnasse și Montmartre. Restaurarea palatului, în care au fost expuse peste 250 de lucrări în ulei, un mare număr de sculpturi și zeci de desene, a costat trezoreria

statului francez aproape 80 milioane franci noi. O atenție specială a acestei colecții de tablouri, desene și sculpturi ale lui Picasso (în ultimii ani, mulți au scris și afirmat că Picasso a fost probabil și cel mai mare sculptor al secolului nostru) o constituie acele expozate pe care Jacqueline Picasso le cedase definitiv statului francez. Este vorba de lucrări pe care marele maestru Pablo Picasso le adunase de-a lungul vieții pentru „sufletul lui”. Sint opere de care el era cel mai legat prin crezul său artistic și de care nu a vrut să se despartă pînă la moartea sa, care a survenit în 1983, în Franța.

Conferință cu bucluc

Organizatorul unei conferințe pe tema sănătății și securității vieții a avut, desigur, ghinion când a ales sala desfășurării acesteia. În timpul expunerii, auditoriul s-a convins, pe propria piele, de actualitatea subiectului. Din tavanul proaspăt renovat, au început să cadă bucăți masive de tencuială, numeroși ascultători fiind răniți. A fost nevoie de evacuarea sălii, întreaga clădire — dintr-un cartier al orașului Melbourne — urmînd să fie supusă unor teste de... securitatea construcției.

Televizor la Zoo

Maimuțele din grădina zoologică a orașului Bratton Fleming, din sud-vestul Angliei, au primit cu bucurie în cușcă televizorul instalat de îngrijitori. Acesta ar fi trebuit „să le alunge plictiseala” în lipsa, tot mai accentuată, de vizitatori. „Maimuțelor cel mai mult le plac transmisiunile directe de la cursele de cai și filmele despre viața animalelor”, afirmă directorul grădinii zoologice.

Prea tirziu

Suedeza Johanna Jönson, din Vallakra (Helsingborg), a primit o înștiințare de la Oficiul pentru probleme sociale, prin care i se confirma admiterea la o grădiniță de copii. O confirmare cam tirzie, deoarece Johanna Jönson a împlinit... 106 ani. Autoritățile au îndrumat cererea sa de primire într-un azil spre biroul care se ocupa de grădinițe, unde s-a crezut că a fost înscris greșit în cerere anul de naștere al petenței, 1879, acesta trebuind, de fapt, să fie 1979. Nu era, însă, vorba de nici o greșală...

Zbor cu mașina de spălat

Englezul Scott Redpath, în vîrstă de șase ani, a intrat în tamburul mașinii automate de spălat pentru un... zbor în spațiul sideral. La încheierea călătoriei sale (imaginare, firește) printre aște, micul cosmonaut a constatat că, în ciuda eforturilor sale, precum și ale părinților săi — care l-au uns chiar cu săpun —, nu mai poate părăsi „cabina”. Au fost alertați pompierii. Aceștia, după examinarea „cazului”, au apelat la un doctor, care i-a administrat

copilului un preparat menit să-i relaxeze musculatura. Din nou eșec. A trebuit să fie narcotizat, pentru ca pompierii să poată tăia, cu bomfaierile, mașina de spălat. După două ore de muncă asiduă, copilul a ajuns, în fine, pe... Pămînt.

Curajul de a pilota

Robert Dakich a reacționat cu mult curaj cînd pilotul avionului în care călătorea a suferit un infarct. Fără să mai fi pus mîna vreodată pe manșă, el a reușit, cu ajutorul indicațiilor date prin radio de turnul de control, să aterizeze cu bine pe aeroportul din Peonia (Illinois). După care, însă, a făcut, la rîndul său, un infarct.

Spray-ul polișt

Un crescător de „viezuri puturoși” și un alergător de maraton din Hawaii au fabricat un spray, cu ajutorul căruia — așa după cum afirmă — pot fi puși pe fugă răufăcătorii, oricît de îndărătnici s-ar dovedi. Spray-ul se bazează pe o combinație de substanțe „aromate” obținute de la sconcs, jetul său acționînd, datorită „mirosului absolut insuportabil”, fără greș. În plus, dacă un răufăcător este pulverizat cu substanța noului spray, poate fi identificat la multe zile de la încercarea de comitere a delictului, ne încredințează inventatorii.

Fantezia prenumelor

Cît de departe se poate merge cu fantezia cînd se acordă nume copiilor se poate vedea și din cel mai recent catalog pe această temă tipărit la Belgrad. Să numești o fată „Antilopa”, sau pe un băiat „Fazan” nu este, poate, atît de neobișnuit. Să le dai, însă, nume ca „Banana”, „Ciocolată”, „Gheizer” sau chiar „Dracula” înseamnă, desigur, să dovedești o fantezie de-a dreptul ieșită din comun.

Întîlnirea de la Piccadilly Circus

Doamna Hering, domnișoara Păstrăv și domnul Batog s-au întîlnit pentru a lua cina la Piccadilly Circus, din Londra. A fost răspunsul lor la un anunț apărut în „Times”, și în care toate persoanele cu nume de pește erau invitate la deschiderea unui nou restaurant specializat în mîncăruri, firește, din pește, avînd asigurate gratuit mîncarea și băutura. Au mai fost prezenți, scriu ziarele, 8 persoane cu numele „Știucă”, 18 cu numele „Somon”, 6 cu numele „Oblete” și 41 avînd altele din lumea atît de diversă a locuitorilor apelor.

Ursuleți și cangurii

În urma unei anchete întreprinse prin magazinele de jucării din Sydney, ziarul „Sydney Morning Herald” a făcut o constatare uimitoare: ursuleții koala și cangurii de pluș, vinduți drept „suveniruri tipic australiene”, nu provin din Australia, ci din țări asiatice. Chiar și bumerangul nu mai constituie un produs „curat” australian. În magazinele de jucării, el poartă, potrivit ziarului menționat, inscripția „Made in Italy”.

Privilegiu pierdut

Autoritățile orașului New York au decis să elimine o serie de restricții — considerate „exagerate” —, prevăzute în Codul administrativ adoptat în 1936. Și, de asemenea, mai multe „privilegii”. Unul dintre acestea va fi pierdut și de ziariști. Pe viitor, gazetarii acreditați de autoritățile orașului nu vor mai avea dreptul să-și priponească bidiviii în fața primăriei...

Eroare auditivă

Auzul i-a jucat o festă de neuitat americanului Michael Lewis, care aștepta, pe aeroportul Frankfurt am Main, îmbarcarea în avionul de Oakland. La apelul megafoanelor, s-a îndreptat spre ieșirea indicată și, împreună cu alți pasageri, s-a urcat în avion. Abia la cîteva ore după decolare s-a duminrit, însă, că nu zboară spre Oakland, California, ci spre Auckland, Noua Zeelandă. Dl. Lewis a ajuns, totuși, acasă, dar cu o întîrziere considerabilă și la bordul unei nave a lui „New Zealand Airways”.

„Invulnerabilul” Titanic înainte
de a pleca în primul și ultimul
său voiaj transatlantic

„TITANIC” -

o așteptare de 73 ani

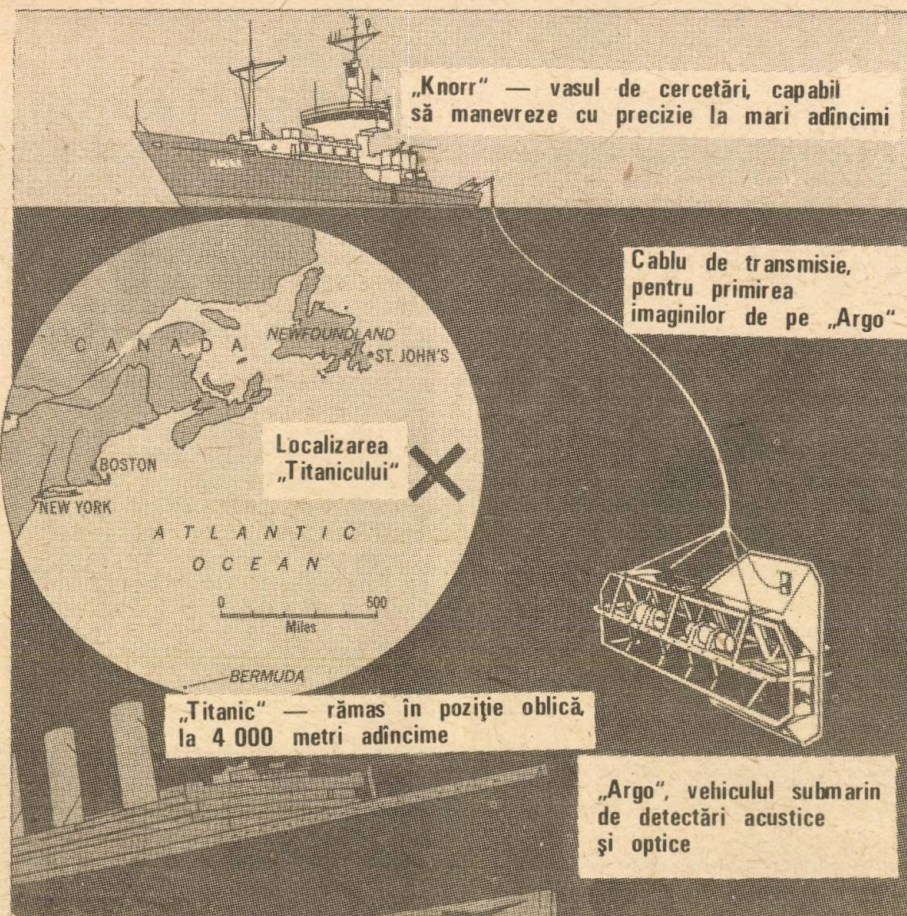
„La o adâncime pe care n-a atins-o vreodată lumina soarelui, o imensă fantomă de oțel apare brusc în razele reflectorului: «Titanic». Enigmatic și tulburător sicriu abisal, lung de 271 metri, zace la 4000 metri adâncime, închizând în el corpurile a 1513 victime ale naufragiului și poate un fabulos tezaur de 3 miliarde de franci. De 73 de ani, pachebotul ce s-a scufundat în noaptea de 14 spre 15 aprilie 1912, după ce s-a lovit de un aisberg, a intrat în legendă. Orchestra ce continua să cînte în timp ce pasagerii se îndreptau spre bărcile de salvare, curajul bărbatilor ce au cedat locul femeilor și copiilor au inspirat 7 filme, 28 de cărți și 500 de cîntece. Pentru vinătorii de epave «Titanic», zăcînd la o adâncime inaccesibilă, constituia o sfidare. Trei tentative — în 1973, 1977 și 1980 — au mobilizat, în zadar, mijloace considerabile. În noaptea de 31 august spre 1 septembrie a.c., «Institutul francez de cercetări și exploatare a mărilor» și americanul «Wood's Hole Oceanographic Institute», asociate de la început, au realizat acest vis” („Paris Match” nr. 2533, 20 septembrie 1985)

LANSAREA. „Titanic”, cel mai mare și mai luxos pachebot din lume pînă în momentul naufragiului său, la 14 aprilie 1912, aparținea companiei britanice „White Star Line”. Construcția sa a început la 31 mai 1910, la Belfast (Irlanda de Nord), la șantierele navale „Harland and Wolf”, care realizase deja „Oceanic”, un pachebot asemănător, al aceleiași companii. Lansat la apă la 31 mai 1911, avea să fie terminat după aproape un an. Dimensiunile sale depășeau tot ce se crease pînă atunci în materie de construcție navală: 271,60 metri lungime, 28,50 metri lățime, 32 metri înălțime, o greutate de 46 328 tone și o capacitate de 60 000 tone. Costul total: 50 milioane franci francezi (2 milioane lire sterline). Fusesse asigurat la „Lloyd's”, pentru 25 milioane franci, alte companii de asigurări împărțind riscurile pentru 12 milioane. Nimic n-a fost cruțat pentru a face din „Titanic” un model unic de pachebot modern.

Opt punți împărțeau coca în înălțime: fuseseră botezate, pentru a le deosebi unele de altele, „puntea de îmbarcare” (cea mai înaltă), „puntea-promenadă” (160 metri lungime), „puntea propriu-zisă” (situată

la 22,50 metri deasupra chilei), „puntea tambuchiului”, „puntea salonului”, „puntea superioară”, „puntea mijlocie” și „puntea inferioară”. Construcția vasului prezenta anumite caracteristici, destul de curioase — comenta, în numărul 65 din iulie 1912, «La Rousse Mensuel Illustré». Fundul pachebotului era dublu și celular, împărțit într-un mare număr de compartimente în sensul lungimii și în patru părți, de către trei pereți etanși; coaste foarte puternice din fier, în formă de U și cincisprezece pereți etanși asigurau legătura ansamblului.

Aparatul-motor era prevăzut cu două mașini alternative, acționînd elicele laterale, și o turbină Parsons, montată pe arborele central. Mașinile alternative aveau triplă expansiune și patru cilindri. Aburii introduși în aceste mașini laterale asigurau celor două mașini 30000 CP, la 75 turații pe minut. De aici, aburii treceau în turbina centrală care, și ea, producea 16000 CP la 165 turații. Se poate realiza avantajul economic al acestei dispunerii și randamentul obținut de o asociere judicioasă a mașinilor alternative și turbinelor. Singurul inconvenient —

scrie revista franceză – îl reprezenta diferența de viteză a elicelor, cele laterale învîrtindu-se de două ori mai încet decît cea centrală. S-a rectificat, într-o măsură, inconvenientul, prin diferențierea dimensiunilor elicelor: cele laterale, cu trei brațe, aveau 7 metri diametru, cea centrală, cu patru brațe, măsura 5 metri, 24 de cazane cu șase focuri și cinci cazane cu trei focuri, grupate în patru camere ale cazanelor, furnizau aburii. Fumul era evacuat prin patru coșuri, corespunzînd fiecărei camere a cazanelor. Viteza „Titanicului”, în mod voit mai mică decît a altor pacheboturi, nu depășea 21 noduri (38,800 kilometri).

Instalațiile puse la dispoziția pasagerilor erau de un lux exorbitant. Proprietarii voiseră să facă, cu orice preț, din „Titanic” un „Ritz” al mărilor. Pasagerii de clasa I ocupau, în centrul navei, cinci punți suprapuse, legate prin trei ascensoare ultra-elegante. O sufragerie de 35 metri lungime, un salon de recepții, un salon de odihnă, unul de lectură, un fumuar, un restaurant cu mese intime, o cafenea ce da spre o „grădină de iarnă” erau ingenios complementate cu o piscină și săli de gimnastică, prevăzute, între altele, cu echipament mecanic de echitație, simulînd trapul și galopul... Pe lîngă terenurile de tenis, era instalat un staul cu vaci care să dea, zilnic,

lapte proaspăt. Pe scurt, un rafinament în măsură să-i satisfacă pe miliardarii capabili să plătească 22 000 franci aur pentru o croazieră de șase zile.

Decorațiunile interioare adunau stilurile cele mai diverse: francez (Louis XIV, Louis XV, Louis XVI, Empire), italian (Renaissance), englezesc (Queen Ann) german – vechi și modern. Apartamente de lux, cu săli de baie, salon și sufragerie, dormitoare cu unul, două sau trei paturi, puteau satisface orice gust.

Clasa a doua nu era, nici ea, mai prejos. Situată în spate, pe șapte punți deservite de o scară largă și un ascensor, avea instalații complete. În schimb, pasagerii de clasa a treia nu se bucurau de spații largi și luminoase.

Marele pachebot era considerat imposibil de scufundat. Una din supraviețuitoare, doamna Caldwell, își va aminti mai tîrziu că l-a întrebat pe un ofițer dacă, într-adevăr, „Titanicul” este invulnerabil: „Yes, lady” – l-a răspuns acesta –, „nici măcar Dumnezeu n-ar putea scufunda o asemenea navă”. Cu aerul său invincibil, „Titanic” și-a început voiajul la 10 aprilie 1912. Ruta sa inaugurală: Southampton (Anglia), Cherbourg (Franța), Queenstown (Irlanda) și New York (SUA). Avea la bord 2207 persoane, dar bărci de salvare numai pentru 1178.

Plecarea din portul Southampton s-a făcut cu o anume ceremonie: era cea mai mare navă din lume și orgoliul legitim al britanicilor nu putea să nu salute un asemenea eveniment.

Aproape în același moment, la miezul zilei de 10 aprilie, transatlanticul francez „Touraine”, aflat la 41°58' latitudine nord și 50°40' longitudine vest, intra într-un cîmp de ghețari pe care l-a depășit în noaptea de 10 spre 11 aprilie. La orele 6 dimineața, „Touraine” întâlnea un al doilea cîmp, pe care l-a străbătut în aproximativ o oră. Două aisberguri destul de mari se aflau în zonă.

Apariția gheții în acel loc (la sud de marea banchiză Terra-Nova) nu e deloc surprinzătoare în luna aprilie; dimpotrivă, e un fenomen cunoscut, ce se repetă an de an, din aprilie și pînă în iulie, cînd se topește ghețarii.

La 12 aprilie, orele 19,45, „Touraine” a comunicat telegrafic cu „Titanic” și comandantul pachebotului francez, căpitanul Caussin, și-a avertizat colegul britanic în legătură cu numărul mare de aisberguri întîlnite în drum. Căpitanul Smith i-a mulțumit și i-a urat o călătorie plăcută.

Or, duminică 14 aprilie, la orele 23,40, situat la 41°46' latitudine nord și 50°14' longitudine vest, „Titanic”-ul a intrat în coliziune cu un enorm aisberg.

În ce condiții s-a produs această ciocnire? Poate fi acuzat de neglijență comandantul Smith, care fusese deja prevenit de prezența aisbergurilor? A fost ceată?

PASAGERII. Dar să-l lăsăm pe Arthur Conte să reconstituie, în reportajul publicat de „Paris Match”, teribila noapte:

„Aflat la postul său de observație, Frederick Fleet, unul din cei șase oameni de veghe ai pachebotului,

își spuse că «Titanicul aluneca pe ape ca o zăpadă». Intrase în cart la orele zece. Din cînd în cînd, se distra, pentru cîteva secunde, privind jocul «mustăților de foc», acele minuscule ace de gheață suspendate în aer, care deseneau un halou în jurul fiecărui bec. Își relua apoi veghea. Fusese prevenit că ar putea avea loc o întîlnire cu un aisberg. Securitatea întregului edificiu depindea de privirea pătrunzătoare a lui Frederick Fleet și a celorlalți cinci camarazi ai săi.

Patru etaje sub picioarele lui Fleet, în imensa sufragerie stîl englezesec secolul XVIII, e petrecere, ca în fiecare seară.

Întâlnește pe Jacob Astor, care vâltoarează aproape un miliard. Este nepotul celebrului fondator al dinastiei Astor, el însuși specialist în construcții de palate-hotel tip «Waldorf-Astoria» și «Knickerbocker». Divorțat de prima soție, n-a avut ezitări, anul trecut, la 55 de ani, să se recăsătorească cu o tinăra de 20 de ani, cu care încheie acum o călătorie de nuntă începută în Egipt și Levant. Întâlnește pe Benjamin Guggenheim, cîntăcetea sute de milioane. Căsătorit cu Miss Floretta Seligman, fiica bancherului James Seligman, el administrează nu numai puternicele mine de cupru din Colorado, ci și la fel de vaste topitorii și rafinării. Puteau fi admirate frumusețea sculpturală a contesei de Rothes, gîtul strălucitor de diamante al doamnei Arthur Ryerson sau fastuoasele blănuri ale doamnei Paul Schabert.

Întâlnește pe extraordinara doamnă John Brown, Molly pentru întîmi, din Denver. Are două cameriste franțuzești pentru a o îmbrăca în cele două taioare de jersu suprapuse și - fiindcă e frig - poartă o capă de chinchilla, de un preț inimaginabil. Cizme de cow-boy îi completează vestimentația, precum și un manșon de zibelină, doar că acest manșon nu as-

GREȘELILE

Titanicul a fost conceput de constructorul său Andrews ca insubmersibil. Un oraș plutitor de 272 metri lungime, mai înalt decît un imobil cu zece etaje, învelit, literalmente, ca o gigantică barcă de salvare, în fundul dublu de protecție și în cele 16 compartimente etanșe. În caz de șoc, de perforare a carcasei, vasul propriu-zis nu era atins: se înclinau ușile și nava, de nescufundat, își continua drumul.

Dar însuși numele, Titanic, era în sine o provocare. Titanii sfîrșiseră trăzniri de către Zeus, dar oamenii, siguri de triumful științei și tehnicii, au uitat acest lucru. Și tocmai sentimentul de invulnerabilitate i-a făcut pe marinari să comită cele mai grave neglijențe și erori.

Pentru căpitanul Edward Smith, era ultima călătorie înainte de pensie. După 38 de ani de serviciu ireproșabil, s-ar fi putut retrage mai devreme. Dar a ținut să supravegheze călătoria inaugurală a Titanicului spre New York. O chestiune de prestigiu. Comanda pentru prima dată un vapor atît de mare, cel mai masiv și mai luxos creat vreodată de mîna omului. Avea oarecare emoție căpitanul, în pofida marii sale experiențe, deoarece Bruce Ismay, președintele companiei,

și Thomas Andrews, constructorul, făceau parte dintre pasageri.

În a cincea zi a traversării, prin preajma Terra-Novei, pe o mare rece, netedă, pe care pluteau banchizele, primele gafe se succed. În primul rînd, duminică 14 aprilie 1912, primind mesaje radio de pe alte vapoare, care îi semnalau aisberguri prin apropiere, căpitanul Smith neglijență să-l avertizeze pe al patrulea ofițer - Boxhall, un tinăr navigator de 28 de ani, calificat pentru trasările de poziții. Mai grav: în timpul mesei de prînz, i se înmînează o cablogramă de pe „Baltic” semnalînd, la ora 13 și 42 min., o importantă masă de gheață în formare, iar comandantul navei se mulțumește să-i dea mesajul președintelui companiei, Ismay, care o pune mașinal în buzunar.

Abia la ora 7 seara, căpitanul Smith își amintește de mesajul de pe „Baltic”. Îl caută pe președintele Ismay, îl găsește în fumaarul de la clasa I.

- L-am agățat în sala cu hărți - îi răspunde acesta.

Au fost pierdute cinci ore prețioase. Or, căpitanul Smith, după ce găsește cablograma, neglijență să o transmită ofițerului Boxhall. Pe drum, evident, este atît de solicitat de pasageri, încît uită esențialul. Titanicul nu este oare infailibil, la adăpost de orice surpriză?

Reflexele căpitanului Smith ca și ale întregului echipaj par slăbite. Ei nu-și dau seama că au intrat, cu paradisul lor plutitor, într-un adevărat cîmp mi-

"TITANIC"

Eva Hart (în centru) avea 7 ani în 1912. Împreună cu mama sa, Esther, a supraviețuit dezastrului din noaptea de 14 aprilie. Tatăl său avea să piară, însă, în adâncuri

Și iat-o pe Eva Hart, la vârsta de 80 de ani, magistrat în Essex, Anglia

cunde o batistă de dantelă fină, ci un enorm pistol. Căci, după dejun, Molly urcă pe punte și se dedă distracției sale favorite: convoacă un steward care-i aruncă, dintr-un coș, portocale, una câte una, pe care ea le găurește cu gloanțe în aer, înainte de a atinge apa. V-ați putea imagina că Molly Tobin s-a născut într-o cocioabă, la Hannibal, Missouri? Mama murindu-i la naștere, se spune că ar fi alăp-

tat-o o capră. Doar că, la vârsta de cincisprezece ani, s-a căsătorit cu un căutător de aur de șaizeci de ani, John Brown, care avea să descopere curind un filon de 30 milioane dolari aur.

Printre pasageri se numără și William Thomas Stead, scriitor pacifist, apreciat pentru sinceritatea convingerilor sale, apostol al «Statelor Unite ale Europei», director al celebrei «Review of Reviews». co-

nat, plin de blocuri de gheață și de aisberguri. Pe toată durata serii, avertismentele de la celelalte vase curg fără încetare.

Dar așa cum va constata, după dramă, cu amărăciune, președintele Comisiei de anchetă senatorială de la Washington, primul radiotelegrafist de pe Titanic, Phillips, are altceva de făcut în seara aceea decât să noteze pozițiile aisbergurilor. El transmite către stația de la Cap Race, din Terra-Nova, mesaje ale pasagerilor pentru familiile și prietenii lor americani și înregistrează ultimele cursuri de la Wall Street, la cererea expresă a miliardarilor aflați la bord. Iar, când radiotelegrafistul Evans de pe „Californian”, al cărui căpitan localizase la 42°05' nord o gigantică barieră de gheață, îl avertizează, Phillips îl întrerupe, tăios:

– Gura! Am o comunicare cu Cap-ul și mă deranjez!

Jignit, radiotelegrafistul de pe „Californian” nu insistă. La ora 22 și 40 min. își scoate căștile și se duce la culcare. Și nu aude apelurile de ajutor de pe Titanic, lansate o jumătate de oră mai târziu.

Titanicul înaintează cu cazanele încinse, cu 22 de noduri (40 km/oră), la viteză maximă. Fără ca Smith, căpitanul, să se fi gândit o clipă măcar să reducă viteza, noaptea, într-o zonă ucigașă pentru alte vase care, cuminti, opresc mașinile în așteptarea luminii zilei. Ce i se poate întâmpla Titanicului, cel care îi

sfidează pe zei? Sophocle ar fi spus că Zeus le ia mințile celor pe care vrea să-i piardă.

Este ora 23 și 40 min. când omul de cart, Frederick Fleet, vede sub slabul licăr al stelelor, pe o noapte fără lună, o „masă neagră” la orizont. Contrar ideii pe care și-o poate face cineva, un aisberg nu iradiază o lumină albă. Cu tenta sa stîncoasă verde-cenușie, el se confundă cu apa. Valurile, care clipeceau în jurul lui, îi desenează contururile. Dar în acea seară, marea era calmă, valurile uleioase, iar aisbergul părea ascuns într-o umbră protectoare, ca o pisică mare.

Cînd Fleet, omul de cart, strigă: „Obstacol dreapta față!” și trage de trei ori clopotul de alarmă, ei este incapabil să evalueze distanța dintre Titanic și ucigașul său. Nu are pentru a vedea și a estima distanța decât o pereche de ochi.

– De ce nu avea binoclu?, va întreba, mirat, senatorul Smith, președintele Comisiei de anchetă din Washington.

– Sigur – va răspunde Fleet – am cerut atît eu, cît și coechipierul Lee, binoclu, cînd am plecat din Southampton, dar ni s-a răspuns că binocurile nu erau pentru noi, ci pentru ofițerii de pe pasarelă, aflați la 8 metri sub noi.

– Ați fi reperat primejdia mai devreme?, insistă senatorul Smith.

– Da, destul de devreme pentru a o evita! răspunde cu răceală omul de cart.

laborator al celor mai mari ziare londoneze. Iată-l și pe Clarence Moore, cunoscut la Washington ca un mare organizator de vinători cu gonaci, sau pe sculptorul francez Paul Chevré, din Asnières, care merge în Quebec.

J. Bruce Ismay, președinte al «White Star Line» și «International Mercantile Marine Company», 50 de ani, cu mustața în furculiță și privirea arogantă, ia masa în fiecare seară cu doctorul O'Loughin, chirurgul vasului, și Thomas Andrew, directorul șantierelor «Harland and Wolf», care, în calitate de constructor al «Titanicului» efectuează voiajul inaugural pentru a corecta defectele ce ar putea apărea pe parcurs și despre care se spune că își cunoaște navele precum alții caii și că, la fel de bine, cunoaște marinarii.

Henry Sleeper Harper, editorul, care-și adoră pekinenezul, stă la aceeași masă cu Harry Widener, fiul celebrului colecționar care, recent, a cumpărat «Moara» lui Rembrandt.

Și să nu uităm că Titanicul duce, în seifurile sale, alături de extraordinarele bijuterii ale bogatelor doamne de la bord, manuscrisul original «Rubayyat», bătut în diamante, al poetului persan Omar Khayyam. Și - se zvonește la bord - pachetotul a imbarcat o ladă cu diamante a societății De Beers...

O EZITARE DE CÎTEVA SECEDE... „Deodată, puțin după orele 23,30, Frederick Fleet se trezește în fața ochilor cu un colos mai negru decît noaptea. Nu va ezita decît cîteva secunde. Bate în clopot de trei ori, pentru a anunța că se petrece ceva ciudat, apoi cheamă pasarella la telefon.

- Un aisberg, cred, chiar în față - avertizează el.
- Merci, îi răspunde o voce indiferentă.

Un alt om de veghe, Robert Lee, semnalează, la rîndul său, pericolul.

Dar așteptarea durează 37 secunde... 37 secunde interminabile... în care aisbergul se apropie mereu, halucinantă fantomă de granit, înainte ca Fleet și Lee să simtă că Titanicul, în sfîrșit, a virat.

Din păcate, zadarnic, primul ofițer, William M. Murdoch, de cart în acel moment, a dat ordin timonierului, de îndată ce a primit semnalul lui Fleet, să vireze complet spre dreapta și mașinilor să meargă înapoi cu toată viteza, în timp ce el apăsa pe butonul ce comanda închiderea porților etanșe.

Chiar dacă Titanicul a reușit, în ceață, să evite muntele ce-l venea în întîmpinare, aisbergul, abia atingîndu-l, ca o lamă, a tăiat coca sub linia de plutire, pe o lungime de aproape o sută de metri, spintecînd cinci din cele 16 compartimente etanșe.

Cel mai straniu e că nimeni n-a simțit un șoc violent. Laurence Beesley, un pasager londonez, culcat de zece minute, simte doar o ușoară unduire. Nu se va ridica din pat decît la o a doua unduire, cînd mașinile se opresc. Odată îmbrăcat, se suie pe punte, dar toată lumea pare liniștită. Prin geamurile saloanelui, Beesley îi vede pe bridgiști amestecîndu-și calmî cărțile. Întrebați, aceștia recunosc că au simțit un ușor șoc, «parcă o tamponare surdă», și că au văzut trecînd în apropiere o enormă masă de gheață.

Comandantul însuși nu se neliniștește - chiar dacă vine precipitat în cabina timonierului.

- Murdoch! Ce se întîmplă?

- Un aisberg, comandante. Am virat spre dreapta și am inversat mașinile pentru a vira imediat la stînga. Din păcate, aisbergul era prea aproape. N-am putut face nimic mai mult.

- Principatul e să închizi porțile etanșe, Murdoch.

GREȘELILE

Pachetotul cel mai scump din lume nu l-a echipat cu binocluri pe cei care aveau misiunea să vegheze asupra lui. Abia acum vedem nebunia omisiunii, dar aceasta nu este totul. Ce va face ofițerul de cart, căpitanul secund William Murdoch, de la care era de sperat o hotărîre bine gîndită, rapidă și funcțională?

- La stînga cu toată viteza! urlă Murdoch spre timonier, care, printr-o manevră de ceva mai mult de 30 de secunde, încearcă să scape de monstrul de gheață.

Dar același Murdoch lansează, aproape simultan, un ordin totalmente contradictoriu, spre mașiniști, de data aceasta:

- Inversați mașinile. Înapoi cu toată viteza!

Unul din cei mai mari scriitori, fostul căpitan de vas Joseph Conrad, comentînd ulterior comportamentul ofițerului Murdoch, va spune:

- Un ordin extraordinar de fals, o monumentală eroare umană. Ca un automobilist în panică, care, în momentul cînd ar roti volanul, ar frîna puternic. Fără să reușească să evite cealaltă mașină, el va derapa,

evident, într-o parte, în cele mai primejdioase condiții.

Și ce face ofițerul Murdoch după ce șeful său, căpitanul Smith, s-a retras liniștit în cabină, lîngă soția sa? Presat de timp, frînează. Iar urlașul Titanic, în loc să facă față obstacolului inevitabil, freacă, pe toată lungimea, aisbergul, care, în zece secunde, sparge cu vîrfurile burta de oțel a splendei nave, pe o porțiune de aproape 100 de metri, adică pe o treime din lungimea sa. Exact ca o cheie de deschis conserve - explică Joseph Conrad; o tăietură monstruoasă într-o serie de compartimente etanșe, care trebuiau să servească drept flotoare parașoc.

Ce ar fi trebuit să facă Murdoch dacă și-ar fi păstrat singele rece și ar fi cunoscut mai bine tehnologia Titanicului? Cu aceeași viteză de 22 de noduri, fără să inverseze mașinile, ar fi trebuit să țină direcția înainte, spre obstacol, înfruntîndu-l hotărît. Ar fi desfundat partea de dinainte a vasului, lovind două compartimente etanșe, ceea ce nu ar fi fost prea grav. Ca un rănit cu brațul legat cu o eșarfă de gît, pachetotul și-ar fi continuat drumul spre New York.

Numai că Murdoch suferea, ca și ceilalți ofițeri, de strania obsesie a invulnerabilității Titanicului.

Primul care înțelege că totul s-a sfîrșit, în timp ce ceilalți mai sînt cu capul în nori, este constructorul Andrews.

- Am făcut-o, comandante.
Fleet își continuă cartul, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Imediat după șoc, apa intră gâlgîind în camera cazanelor nr. 5 și în cea nr. 6, ce trebuiau evacuate. Citeva clipe mai târziu, indicatorul arată că Titanicul se înclină ușor în față și se apleacă cu 5 grade spre dreapta. Apa e semnalată în camera poștală, unde totul plutește.

La o primă examinare, se detectează 4,25 metri de apă în primele cinci compartimente și o deschizătură largă de 90 metri lungime în cocă. «Primele cinci compartimente sînt definitiv pierdute, comandante», precizează Murdoch.

Constructorul, Thomas Andrews, consultat în cabina sa A36, unde are toate planurile și dosarele, e categoric: Titanicul poate pluti cu două compartimente inundate, oricare din ele, sau trei din primele cinci, sau chiar cu primele patru. Dar, în nici un caz, nu ar putea rămîne la suprafața apei cu primele cinci compartimente inundate. Peretele etanș dintre compartimentele cinci și șase nu e mai înalt de puntea E - explică el - și, prin urmare, dacă primele cinci compartimente sînt inundate, partea din față se va cufunda atît de jos, încît apa din compartimentul cinci va intra în șase, iar cînd șase va fi plin, va trece în cel de-al șaptelea, și așa mai departe. «E simplu, e matematic, e inevitabil» - exclamă Andrews.

„MAI ÎNȚI, FEMEILE ȘI COPIII”. Față în față cu incredibilul, Smith va trece de la neîncredere la încredere și, apoi, la disperare. Era 0,05 - circa o jumătate de oră după coliziune, cînd a ordonat tuturor pasagerilor să urce pe punte; la 0,15 a fost lansat primul SOS; la 0,45, prima din cele 16 bărci a fost lăsată la apă.

Apoi, a început minuțioasa ceremonie - „mai înții femeile și copiii”. La bord se aflau 749 de femei și copii. „E în regulă fetițo, i-a spus Dan Marvin miresii lui, în timp ce o conducea spre una din bărci. Tu pleci și eu o să mai rămîn puțin”. Dar ea nu l-a mai revăzut niciodată. „Walter, trebuie să vii cu mine” - strigă doamna Walter Douglas. „Nu, trebuie să fiu un gentleman” - spuse Douglas, întorcîndu-se. Doamna Isidor Straus, soția unui acționar al companiei „Macy's”, a refuzat să se despartă de soț: „Întotdeauna am stat cu bărbatul meu, așa că de ce l-aș părăsi acum?!”

Pasagerilor din clasele inferioare nu li s-a acordat nici o șansă și, astfel, aproape toate femeile de la clasa întâi au scăpat și circa jumătate din cele de la clasa a treia s-au înecat. Barca nr. 1, care ar fi putut încărca 40 persoane, a plecat doar cu 12. În timp ce John Jacob Astor se pregătea, stoic, de moarte, Henry Sleeper Harper a aranjat să găsească un loc de supraviețuire într-o barcă, nu numai pentru el, ci și pentru pekinzul său și interpretul egiptean pe care, dintr-un capriciu, și-l aducea în America. Benjamin Guggenheim și valetul său s-au schimbat, pentru această ocazie, în haine de seară. „Ne-am îmbrăcat cu cele mai bune haine - a spus Guggenheim - și ne pregătim să coborîm ca niște gentlemani”.

Arthur Conte povestește: „Mesajele sînt lansate de primul operator al telegrafului fără fir, John George Philipps, și de secundul său, Harold Bride, care e în pijama. „Am atins aisberg 40°46' nord, 50°14' vest. Stricăciuni mari. Ajutoare urgente”.

Mesajul nu ajunge doar la postul de telegrafie fără fir de la Cap Race, la trei sute de mile nord-vest de locul dramei, ci este recepționat în același timp de mai multe vase aflate în sector: „Carpathia”, „Pa-

Dar căpitanul Smith refuză să creadă în pronosticul tehnic al constructorului. În loc să dea ordin de evacuare imediată a vasului, el încearcă, înții, să pompeze apa, care curge în valuri. Cînd pereții cazanelor încep să crape sub presiunea elementelor, căpitanul, după 35 de minute de la ciocnire, dă, în sfîrșit, ordin operatorului șef, Phillips, de a lansa primul apel de chemare în ajutor. Dureros pentru orgoliul „urîșului mării”. La vremea aceea, apelul de ajutor era „C.Q.D.”. („Quickly danger”). Dar, cum navele salatoare nu se grăbesc, căpitanul Smith dă ordin lui Phillips să emită, în loc de „C.Q.D.”, un adevărat „SOS”. Astfel, la ora 0 și 45 min., Titanicul trimite primul „SOS” din istoria marinei și a lumii.

Dar aceste măsuri sînt luate prea târziu. Alt scandal și mai îngrozitor; pentru cele 2 207 persoane aflate la bordul său, Titanicul nu dispunea decît de 16 șalupe mari, opt de fiecare parte, și de patru bărci suplimentare din pînză, cu care puteau fi salvate, în total, 1178 de persoane. Din plecare, jumătate din pasageri erau sacrificați în cazul unei catastrofe.

Uimit, șeful Comisiei de anchetă britanică, lord Mersey, a acuzat compania White Star, proprietara Titanicului, că a ignorat din „zgîrcenie” regulile de securitate cele mai elementare.

- Deloc, au replicat avocații companiei White

Star, nu am făcut decît să ne conformăm prescripțiilor legii din 1899, care precizează că orice vas mai mare de 15 000 de tone trebuie să dispună de cel puțin 16 bărci de salvare.

- Dar Titanicul avea 46 328 tone, nu? a explodat lordul Mersey.

- Sigur, dar legea este lege, nu ni se cereau decît 16 bărci, indiferent de tonaj. Legislatorii să schimbe regulile, dacă cred că este necesar.

Neglijențele legislaturii sînt scandaloase, dar cele ce se vor întîmpla în noaptea de 14-15 aprilie 1912 sînt la fel de scandaloase. Într-un gest cavaleresc, și în fața insuficienței număr de locuri în bărci, bărbății ar fi decretat:

- Mai înții femeile și copiii!

Și este adevărat că au avut loc multe scene patetice. Tinere fete își cedează locul mamelor cu copii.

Mai puțin stoic, președintele companiei White Star, Ismay, zguduit de crize, îndopat cu tranchilizante, este expedit pînă la urmă, cu halatul pe el, într-o șalupă. Va scăpa. Purtătorii săi de cuvînt vor spune:

- A fost salvat pentru a putea depune mărturie!

Unii bărbăți, căutînd să se salveze cu orice preț, dau un exemplu prost. Se travestesc în femei, legîndu-și pe cap un șal. Bucătarul-șef francez, Paul Mauge, sare de la trei metri în gol, pentru a ateriza

risian», «Virginian», «Baltic», «Olimpic» și «Coronia». Fatalitate, cea mai apropiată din aceste nave se află la 170 mile depărtare de locul sinistrului. Chiar cu o viteză de 25 mile pe oră, care însă, în practică, nu poate fi atinsă, ar fi necesare multe ore pentru salvarea naufragiaților!

Odată șalupele de salvare dispărute în noapte, comandantul Smith aleargă la postul de radio și spune calm: «Gata, băieți. V-ați făcut treaba! Acum, fiecare pentru sine!»

Sfârșitul a fost rapid. Doar o oră și jumătate după plecarea primei bărci, și pupa Titanicului s-a ridicat brusc din apă, în timp ce orchestra, condusă de imperturbabilul Wallace Hartney, ataca un imn. Pasagerii din bărcile de salvare auzeau țipetele celor lăsați la bord. Și uruiul obiectelor ce se prăbușeau în interiorul vasului; cele cinci mari plane, mașina de făcut gheață și zecile de candelabre de cristal. La orele 2,20, cu puține din luminile roșii și verzi încă pîlîind, Titanicul, așezat într-o paradoxală poziție verticală, a fost brusc înghițit de valuri. Nimeni nu știe exact cite vieți a luat cu el. Cifra estimativă: 1513.

„Pe mare nu se mai află decît 13 ambarcațiuni (una dintre ele, supraincercată, s-a răsturnat) și cîteva plute ale șansei. Frumoasa contesă de Rothes vislește cu miinile singerinde. Molly Brown, eroică în întreaga operație de evacuare, intimidată cu pistolul pe trisorii posibili. Telegrafistul Philips va fi găsit mort înghețat. Secundul său, Bride, va avea picioarele înghețate într-una din bărcile de salvare. Tinăra soție a lui Astor strînge convulsiv la piept sticla de coniac pe care soțul său, rămas pe navă, i-a dat la plecare: «la-o, te încălzește mai bine decît mantoul».

De semnalat: cinci doamne au reușit să-și salveze

cătelul!

Prima care ajunge la locul catastrofei e nava «Carpathia». La orele 5'.

SCRUMIERE, FARFURII, VALIZE... Obiecte din trele cele mai incredibile au rămas, intact păstrate, la fel ca cele din mormintul lui Tutankamon. Cinci lăzi cu vin de Bordeaux și Bourgogne se află în stare perfectă, delicate farfurii de porțelan, servicii de masă neatînte, scrumiere de argint, valize elegante, parcă ieri făcute. 73 de ani după ce nescufundabilul Titanic s-a lovit de un aisberg și s-a prăbușit în valuri, luxosul pachetot a fost, în sfîrșit, găsit, în poziție aproape verticală, în glacialul Atlantic, la 500 mile sud de Newfoundland și la 13000 picioare (peste 4 000 metri) adîncime. La o asemenea profunzime, vasul și tezaurele sale din epoca edwardiană au fost ferite de efectele distructive ale luminii, căldurii, algelor și paraziților. „Nici în cele mai fantastice visuri nu ne-am fi imaginat că vom găsi nava așa cum am găsit-o: adevărată piesă de muzeu” – a exclamat Robert Ballard, conducătorul expediției franco-americane, geolog marin la „Woods Hole Oceanographic Institute” din Massachusetts.

Localizarea celui mai mare și mai modern vas al începutului de secol a necesitat folosirea celor mai moderne tehnologii de azi: „S.a.r.” – un fel de torpilă groasă, lungă de aproape trei metri, susceptibilă de a fi remorcată pînă la 6 000 metri adîncime, de fapt un aparat de detectare acustică, fabricat de societatea franceză „Thomson CSF și Ifremer” – și sistemul american „Argo”, de camere TV submarine.

Misiunea franco-americană n-a fost prima. Din momentul în care vasul s-a scufundat, au existat destui care să vizeze la comorile de pe „Titanic”, dar adîncimile și apele furtunoase ale Atlanticului

GREȘELILE

într-o barcă pe cale de a fi lansată la apă. Oamenii încearcă să-l scoată, dar el rezistă cu atîta furie încît este lăsat în pace.

Cele două comisii de anchetă, de la Washington și de la Londra, au fost indignate, descoperind două anomalii incredibile din acea noapte. În primul rînd, faimoasele bărci de salvare, în număr prea mic în raport cu pasagerii de pe pachetot.

– Este un fapt, constată comisia de anchetă de la Washington, că, din cei 1178 pasageri, care ar fi putut fi salvați teoretic, numai 711 se aflau în șalupe. Ar mai fi putut fi salvate 400 de persoane. Dar nu au fost...

Cine este de vină? În primul rînd, conducerea vasului care, plecînd de la ideea că era un sacrilegiu să crezi că i se putea întîmpla ceva Titanicului, nu a procedat pe drum nici măcar la un singur exercițiu de alarmă. Abia dacă, înainte de plecare, au fost verificate, la Southampton, două bărci și sistemul Davits de punere la apă.

– Pentru că marinarii au lăsat să coboare șalupele aproape goale, s-a crezut că se lăsară mituiți de miliardari – s-a concluzionat în cursul anchetei la Washington. Este exact că barca nr. 1, destinată pasagerilor celor mai bogați, și care putea cuprinde 65 de persoane, a fost lansată la apă cu numai 12 persoane, ceea ce este revoltător...

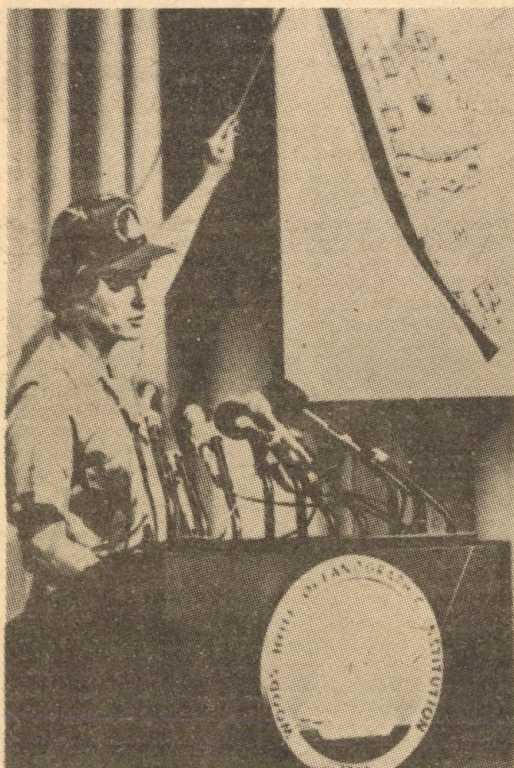
În realitate, potrivit anchetatorilor, marinarii și ofițerii de pe Titanic nici nu știau că bărcile de salvare aveau un sistem nou de lansare, permițînd coborîrea, printr-un sistem de scripeți, a întregii încărcături de pasageri.

– Nu li s-a explicat nimic – s-a indignat comisia de la Washington. Crezînd că acționează corect, au sacrificat sute de vieți...

De îndată ce au pus șalupele, pe jumătate goale, pe apă, ce s-a întîmplat oare în momentul cînd Titanicul s-a scufundat definitiv, la ora 2 și 20 min. dimineața, aruncînd în valuri sute de naufragiați în marea glacială (-3°C), care strigau disperați după ajutor? Bărcile, care s-au îndepărtat pentru a evita să fie atrase de scufundarea pachetotului, vor reveni oare pentru a mai salva vieți?

Deloc. Este cealaltă constatare tragică a comisiilor de anchetă. Fiecare șalupă era manevrată de doi marinari profesioniști. Ei ar fi dorit să se întoarcă la locul naufragiului pentru a-i pescui pe cei rămași în

"TITANIC"

Robert Ballard, dînd amănunte, la conferința de presă, privind descoperirea epavei. A uitat însă un „mic” detaliu: coordonatele exacte ale locului.

de Nord erau obstacole de netrecut. Deși se crede că „Titanicul” s-ar fi scufundat la 41°46' nord și 50°14' vest, nimeni n-a fost vreodată sigur de coordonatele exacte; o simplă eroare de ordinul minutelor, în orice direcție, înseamnă o deviere de ordinul kilometrilor pătrați. Printre cei mai încăpățînați a fost Jack Grimm, un texan milionar, care a căutat prăzi mai intangibile decît „Titanicul”. Arca lui Noe și Monstrul Loch Ness. Între 1980 și 1983, a cheltuit 2 milioane dolari în trei expediții „Titanic”.

Obsesia lui Ballard privind găsirea pachetului datează de ani. Citea orice s-a scris despre „Titanic”. Îl cunoaște la perfecție, ca și cînd s-ar fi suit la bordul lui. În urmă cu trei ani, cînd U.S.Navy a decis să înceapă cercetările pentru „Argo”, submarinul ce a fotografiat „Titanicul”, Ballard a fost cel care a sugerat ca principală țintă a aparatului să fie căutarea „Titanicului”. Și astfel, „Argo” a ajuns în apele Atlanticului, la sfîrșitul lui august. S-a întîlnit cu „Suroit”, expediția franceză, care explora zona de la 28 iunie. Francezii aveau deja semne în legătură cu localizarea „Titanicului”. Americanii au decis să scufunde submarinul „Argo”. Șapte zile mai tîrziu primeu imagini video; primele – destul de șterse. Rămășițele umane n-au fost, însă, găsite.

La prima sa conferință de presă, Ballard a insistat ca „Titanicul” să fie lăsat în pace: „Vasul se află în condiții excelente așa cum stă. Mă opun la profanarea celor 1 500 de morminte”.

viață sau pe punctul de a muri de frig și de a se îneca. Dar femeile din bărci se împotrivesc. Unele se agață de visle, pentru a-i împiedica pe marinari să se întoarcă.

Naufrația, care încearcă să se urce în bărci, sînt loviți cu brutalitate. O doamnă din înalta societate newyorkeză însingurează, cu lovituri de vislă, fața unuia dintre nenorociți. Ceilalți din barcă, indignați, îl urcă pe rînit și îl îngrijesc.

După două ore, cînd vasul „Carpathia” sosește în ajutorul Titanicului, majoritatea bărbatilor și femeilor căzuți în mare sînt morți. Potrivit statisticilor, numai 13 au fost luați la bordul bărcilor de pe Titanic, care erau ocupate pe jumătate, sau în proporție de 60 la sută din capacitate.

– În refuzul de a da ajutor supraviețuitorilor de pe Titanic a mai existat un vinovat, povestește Robert de la Croix, unul din cei mai mari istorici francezi ai mării. Am aflat abia în 1962 cînd, pe patul de moarte, comandantul unui vas a mărturisit că, în noaptea respectivă, era în imediată apropiere a Titanicului și că ar fi putut salva un număr mare de persoane. Dar făcea contrabandă și se temea să nu trebuia să dea explicații. A preferat să stea deoparte, fiind apoi ros de remușcări, pînă la sfîrșitul vieții.

La o săptămînă de la tragedie, au fost recuperate 306 trupuri întepebite la un loc, în gheață. Două luni

mai tîrziu, alte corpuri pluteau în Atlanticul de Nord.

Ultimul și cel mai înspăimîntător scandal legat de Titanic: cei care au fost sacrificați, împiedicați să se urce în bărcile de salvare, menținuți într-un fel de ghetou marin, erau de la clasa a III-a. Din cele 143 femei de la clasa I, numai patru s-au înecat (3 dintre ele, la propria lor dorință). Toți copiii de la clasele I și II au fost salvați. În schimb, mortalitate enormă la clasa a III-a. Bărbații din interiorul Titanicului, cei de la clasa a III-a, au încercat să pună mina pe bărcile de salvare. Ofițerii au fost obligați să tragă în aer.

– În realitate, spune procurorul Londrei, pasagerii de la clasa a III-a, în majoritate emigranți – bărbăți, femei, copii – nu îndrăzneau să se miște de pe puntea inferioară care îi adăpostea. Nici un ofițer sau marinăr nu le spusese nimic despre turnura evenimentelor și, în plus, nenorociții nu și-ar fi părăsit bagajele pentru nimic în lume. Au sperat pînă la capăt, pînă în clipa cînd apa le-a ajuns la picioare, începînd să-i îneca. Numai atunci au încercat să ajungă la puntea aristocraților. Dar era prea tîrziu pentru soții și copiii lor, bărcile pleaseră în larg...

Potrivit statisticilor prezentate de procurorul Londrei, au fost salvați „63 la sută din pasagerii de la clasa I, 42 la sută dintre pasagerii de la clasa a II-a și numai 25 la sută din pasagerii de la clasa a III-a”.

– După informațiile mele, a adăugat procurorul,

Pasagerii de pe „Titanic” ar fi putut fi salvați dacă nava „Californian” i-ar fi sărit în ajutor – a declarat Ballard. El a indicat că, în momentul primirii SOS-ului, comandantul pachebotului american „Californian”, care se afla la nord de „Titanic”, a comunicat o poziție greșită a vasului britanic, complicând operațiile de salvare. „Californian” – arăta Ballard – se afla la mai puțin de 16 kilometri, sau chiar 6,5 kilometri și nu încapă îndoială că ar fi putut sări în ajutor, salvând pasagerii. E pur și simplu tragic” – a adăugat el. Rolul vasului „Californian” în această catastrofă a fost dezbătut ani de zile de istorici, după ce pasagerii săi au declarat că văzuseră semnalizările luminoase de pe „Titanic” și chiar luminile sale de poziție. „Californian” nu putea fi departe, atîta vreme cît de pe el s-au văzut asemenea detalii, mai ales în condiții meteorologice proaste”, a subliniat oceanograful american.

„Cazul Titanic” nu s-a încheiat. Deja circulă speculații în legătură cu drepturile asupra vasului și tezaurului de la bord.

Grimm susține că, datorită informațiilor sale, Ballard a reușit să găsească vasul: deci, îi datorează o parte din descoperire. Plănuiește deja să lanseze o expediție la vară: „Nu văd nici un motiv să nu mă scufund – declară el. Cert e că tare aș mai bea o sticlă din vinul de pe Titanic”.

Aproape toată lumea, inclusiv Grimm, sînt unanimi în aprecierea că scoaterea la suprafață a „Tita-

nicului” ar fi, din punct de vedere tehnologic și financiar, practic imposibilă. Totuși, un expert vrea să încerce. Este vorba de britanicul John Pierce, care, printr-un sistem portant de baloane din pînză impermeabilă (umflate ulterior în cala vasului), a ridicat la suprafață „Rainbow Warrior” vasul organizației ecologiste „Greenpeace”, scufundat, la 10 iulie a.c., în apele Auckland (Noua Zeelandă). Potrivit presei britanice, Pierce a sugerat o acțiune similară pentru „Titanic”. „Să ridici «Rainbow Warrior», de 418 tone, dintr-o apă mică – e una și să scoți cele 46 328 tone ale «Titanicului» de la 4 000 metri adîncime – e altceva” – exclamă revista „Time”. Întrebat de ziarista americană Natalie Angier ce părere are de o asemenea tentativă, Keith Jessop, scafandru britanic care, în 1981, a salvat 80 milioane de dolari aur din vasul „H.M.S. Edinburgh”, scufundat în timpul celui de-al doilea război mondial, declară: „Sînt două cazuri ce nu suferă comparație”.

Ballard dorește să împartă cu lumea doar o parte din marea sa descoperire. Temîndu-se de o invazie a vandalilor căutători de comori, el refuză să divulge poziția exactă a „Titanicului”. „Dacă vă dau coordonatele – a spus el –, un bun oceanograf ar ști să ajungă acolo”.

Nu e nici o grabă, susține Robert Ballard. În fond, „Titanicului” a așteptat 73 de ani.

Rodica Dumitrescu

GREȘELILE

din cei 706 pasageri de la clasa a III-a, au supraviețuit numai 178.

Procurorul Londrei consideră că, la vremea respectivă, la bordul Titanicului a fost exercitată o discriminare de clasă în detrimentul celor mai defavorizați. Unele ziare conservatoare l-au calificat drept „avocatul clasei a III-a”. Foarte curînd, aceste polemici au fost acoperite de imaginile de legendă, brodate în jurul tragediei Titanicului. Generațiilor următoare nu li s-a mai povestit decît despre actele de eroism. A fost uitată discriminarea față de emigranți, ca și incredibilul mod în care au fost sacrificați. Supunîndu-se cultului elitei, un ziar din New York merse se pînă la a consacra o pagină întreagă dispariției lui John Astor și doar două rînduri celorlalți morți.

Prin filmele realizate, prin romane, reviste, ziare, cultul Titanicului, victimă a zeilor, s-a perpetuat. Abia în 1965, istoricul britanic Peter Padfield și, mai ales, începînd din 1980, americanul Wyn Craig, au pus problema responsabilității oamenilor, redeschizîndu-se anchetele prea repede escamotate la vremea respectivă.

Senatorul american care, în 1912, a cîțezat să spună că Smith, căpitanul Titanicului, ofîterii săi, dar și constructorul și proprietarii, își aveau partea lor de vină, a fost tratat de presa britanică a vremii drept „nebun” și „fanfaron”. Astăzi, în lumina crudă a tragediilor aeriene și feroviare, descoperim că nu se înșela chiar atît de mult cînd se îndoia de oameni. Localizarea Titanicului, imaginile sfîșietoare care ne-au parvenit în acest an 1985, cînd tehnologia umană pune atîtea probleme, sînt ca un fel de semn. Titanicul nu înseamnă numai 1912. Titanicul este în noi, cu legenda sa, cu universul său albastru de la fundul mării, cu teama sa eternă.

Straniu, dar cu 20 de ani înaintea acestei tragedii devenită mitul secolului XX, un romancier britanic, uitat aproape de toată lumea, imagina, într-o carte de ficțiune, că bărbați dintre cei mai puternici și mai bogați de pe planetă făceau o călătorie inaugurală la bordul unui pachebot, iar acest vapor se scufunda cu oameni și bunuri cu tot. Iar autorul dădea acestui vas numele teribil de premonitoriu de „Titan”. Înainte de a fi conceput, construit și lansat, exista un fel de fatalitate legată de „Titanic”...

**Traducere și adaptare după
„Vendredi, Samedi, Dimanche”
de Liliana Artănescu**

Insulele Canare păstrează încă multe mistere

Cînd, în ajunul marilor descoperiri geografice din secolele XIV—XV, europenii au pus piciorul în Insulele Canare, ele erau deja locuite. Aborigenii se aflau în stadiul de dezvoltare neolitic, nu cunoșteau nici metalele, nici roata olarului. Din punct de vedere antropologic, insularii erau europeni. Cine erau ei de fapt?

Istoria populației indigene este plină de mistere pe care cercetătorii se străduiesc să le descifreze. Datele despre aborigeni sînt, din păcate, puține și nu permit concluzii definitive. Dar studiarea izvoarelor scrise și materiale descoperite, mai vechi sau mai recente, lasă loc unor noi ipoteze, unor noi reconstituiri.

În 1876, la opt ani după descoperirea în Franța, în grota de la Cro-Magnon (departamentul Dordogne), a osemintelor fosile ale primilor reprezentanți ai lui Homo Sapiens, care a trăit în paleoliticul superior (40000-12000 î.e.n.), s-a remarcat faptul că vechii locuitori ai Canarelor se apropiau de acest tip uman. Descoperirea a fost făcută de medicul René Verneau, primul care a întreprins un studiu antropologic serios al osemintelor aborigenilor. S-a emis, atunci, ipoteza că arhipelagul ar fi fost populat cu 30000-15000 de ani în urmă, cînd oameni de Cro-Magnon au trecut în insule pe un „pod” de pămînt. Unii din autorii acestei ipoteze leagă chiar originea insulelor de legendara Atlantidă.

Geologii nu s-au pus încă de acord în ceea ce privește formarea insulelor. Unii vorbesc despre o origine vulcanică, alții nu exclud probabilitatea ca ele să fi făcut parte din Africa. Oricum, se consideră că procesul de separare a Insulelor Canare de continent s-a încheiat cu mult înainte de apariția omului de Cro-Magnon, care nu a putut, deci, să emigreze aici, venind pe pămînt ferm.

Cînd s-au descoperit oseminte fosile ale omului de Cro-Magnon și în Africa de nord (din Maroc pînă în Tunisia), cercetătorii au legat originea vechilor locuitori ai Canarelor de acest tip antropologic local, african. Studiarea culturii materiale și spirituale a aborigenilor a dovedit asemănarea ei cu cea a vechii civilizații nord-vest africane.

La ora actuală, majoritatea cercetătorilor apreciază că popularea arhipelagului a început spre mijlocul mileniului al III-lea î.e.n. Activitatea migratoare în această regiune a fost puternic influențată de uscarea Saharei, fenomen care începuse cu puțin înainte. Se știe că, în mileniul IV î.e.n., clima nord-africană era cu mult mai blîndă și mai umedă decît în prezent, și că Sahara n-a luat înfățișarea actuală decît la începutul erei noastre. Unii oameni de știință consideră, însă, ca fiind prea veche această datare a primei populații în masă a insulelor. Analiza cu carbon 14 a descoperirilor antropologice și arheologice nu a furnizat o dată anterioară secolului I e.n. Datările mai vechi nu se bazează decît pe compararea materialelor arheologice

găsite pe insule cu descoperirile deja date de pe continentele vecine.

Ne izbim aici de unul din misterele vechilor locuitori ai Canarelor, guancii, cum li se spune uneori. (De fapt, acest nume a fost atribuit de cuceritorii spanioli numai locuitorilor insulei Tenerife.) Dacă ei au apărut relativ tîrziu pe arhipelag, cum se explică faptul că au conservat trăsături atît de arhaice, care dispărușeră practic de peste tot la epoca luată în discuție? Cercetările antropologice cele mai recente au demonstrat că acest caracter arhaic al trăsăturilor populației indigene se datorează, înainte de toate, izolării înseși a insulelor. Trebuie avute, apoi, în vedere regiunile din care puteau să vină oamenii de Cro-Magnon. Peninsula Iberică și nord-vestul Africii sînt brăzdate de masivi muntoși, care favorizează zone de izolare unde se mențin multă vreme trăsături antropologice arhaice sau semne apărute în urma unei mutații accidentale.

Grație izolării relative a Kabyliei, berberii din teritoriul actual al Algeriei au păstrat anumite trăsături ale omului de Cro-Magnon. O situație aparent analogă a condiționat menținerea tipului cromanoid la anumite basci. Unii cercetători îi numesc pe guanci, kabyl și basci „oameni de Cro-Magnon ai epocii noi și recente”.

Existența în Insulele Canare a unui tip de Cro-Magnon cu pielea de culoare deschisă, semnalată deja de cronicarii Evului Mediu, constituie alt mister. Chiar și astăzi se pot vedea în arhipelag oameni blonzi, uneori roșcați, cu ochi deschiși la culoare, cel mai adesea verzi. Această pigmentație deschisă își are originile probabil în Africa de nord. Un kabyl din șase este blond sau roșcat. Se poate presupune că izolarea Canarelor a întărit aceste trăsături, dar se poate tot atît de bine ca impresiile cronicarilor să fi fost exagerate. Căci analiza a șase mumii guance a permis să se determine pigmentația de culoare închisă a irisului.

Dacă guancii roșcați sînt originari din Africa de nord, se pune întrebarea cum au ajuns ei în această parte a continentului. Problema locuitorilor cu pielea de culoare deschisă din Africa de nord antică și actuală nu este pe deplin lămurită: după unele opinii, ei sînt descendenții vechilor coloni veniți din Europa septentrională; alții emit ipoteza, preferabilă, a unei depigmentări locale. Culoarea părului și, mai ales, cea

a ochilor sînt, în condițiile izolării, semnele unei structuri ereditare. Și după cum se observă adesea, în rîndul populațiilor izolate, numărul persoanelor cu păr și ochi de culoare deschisă crește automat (la nuristanezi - locuitori ai Afghanistanului de nord, la popoarele din Caucazul de nord, la neneți - locuitori ai părții europene de nord a U.R.S.S. ș.a.m.d.). Textele egiptene vechi și frescele din temple vorbesc despre existența unor libieni blonzi, strămoși ai berberilor actuali.

Problema populării Insulelor Canare este strîns legată de cea a obiceiurilor marinărești ale aborigenilor, mai exact de existența la ei a mijloacelor de navigație. Marea majoritate a cronicarilor vorbesc, însă, despre absența lor; totuși, analiza atentă a documentelor scrise din secolele XIV-XVI îngăduie să se presupună că vechii locuitori ai insulelor cunoșteau cîndva un mijloc de transport maritim care a dispărut treptat în timpul cuceririi arhipelagului și în primul secol al dominației coloniale.

Geograful și călătorul arab Idrissi (sec. XII) confirmă existența bărcilor la insulari; el relatează, în lucrarea sa „Cartea lui Roger”, că, atunci cînd vaporul cu „temerari” arabi la bord s-a apropiat, așa cum presupun unii cercetători, de una dintre Insulele Canare, el a fost înconjurat de o mulțime de bărci. Această călătorie a avut loc în prima jumătate a secolului al XI-lea. Aparent, aceste mijloace primitive de transport au fost păstrate pînă în secolul XVII. Supoziție întărită de cronică la Leonardo Torriani (sec. XVI). El arată cum aborigenii își construiau bărci din lemnul unui arbore din familia palmierilor, lestîndu-le cu pietre pentru a le mări stabilitatea. Frunzele de palmier le serveau drept pinze. Transporturile maritime, scria cronicarul, se făceau între insulele Gran Canaria, Tenerife și Fuerteventura. Nu există, în acest sens, decît cele două mărturii.

Și în privința descoperirii Canarelor există controverse. De cîte ori au fost ele descoperite? Cei ce acostau pentru a se stabili aici le și descopereau: Cro-Magnoni, apărui la începutul mileniului al II-lea

i.e.n., emigranți, în zorii erei noastre, care au adus cu ei scrierea libiană, alți emigranți necunoscuți.

În ceea ce-i privește pe mediteraneeni, cei care au descoperit primii Canarele au fost, fără îndoială, navigatorii din Marea Egee (vechii locuitori din sudul Balcanilor și din Asia Mică). În a doua jumătate a mileniului II i.e.n. existau contacte directe între insulele din Marea Egee și arhipelagul Canarelor. La mijlocul mileniului I i.e.n., fenicienii și cartaginezii au navigat pînă la insule. Cinci secole mai tîrziu, vapoarele romane au atins arhipelagul; dovadă, amforele descoperite în apele de coastă ale cîtorva insule.

Arabii cunoșteau deja Canarele în prima jumătate a secolului VIII, cînd au cucerit aproape toată Peninsula Iberică. Unele surse geografice oferă mărturii indiscutabile asupra existenței unor colonii arabe în insule. De exemplu, un manuscris al istoricului Ibn al-Kutiya din Cordoba, în care se relatează că navigatorul Ben Faruk a vizitat Canarele în 999. În Gran Canaria, călătorii arabi au întîlnit concetățeni care trăiau în bună înțelegere cu aborigenii.

Unii cercetători contestă descoperirea arhipelagului de către navigatorii arabi. Geograful englez C.R. Beazley susține că insulele au fost descoperite în 1270 de italianul Lanzarotto Malocello (sau Marocello), al cărui nume îl poartă una din insule. Canarele apar pentru prima dată în 1339 pe harta geografică a catalanului Dulcert (de fapt, numai cele două insule orientale - Fuerteventura și Lanzarote).

Europenii au încercat repede să supună arhipelagul. S-au lovit, însă, de rezistența insularilor. Insula Tenerife, cea mai mare ca suprafață, a fost cucerită, de Spania, ultima, în 1496. Aborigenii au cunoscut soarta popoarelor colonizate. Unii au pierit în lupte, sau au fost duși spre a fi vinduți ca sclavi în Europa sau America. Ceilalți au fost asimilați. Ceea ce explică faptul că ei au dispărut, practic, ca grup etnic.

Arhipelagul Canarelor, un fel de muzeu al culturilor vechi ale Mediteranei și Africii de nord, păstrează încă multe mistere.

M. Șetraru

1000 + 1

Sophia etc. comp.

Sophia Loren valorează mai mult decît Gina Lollobrigida, iar Gina mai mult decît Claudia Cardinale. Nu este constatarea caseilor de distribuit filmele acestor actrițe, ci aceea a unei fabrici de paste făinoase din Italia. Oferindu-i Sophiei Loren 400.000 de dolari pentru o reclamă la televiziune, directorii fabricii au aflat, cu stupefație, refuzul actriței. S-au adresat atunci Ginei Lollobrigida, ademenind-o cu 300.000 de dolari. Din nou refuz. Atunci au apelat la Claudia Cardinale, care a acceptat pentru 250.000 de dolari. Dacă încercările fabricii ar fi continuat, că doar mai sînt actrițe celebre în Italia, poate că reclama ar fi revenit mai ieftin.

Ziua în care peștii...

Ei da, în ziua în care peștii vor deveni hrana principală a oamenilor, bolile cardiace se vor reduce simțitor. Nu este reclama vreunei fabrici de conserve, a vreunui restaurant pescăresc sau a unei cherhanale. Este, pur și simplu, concluzia la care au ajuns trei institute de cercetări, unul din SUA și două din Olanda, care, după îndelungi studii întreprinse separat au ajuns la aceeași concluzie: cu cît omul mănîncă mai mult pește, cu atît va avea inima mai solidă. Pentru specialiști, știrea nu înseamnă o prea mare surpriză. Se știe de mult că eschimoșii din Groenlanda, care consumă 400 grame de pește pe zi, suferă rareori de boli cardiovasculare, în ciuda acestei hrane, în principiu, periculoasă datorită conținutului ei ridicat în grăsimi. Și în Japonia, unde consu-

mul mediu este de 100 grame pe zi, mortalitatea de origine cardiacă este redusă, iar în insula Okinawa, unde porția zilnică este de 200 grame, maladiile cardiovasculare sînt și mai rare. Dar cum stăm cu grăsimile din pește și, deci, cu colesterolul de care ne ferim atît de mult? Iată ce susțin specialiștii: peștele - și, în special, uleiul pe care îl conține - este foarte bogat în grăsimi denumite „poli-insaturate”, care reduc riscul coagulării singelui și nu numai că nu produce colesterol, dar chiar contribuie la eliminarea lui. Mai exact, distrug „colesterolul rău”, zis „cu densitate grasă”, care îngrășă și înăsprește arterele, favorizînd, în schimb, „colesterolul bun”, zis „cu densitate înaltă”, care nu se depune și are chiar tendința de a curăța vasele sanguine. Și despre binefacerile pe care le aduc omului peștii se mai pot scrie pagini. Ceea ce nu are nimic cu o reclamă comercială.

Printre ceremoniile care au marcat împlinirea a 40 de ani de la atacul atomic asupra Hiroshimei se numără și aceasta: primarul Hanovrei primește, din partea primarului orașului-victimă, celebrul „clopot al păcii”, al cărui original se află la Hiroshima. Orașul vest-german și cel japonez sînt înfrățite

Veneția, un mare șantier din Europa

Aproximativ un miliard de dolari vor fi utilizați pentru ca Veneția să nu se scufunde. În Piața San Marco, barometrul arată din nou optimism. Încă o dată, pentru că și în 1973 au fost mobilizați experți și fonduri pentru asanarea lagunei. Însă bunele intenții s-au lovit de stavila de netrecut a „măstiniilor birocratice, dispărînd treptat în disputa dintre stat, administrațiile regionale și comunale cu privire la competența fiecăruia”, releva într-un articol publicația austriacă „Oberösterreichische Nachrichten”.

De această dată, oamenii politici doresc ca lucrurile să nu se mai împotmolească. Consorțiul „Nuova Venezia”, din care face parte crema industriei italiene, lucrează la un plan de măsuri de salvare. Însă pînă cînd va apărea aici (în 1987) un șantier de proporțiile celui care a existat, probabil, în vremea construcției piramidelor egiptene, șan-

tier unde vor lucra peste 100 000 de persoane (la numai 90 000 locuitori) mai este mult.

Vechii venețieni au apărut timp de secole, ca pe ochii din cap, „organismul lagunelor”, care s-a menținut astfel în „stare de echilibru”. A venit, însă, vremea revoluției industriale, cu nevoia ei de teren, care a fost obținut prin desecări. Și astfel, dacă, în 1920, suprafața lagunei mai era încă de 54 889 hectare, în prezent ea este cu 16 000 hectare mai mică. Consecințele: apele nu se mai scurg ca odinioară și, deseori, devin urit mirositoare, deoarece fosfații deversați în lagună fac să prolifereze algele. La acestea se adaugă poluarea provocată de industria chimică de la Mestre și Marghea. Zi de zi, concernul Montedison aruncă în Marea Adriatică, la numai 20 de mile marine de Veneția, 3500 de tone deseuri cu conținut fosfatic. Reducerea dimensiunilor lagunei mai semnifică, totodată, faptul că, în caz de creștere a nivelului mării, capacitatea ei de absorbție se diminuează, existînd pericolul de catastrofă pentru Veneția. Tehnicienii propun să se construiască ecluze la cele trei intrări ale lagunei, care, în

caz de pericol, să fie închise. Dar ecologul venețian Gaetano Zoretto arată că limba de pămînt ce desparte laguna de mare este, pe alocuri, atît de subțire încît poate fi ruptă în cazul unei presiuni prea mari. Tot el relevă că, anual, în portul Veneția sînt descărcate mai multe milioane tone de petrol, un factor potențial exploziv pentru ecologia zonei. „Navele trebuie să fie scoase din lagună. O conductă de petrol spre Ravenna nu costă decît aproximativ șapte milioane dolari și pericolul poluării cu petrol ar fi eliminat pentru toată partea superioară a Adriaticii”, apreciază el.

În viitorii zece ani, statul va pune la dispoziție un miliard de dolari, iar regiunea și comunele alte 500 milioane pentru salvarea lagunei și asanarea orașului vechi. Primele tranșe ale acestor fonduri au fost deja furnizate, dar presa italiană este sceptică. „Se va împotmoli oare din nou totul ca în 1973?”, se întreba ziarul „Corriere della Sera”. Ar fi tragic, pentru că, astfel, Veneția ar pierde poate ultima sa șansă de salvare.

Șah cu tigri și cămile

În timp ce, în vechile aimace ale Mongoliei, au apărut cluburi de șah ce atrag în fața tablei cu 64 de pătrățele mai ales pe tineri, bătrînii continuă să acorde predilecție „șaturului”, o variantă mongolă, veche de sute de ani, a aceluiași joc. Și astăzi, în multe iurte se pot întîlni figurinele tipice ale vechiului joc. Astfel, în loc de pionii, figurinele înfățișează luptători, drept rege este înfățișat un han cu o privire haină, iar alături de el se așază o figurină ce reprezintă o regină-tigroaică gata de a sări asupra prăzii. În locul turnurilor sînt plasate cămile purtînd călăreți, în timp ce calul rămîne singura figurină similară ca înfățișare cu cea din șahul modern. În locul nebunilor apar arcași.

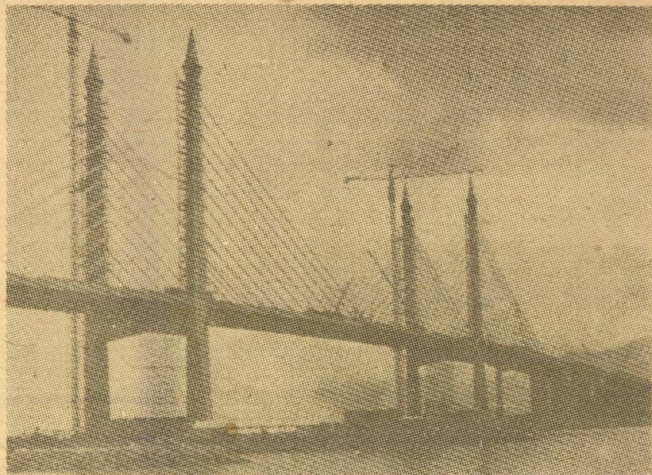
Alte deosebiri față de șahul modern pot fi întîlnite și în regulamentul de joc. Astfel, de pildă, calul nu poate să dea „mat” regelui. De asemenea, rocada este necunoscută la „șatar”, iar partenerii cad de acord înainte de a începe partida dacă „tigroaicele” lor sînt „bine dispuse” sau se vor comporta agresiv — fapt de care va depinde modul în care se vor efectua mutările și, prin aceasta, gradul de dificultate al partidei.

Și a apărut și bufnița...

„Colivia” experților în problemele controlului asupra armelor nucleare era populată pînă acum doar de două specii: uliile și porumbeii. Uliii pretind că un război nuclear va izbucni din cauza... insuficienței înarmării nucleare a S.U.A. Porumbeii se tem că nestăvilita cursă a înarmărilor nucleare va duce la un conflict catastrofal. Iată, însă, că a apărut de curînd o nouă specie: bufnița, care susține teza că cel mai mare pericol nu rezidă în prea multe sau în prea puține rachete nucleare, ci în riscul ca oamenii să nu le lanseze din greșeală sau ca urmare a unei erori de calcul. Termenul de „bufniță” a fost, prima dată, folosit de doi profesori de la un colegiu al Universității Harvard, a căror carte – „Ulii, porumbei și bufnițe: un îndreptar pentru evitarea unui război nuclear” – propune o serie de măsuri menite să reducă riscul unui accident catastrofic. Se pare că lucrarea celor doi profesori conține o serie de sugestii valabile. Ulii, porumbei, bufnițe... Dar, înainte de toate, avertizează autorii – „Ceea ce s-ar impune ar fi să fii mai înțelept”. Cu alte cuvinte, mai realist, mai lucid, mai responsabil.

Mica girafă „Hasa” pozează fotografiilor pentru prima oară alături de mama sa. „Hasa” este cea de-a 34-a girafă ce se naște la Grădina zoologică din localitatea elvețiană Basel.

Cel mai lung pod din Asia leagă partea continentală a Malayeziei cu insula malayeziană Penang. Construcția, începută în anul 1981, a fost dată în folosință la mijlocul lunii septembrie. Lungimea totală a podului este de 13,5 kilometri, dintre care 8,4 kilometri numai peste apă.

În aceste uriașe tuburi de sticlă, funcționează scări rulante ce transportă zilnic mii de vizitatori la diferitele etaje ale Centrului Pompidou, unde se află sălile de expoziție, de conferințe, biblioteci, cinematografe și restaurante. După nouă luni de „renovare”, Muzeul pentru artă modernă din Centrul Pompidou din Paris și-a redeschis porțile pentru public. Nu au trecut decât opt ani de la inaugurare și, totuși, s-a socotit necesar să fie efectuată reconstrucția a numeroase dintre facilitățile sale. Experții au relevat, de pildă, că această clădire din metal și sticlă, fără pereți rezistenți și fără ziduri intermediare, nu este adecvată pentru expoziții de artă, iar presa pariziană vorbea chiar de o „greșeală monumentală”. Clădirea a constituit subiect al polemicii încă de pe vremea cînd era în curs de realizare. Conductele de aprovizionare, vopsite în culori stridente și plasate pe exteriorul clădirii, i-au adus repede porecla de „rafinărie”. Iar grinzile de oțel ce erau vizibile în tavan trezeau impresia de etern provizorat. De asemenea, lumina ce vine de la fațada uriașă de sticlă are un efect extrem de distrugător asupra picturilor. În prezent, operele lui Picasso, Kandinsky, Léger, Braque, Matisse etc. sînt adăpostite în galerii special amenajate prin această amplă renovare.